

JUHANA HERTTUAN KOULU

RAKENNUSHISTORIASELVITYS 30.6.2022

SISÄLLYSLUETTELO		
Johdanto		3
Arvot ja suojelusuositukset - yhteenveto		4
Perustiedot		5
Tiivistelmä ja johtopäätökset		5
Aikajana		6
1 Taustaa		7
1.1 Koulurakentaminen Suomessa 1950- ja 1960- luvuilla		7
1.2 Arkkitehti, professori Aarne Ehojoki		9
1.3 Tallimäen varhaisia vaiheita		12
2. Suunnittelu ja rakentaminen		17
2.1 Turun toisen yhteiskoulun kannatusyhdistys perustetaan ja koulu		17
2.2 Koulutontin asemakaavamuutos		17
2.3 Koulurakennuksen suunnittelu ja rakentaminen		18
2.4 Koulu aloittaa toimintansa omassa rakennuksessa		19
2.5 Uusi koulurakennus		20
2.6 Alkuvuodet uudessa koulutalossa		34
3. Myöhemmät vaiheet, muutokset ja korjaustyöt		35
3.1 Peruskoulu-uudistuksen myötä 1976 koulu jakautuu		35
3.2 Taideviestintään erikoistunut lukio 1995		35
3.3 Muutos- ja korjaussuunnitelmat 1985- 2007		36
3.4 Hallinnolliset muutokset ja peruskorjauksen suunnittelu 2000- luvulla		38
4. Nykytilanne		42
4.1 Julkisivut ja piha-alue		42
4.2 Sisätilat		50
5. Arvot ja ominaispiirteet		70
5.1 Aiemmin tunnistetut arvot ja suojelupäätökset		70
5.2 Vaalittavat ominaispiirteet		70
Lähteet		73

Kannen kuva, näkymä Malminkadun ja Hansakadun risteyksestä.

Johdanto

Tehtävänä on ollut laatia rakennushistorianselvitys Turussa Hansakadun varressa sijaitsevasta vuonna 1960-1961 valmistuneesta Juhana Herttuan koulu-rakennuksesta. Selvitys on laadittu suppeana rakennushistorianselvityksenä, jossa koulutontin ja rakennusten historiaa, muutoksia ja nykytilannetta on tarkasteltu asemakaavamuutoksen ja siinä arvioitavan suojelutarpeen pohjaksi.

Koulu sijoittuu IX kaupunginosaan Kakolanmäen eteläpuolella sijaitsevalle kallioharjanteelle. Samassa korttelissa koulun vieressä sijaitsee vuonna 1967 valmistunut Merenkulkuoppilaitoksen koulurakennus. Molemmissa rakennuksissa on opetustoiminta lakannut ja rakennukset ovat tyhjiällä.

Turun museokeskus on arvottanut Juhana Herttuan koulutalon modernistisen arkkitehtuurin ja Turun sivistyshistorian avainkohteena paikallisesti arvokkaaksi (SR3). Se muodostaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan, eri aikakauden koulusuunnitteluperiaatteita kuvastavan hienon kokonaisuuden Malminkadun vastakkaisella puolella sijaitsevan Topeliuksen koulun ja samalla kalliolla kohoavan merenkulkuoppilaitoksen kanssa. Juhana Herttuan koulu on 20.12.2021 päivätyn yleiskaavaehdotuksen liitekartalla merkitty arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi.

Tontti on 8.12.1959 vahvistetussa asemakaavassa osoitettu yleisten rakennusten tonttialaksi (Y/Rj44), jonka pinta-ala on 7202 m² ja rakennusoikeus 7202 k-m²

Tässä raportissa kuvataan lyhyesti alueen kehitys- ja kaavoitushistorian vaiheet, koulun varhaisia vaiheita, koulurakennuksen suunnittelua, rakentamista, myöhempiä muutosvaiheita sekä nykytilannetta. Lisäksi arvioidaan rakennuksen ja koulutontin säilyneisyys ja määritellään asemakaavatyössä huomioon otettavat vaalittavat ominaispiirteet ja arvot. Selvityksen loppuun on yhteenvetona kirjattu suojelusuositukset.

Lähteenä on käytetty aiempia selvityksiä, Turun kaupunkia ja kouluja koskevia historiikkejä ja päätösasiakirjoja, historiallisia karttoja ja kaavasuunnitelmia, kaupunginarkistossa, kansallisarkistossa ja kaupunginmuseon arkistossa säilytettäviä piirustuksia ja vanhoja valokuvia sekä rakennusvalvonnan arkiston piirustuksia. Selvityksen loppuun on koottu tietoa arkistoaineistosta, kaikkea aineistoa ei kuitenkaan tätä selvitystä varten tutkittu.

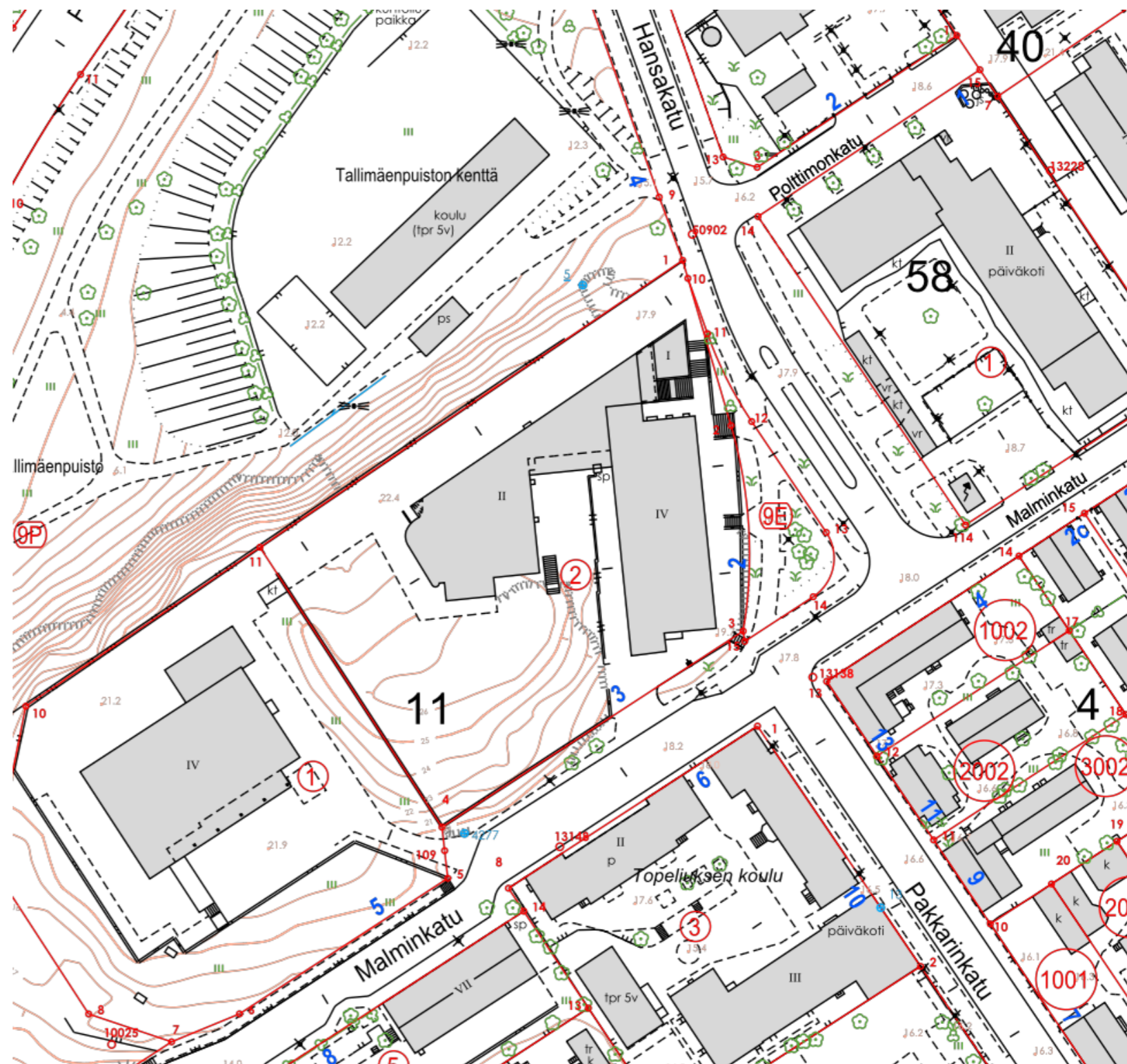
Työ on laadittu alkuvuoden 2022 aikana. Työn tilaaja on Turun kaupungin kaavoitus ja tilaajan yhteyshenkilönä on ollut arkkitehti Thomas Hagström.

Työn laatimisesta on vastannut arkkitehti Kristina Karlsson/ Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson. Arkisto- ja lähdeselvitysten kokoamiseen on lisäksi osallistunut FM Maija Korvenkangas/ Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy.

Perustiedot

Tontti	
Osoite:	Hansakatu 2, Malminkatu 3
Kiinteistötunnus:	853-009-0011-0002
Kortteli -tontti	11 tontti 2
Pinta-ala	7202 m ²
Asemakaava	vahvistettu 8.12.1959
Asemakaavan mukainen käyttötarkoitus:	Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.
Rakennusoikeus:	7202 k-m ²
Käytetty rakennusoikeus	5475 k-m ²
Omistaja	Turun kaupunki
Rakennus	
Käyttötarkoitus	Peruskoulu, lukiot ja muut
Asuntoja	2
Pysyvä rakennustunnus	103337988F
Vanha rakennustunnus	853-9-11-2-1
Valmistunut	1.1.1962
Suunnittelija	Arkkitehti Aarne Ehojoki
Kerrosala	5475 k-m ²
Kokonaispinta-ala	5 338 m ² (Inspecta 2020)
Tilavuus	21 000 m ³ (Inspecta 2020)
Kerrosluku	3

Ote peruskartasta. Turun karttapalvelu.

Tiivistelmä ja johtopäätökset

Turun toinen yhteiskoulu aloitti toimintansa Kupittaaan yhteiskoulun tiloissa vuonna 1958. Tämä yksityinen kannatusyhdistyksen perustama koulu pääsi vuonna 1960 muuttamaan Kakolanmäen lounaispuoliselle kallioharjanteelle valmistuneeseen koulurakennukseen ja nimeksi muutettiin Juhana Herttuan yhteiskoulu. Koulun perustamis- ja käyttöhistoriaan liittyy oleellisena kannatusyhdistyksen ja koulun oppilaiden vanhempien mittava talkootyöpanos ja varainkeruutoimet, joiden avulla hankittiin suuri osa koulun irtaimistosta, ylläpidettiin vapaaoppilaspaiikkoja ja järjestettiin koululla liikunta- ja kerhotoimintaa. Peruskoulu-uudistuksen yhteydessä vuonna 1976, koulu siirtyi Turun kaupungille ja nimeksi tuli Juhana Herttuan koulu ja lukio. Vuonna 1995 Juhana Herttuan lukiosta tuli Suomen toinen taideviestinnän erityislukio.

Vuonna 2013 koulu lakkautettiin, lukio liitettiin Klassikkoon ja peruskoulu liitettiin Topeliuksen kouluun, joka sai käyttöönsä Juhana Herttuan koulurakennuksen. Sisäilma- ja kosteusteknisen kuntotutkimuksen perusteella rakennus suljettiin vuonna 2020 ja koulu muutti väistötiloihin.

Juhana Herttuan koulun rakentaminen sijoittuu 1950- ja 1960- lukujen taitteeseen, jolloin koulurakentaminen maassamme oli kaikkein voimakkainta. Samaan aikaan koulurakentamisessa tapahtui murros. Arkkitehtuurissa siirryttiin 1950-luvun modernismista kohti 1960- luvun rationalismia. Tähän vaikutti osaltaan betonin rakenteellisten mahdollisuuksien kehittyminen ja teolliseen rakentamiseen liittyvä moduulimitoitus ja elementtitekniikka. Tilaratkaisuja muuttivat uudet pedagogiset tavoitteet sekä pyrkimykset koulurakennusten monikäyttöisyyden ja iltatoiminnan lisäämiseen. Monikerroksisten harjakattoisten rakennusten sijaan tyypillisiksi muodostuivat matalat tasakattoiset koulurakennukset, joissa erilaiset opetustilat oli ryhmitelty omiin yksiköihin. Nämä piirteet näkyvät selvästi myös Juhana Herttuan koulun ratkaisussa. Koulu lukeutuu Turussa mittavan uransa tehneen arkkitehti professori Aarne Ehojoen merkittävimpiin kohteisiin.

Koulurakennus

Tilaratkaisultaan koulu edustaa 1950- luvulle tyypillistä koulutyyppeä, jossa luokkahuoneet on sijoitettu keskikäytävällä varustettuun monikerroksiseen luokkahuonesiipeen, johon aulatilat erottamana liittyy matalampi liikunta- ja juhlasalin osa. Koulurakennus on hienovaraisesti sovitettu kallioharjanteella sijaitsevalle tontille säilyttäen pihan keskellä kohoava lakialue rakentamattomana. Rakennukselle tuo erityistä linjakuutta tontin rajoista pohjautuvat kaksi eri koordinaatistoa ja näihin liittyvät rakennusmassoja jaottelevat porrastukset.

Koulurakennuksessa yhdistyvät 1950- luvun modernismin ja 1960-luvun rationalismin aiheet arkkitehtuuriltaan eheäksi kokonaisuudeksi. Olemukseltaan veistokselliset ja vahvaa materiaalituntua omaavat

keltatiiliset julkisivut liittyvät 1950- luvun modernismiin, kun taas nauhaikkunoin ja mineritlevyin jäsenellyissä luokkahuonesiiven julkisivuissa näkyvät 1960- luvun rationalismin piirteet. Rakennuksen eri osia yhteen nivova alkuperäisenä säilynyt kellertävä tiiliverhous on rakennukselle tunnusomainen.

Erytisiä arkkitehtonisia aiheita ovat kiilamaisena korostuva pohjoisnurkka portaineen, terasseineen, lipputankoineen ja katoksineen, voimistelusalin sahakatto yläikkunoineen sekä näyttämön kaartuva takaseinä. Ominaispiirteiden kannalta keskeisiä yksityiskohtia ovat lisäksi veistoksellista muotoa korostavat räystäät sisäänrakennettuine vedenoistojärjestelmineen, katetut terassit, alkuperäiset tammi-ikkunat ja -ovet sovitukseen, luokkahuonesiiven julkisivun jäsentely korkeine nauhaikkunoineen ja valkoisine levyverhouksineen sekä näihin pihajulkisivulla liittyvät markiisit.

Rakennus on ulkoiselta ilmeeltään ja rakennusosiltaan säilynyt lähes alkuperäisenä. Luokkahuoneiden nauhaikkunoiden uusimisen yhteydessä on suurimmat ikkunat jaettu välipuittein. Ilmettä on lisäksi jonkin verran muuttanut julkisivujen alkujaan valkoisten mineritlevyjen likaantuminen.

Sisätilat

Pääaula on arkkitehtuuriltaan merkittävin sisätila, jossa eri suunnilta tulvivalla luonnonvalolla on keskeinen rooli. Aula muodostaa harkituin ja tilarajoja häivyttävän yksityiskohdin tilallista jatkumoa sekä pääsisäänkäynnin että pihan terasseille. Pohjaratkaisultaan erityisessä kolmionmuotoisessa aulassa on säilynyt alkuperäinen Kupittaaan saven tiililaattalattia ja katossa kuultokäsitelty puupaneeli jossa myös alkuperäisiä valaisimia. Toinen erityinen tila on kahteen osaan jakautuva voimistelu- ja juhlasali jonka kaarevaseinäinen näyttämö ja kattomuoto muodostavat erityisiä aiheita myös ulkoarkkitehtuurissa.

Luokkahuonesiipi edustaa 1950-luvulle tyypillistä keskikäytäväratkaisua. Keskikäytävää on kaventanut ja muuttanut sen varsille myöhemmin lisätyt wc- tilat. Merkittäviä lähes alkuperäisenä säilyneitä tiloja ovat porrashuone ja ala-aula tiililaattalatioineen. Kolmannen kerroksen luokkiin tuo erityistä tilantuntua vino yläpohja näkyvine kattopalkistoineen. Ruokasaliin tuo uudenlaista luonnetta laajennuksen myötä alkujaan käymälätiloihin liittynyt suuri lasitiiliseinä.

Säilyneisyys ja muutokset

Rakennus on sekä ulko- että sisätiloiltaan sekä rakennusosiltaan säilynyt laajalti alkuperäisenä. Vuosien saatossa on luokkahuonesiivessä pintoja kunnostettu ja uusittu ja tilamuutoksia on tehty mm. teknisen työn, keittiön, ruokasalin ja opetuskeittiön tiloissa Tuolloin on myös laitteistoa uusittu ja täydennetty. 2000-luvun alussa tehdyn linjasaneerauksen yhteydessä on wc-, puku ja pesutilat kunnostettu ja luokkahuonesiiven käytäville

on rakennettu wc-tilat. Luokkahuonesiipeen on vuonna 2014 lisätty invahissi. Laajempi tekninen peruskorjaus on kuitenkin jäänyt toteutumatta ja rakennuksessa on edelleen mm. alkuperäinen ilmanvaihtojärjestelmä.

Piha-alue

Koulupiha on laajalti luonnontilaisena säilytettyä porrastuvin betoni-muurein rajattua kallioaluetta. Hansakadun puolella ja sisäpihalla on rakennetut laatoitetut pihaterassit, joihin liittyy betonimuureja, portaita ja istutuksia. Aiempaan muilta osin toteutumattomaan asemakaavaan liittyvä luonnonkivimuurein tuettu Leon katu tontin luoteisreunalla on säilytetty huoltotienä ja rasetietienä Merenkulkuoppilaitoksen tontille.

Kaupunkikuva

Rakennus sijoittuu kaupunkikuvassa näkyvästi kallioharjanteelle ja on osa Topeliuksen koulun ja Merenkulkuoppilaitoksen muodostamaa eri aikakausien koulurakennusten ryhmää. Näkyvä asema maisemassa korostaa osaltaan rakennuksen julkista maamerkinomaista luonnetta. Kaupunkikuvan kannalta merkittävimpiä ovat Hansakadun ja Tallinmäenpuiston suuntaiset julkisivut, pääsisäänkäynnin nurkka portaineen ja terasseineen sekä Malminkadun suuntainen korkea porrastuva pääty. Liikuntasalin sahakatto ja näyttämön kaartuva takaseinä ovat arkkitehtuurin erityisiä vaalittavia piirteitä, joiden merkitys kaupunkikuvassa kuitenkin jää vähäisemmäksi. Koulun lounaispuolelle vuonna 1967 valmistunut Merenkulkuoppilaitoksen rakennus peittää yläpihalta alkujaan meren suuntaan avautuneita avaria näkymiä.

Leon katuun liittynyt yli 100 vuotta vanha korkea luonnonkivimuuri tontin luoteisreunalla korostuu kaupunkikuvassa erityisesti Tallinmäenpuiston suuntaan.

Aiempi arvotus ja suojelupäätökset

Turun museokeskus on arvottanut Juhana Herttuan koulutalon modernistisen arkkitehtuurin ja Turun sivistyshistorian avainkohteena paikallisesti arvokkaaksi (SR3). Se muodostaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan, eri aikakauden koulusuunnitteluperiaatteita kuvastavan hienon kokonaisuuden Malminkadun vastakkaisella puolella sijaitsevan Topeliuksen koulun ja samalla kalliolla kohoavan Merenkulkuoppilaitoksen kanssa. Juhana Herttuan koulu on 20.12 2021 päivätyn yleiskaavaehdotuksen liittekartalla merkitty arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi.

Tämän selvityksen johtopäätökset tukevat aiempaa arvotusta ja nostavat uutena kohteena esiin arvioitavaksi myös tontin lounaisreunan vanhan kivimuurin suojeluarvot.

Aikajana

1958	Turun toisen yhteiskoulun kannatusyhdistys perustetaan 9.6.1958, ensimmäiset kaksi luokkaa aloittaa Kupittaaan yhteiskoulun tiloissa	2007	matalan osan vesikatto korjataan yläkoulu ja lukio eriytetään hallinnollisesti
1959	koulu saa luvan laajentua yliopistoon johtavaksi oppikouluksi, syksyllä 1959 koulu aloittaa toimintansa yksityisenä yhteiskouluna nimellä Turun toinen yhteiskoulu, Kupittaaan yhteiskoulun tiloissa	2011	koulurakennuksen peruskorjauksen suunnittelu käynnistyy
1959	kaupunki varaa koulua varten tontin Pakkarinmäeltä koulutontin asemakaavamuutos vahvistetaan 8.12.1959	2013	koulu lakkautetaan, lukio liitetään Klassikkoon ja peruskoulu liitetään Topeliuksen kouluun, joka saa käyttöönsä Juhana Herttuan koulurakennuksen
1960	koulun suunnittelijaksi valitaan arkkitehti Aarne Ehojoki, pääpiirustukset valmistuvat 18.1.1960 ja koulun rakennustyöt aloitetaan 9.2.1960 luokkahuonesiipi valmistuu ja koulu aloittaa toiminnan uudessa rakennuksessa 1.9.1960 koulun nimeksi tulee Juhana Herttuan yhteiskoulu	2014-2016	koulurakennus toimii Katedralskolanin väistötilana
1961	koulurakennuksen vihkiäisjuhlat pidetään 18.2.1961	2017-	koulu on Topeliuksen koulun käytössä / Puolalan koulun väistötilana
1963	koululle myönnetään oikeus antaa keskikoulutodistuksia	2017	koulun tilatarveselvitys hyväksytään ja hankesuunnittelu käynnistetään
1966	ensimmäiset ylioppilaat valmistuvat	2020	laaditun sisäilma- ja kosteusteknisen kuntotutkimuksen perusteella rakennus suljetaan ja koulu muuttaa väistötiloihin
1976	koulusta tulee Turun kaupungin ylläpitämä peruskoulu koulu jatkaa nimellä Juhana Herttuan koulu ja lukio	2020-	koulurakennus jää tyhjilleen
1984-1985	opetuskeittiö siirretään luokkahuonesiiven ensimmäiseen kerrokseen, kellarikerroksessa uusitaan ja laajennetaan teknisen työn opetustiloja		
1988	kellarikerrokseen rakennetaan henkilökunnan sosiaalitytöt		
1995	Juhana Herttuan lukiosta tulee taideviestinnän erityislukio		
1996	luokkahuoneiden ikkunat uusitaan		
2001	Juhana Herttuan ylä-asteesta, lukiosta ja Topeliuksen ala-asteesta tulee hallinnollisesti yhtenäinen koulu		
2003-2007	keittiö peruskorjataan, ruokasalia laajennetaan, luokkahuonesiiven käytävälle rakennetaan wc-tiloja kellarista puretun yhteiskäymälän tilalle pohjaviemäreitä ja vesijohtoja uusitaan, liikuntasalin lattia korjataan, puku- ja pesutilat kunnostetaan, luokkahuoneiden sisäpintoja uusitaan ja kunnostetaan		

1. Taustaa

1.1 Koulurakentaminen Suomessa 1950- ja 1960- luvuilla

Juhana Herttuan koulun rakentaminen sijoittuu 1950- luvun ja 1960- luvun taitteeseen, jolloin koulurakentaminen maassamme oli kaikkein voimakainta. Samaan aikaan koulurakennusten arkkitehtuurissa ja tilaratkaisuissa tapahtui murros.

Seuraavassa kerrotaan suomalaisesta 1950- ja 1960 lukujen koulurakentamisesta. Artikkelin perustuu Museoviraston kokoamiin artikkeleihin (<https://www.rakennettuhuvinvointi.fi>) sekä eri kaupunkien laatimiin koulurakentamisen selvityksiin ja inventointeihin.

1950- luku on koulurakentamisen aikaa

1950- luku oli varsinaista koulurakentamisen aikaa samoin kuin seuraa- vakin vuosikymmen. Vuosikymmenen alussa kouluarkkitehtuuria leimasi niukkuus, ja loppupuolella taloudellisen kasvun mukanaan tuomat mahdollisuudet.

1950- luvun loppupuolella alkoi kouluarkkitehtuurin ilme muuttua. Romanttisuus sai väistyä, rationalismi, tarkoituksenmukaisuus ja selkeys sai astua tilalle. Ajankohdan kehittyvät rakennustavat, kuten elementti- rakentaminen, kiinnostivat suunnittelijoita. Ruotsalaisista ja tanskalai- sista, ja myöhemmin myös yhdysvaltalaisista ratkaisuista otettiin oppia. Rapatun julkisivupinnan tilalle tuli punatiili ja nauhaikkunat alkoivat yleistyä. Käsityön leima ja aidot materiaalit olivat edelleen kunnias- sa, mutta samalla kokeiltiin myös uusia materiaaleja ja kehitettiin teknisiä ratkaisuja.¹

Tyypillisessä koulussa oli monikerroksinen luokkahuonesiipi ja matalampi liikunta- ja juhlasali. Harjakattoiseen ja tiilirunkoiseen kouluun tehtiin painovoimainen ilmanvaihto.

Koulut sijoitettiin tyypillisesti tasaiselle maalle, kun aikaisemmin ne oli sijoitettu mäille ja kohtiin, joista aukesi näkymiä. Perinteiset keski- ja sivukäytäväkoulut olivat edelleen vallitsevia, mutta myös kiinnostusta uudenlaisiin tyypeihin ilmeni.

1960- luvun murroskausi

1960- luvun koulusuunnittelussa jatkettiin ja jalostettiin edellisen vuosi- kymmenen kouluratkaisuja. Muun muassa betonin rakenteellisten mah- dollisuuksien kehittyminen, moduulimitoitus ja elementtitekniikan ensi- askeleet heijastuivat koulurakentamisessa. Tyypillisiä olivat matalat, suorakulmaiset ja tasakattoiset koulurakennukset.

1960- luvun koulusuunnittelun päälinjat hahmottuvat kahden toisiinsa kytkeytyvän murroksen kautta. Ensimmäinen liittyi yhteiskunnalliseen rakennemuutokseen, jonka myötä maatalousammateista siirryttiin

¹ Makkonen 2004, 52.

teollisuustöihin ja palveluammatteihin. Tämä tarkoitti perheiden mas- samuuttoa maalta kaupunkiin, satojen maaseutukansakoulujen lak- kauttamista sekä tarvetta rakentaa uusia kouluja kasvukeskuksiin. Uusien koulujen rakentaminen oli 1960- luvulla edelleen vilkasta, vaikkakaan ei samassa mittakaavassa kuin edellisellä vuosikymmenellä.

Kasvat palveluelinkeinot ja uusi kaupunkilaisempi elämäntapa edel- lyttivät laajempaa yleissivistystä kuin minkä edellisiltä vuosikymmeniltä periytynyt koulujärjestelmä tarjosi. Yhteiskunnallinen murros aiheutti sen, että oppikouluun eli keskikouluun ja lukioon pyrki aikaisempaa enemmän lapsia, joiden vanhemmat eivät olleet käyneet oppikoulua. Kun vuonna 1950 neljännes ikäluokasta aloitti oppikoulun, vuonna 1960 määrä oli jo 40 prosenttia, ja 1970- luvulle tultaessa oppikoulun aloittaneiden määrä nousi 60 prosenttiin.

1960- luvulla edellisinä vuosikymmeninä jatkuvasti voimistunut kriittisyys rinnakkaiskoulujärjestelmää kohtaan johti konkreettisiin muutoksiin. Muiden Pohjoismaiden esimerkkiä noudattaen eriarvoistavaksi koetusta kunnallisten ja yksityisten koulujen rinnakkaisjärjestelmästä päätettiin luopua, ja kansa-, kansalais-, ja keskikoulu yhdistettiin maksuttomaksi, kunnalliseksi yhtenäiskouluksi. Oppivelvollisuus laajentui näin yhdek- sänvuotiseksi peruskouluksi, jonka tavoite oli taata valtakunnallisesti kaikille koululaisille yhtenäinen yleissivistys. Opetuksen päämääränä oli kasvattaa ”kulttuuri-ihminen”, joka kykenisi toimimaan muuttuvassa yhteiskunnassa.²

Eduskunta hyväksyi periaatepäätöksen peruskoulu-uudistuksen toteut- tamisesta 1963, ja kolme vuotta myöhemmin valmistui mietintö perus- koulujärjestelmän pedagogisista linjoista. Peruskoululaki annettiin 1968. Uudistuksen yksi tavoite oli, että peruskoulujärjestelmä heijastuisi uusien koulurakennusten tilallistoiminnallisiin ratkaisuihin, joita suunnittelijat kehittäisivät tiiviissä yhteistyössä opetustoimen kanssa.³

Kotiluokkajärjestelmä oli yhä yleinen kansakouluissa, mutta kansalais- ja keskikouluissa vastaavasti siirryttiin aineluokkajärjestelmään erikois- luokkineen. Kouluterveydenhuollon, lääkärin ja joissain tapauksissa ham- maslääkärin tilat yleistyivät 1960- luvulla osaksi koulujen tilankäyttöä.

Koululaisen aktiivinen ja omatoiminen tiedonetsintä pedagogisena ta- voitteenä korostui jatkuvasti 1960- luvun kuluessa. Toisaalta painotettiin opetusta, joka huomioisi oppilaiden henkilökohtaiset taipumukset entistä paremmin. Koulurakennuksen tehtävä oli vastaavasti tukea näitä tavoit- teita ja siten oppimista. Arkkitehdin oli tärkeää ymmärtää opetuksen tar- peita ja luoda sille toimivat ja samalla joustavat puitteet. Erikoisluokkien (musiikki, kuvaamataito jne.), kirjaston sekä itsenäiseen opiskeluun ja

² Kummala 2017

³ Mustonen & Vainio 2005, 18.

ryhmytyökäyttöön soveltuvien tilojen tarvetta painotettiin vuosikym- menen loppua kohti tultaessa.

Koulurakennusten monikäyttöisyyden lisääminen nousi esiin vuosikym- menen keskivaiheilla. Koulujen käyttöastetta haluttiin nostaa korkeam- maksi kouluajan ulkopuolisen toiminnan kautta. Käytännössä kansa- koululaki saneli vielä 1960- luvun alussa, että koulutoimintojen ulkopuoli- sesta käytöstä oli hankittava lupa kansakoulun johtokunnalta, eikä käyttö saanut ”häiritä koulun tasapuolista suhtautumista eri tavoin ajatteleviin kansalaispiireihin”. Koulutilojen käyttö ”kevyeen huvitteluun” oli lain mukaan kokonaan kielletty. Yksityisten oppikoulujen ulkopuolisilta saama vuokratulo vastaavasti määrättiin vähennettäväksi suoraan niiden valtio- navusta. Toisaalta lain mukaan esimerkiksi nuorisojärjestöiltä, joiden toi- minta oli moitteetonta eikä tavoitellut taloudellista hyötyä, voitiin koulu- tilojen käyttö evätä vain painavien syiden nojalla. Vuonna 1963 eduskunta hyväksyi koulujen liikuntasalien iltakäytön urheiluseuroille, mikä edisti lii- kuntasalien suunnittelua koulun ulkopuolista käyttöä silmällä pitäen. Siksi salit sijoitettiin usein muista koulutiloista erilliseen rakennusyksikköön.⁴

Sivukäytäväkoulun, hallikoulun ja solukoulun rinnalle kehitettiin 1960- luvulla välimuotoja näistä tyypeistä sekä uusia variaatioita, kuten pa- viljonkikouluja. Uudet koulutyypit kumpusivat osaltaan kritiikistä, jota 1960- luvulla kohdistettiin erityisesti käytäväratkaisuja kohtaan. Keskikäytäväkoulujen ongelmaksi koettiin heikko valaistus ja tilojen kaavamaisuus. Sivukäytäväkoulujen ongelmaksi osoittautuivat vastaa- vasti ylipitkät käytävät, jotka olivat

Koulurakentaminen Turussa

Sotien jälkeen 1940- luvulla Turkuun ei rakennettu yhtään uutta koulu- rakennusta, mutta 1950- luvulla jälleenrakentaminen näkyi myös kou- lujen rakentamisena. Turun kaupunkiin rakennettiin yli kaksikymmentä uutta koulua 1950–1970- luvuilla. Suurten ikäluokkien tultua kouluikään kaupungissa oli pula sekä kansakoulu- että myös oppikoulupaikoista. Kaupunki ei ryhtynyt perustamaan uusia oppikouluja vaan ne syntyivät yksityisten tai valtion voimin. Turun kaupungin rakennuttamat koulura- kennukset suunniteltiin 1950- luvulla pääosin Turun kaupungin taloraken- nusosastolla. 1960–1970 -luvulla kouluja ovat suunnitelleet myös yksi- tyiset toimistot.

1950- luvulla silloisen Turun alueelle valmistui kaikkiaan yhdeksän uutta koulua ja Maarian kunnan alueelle kolme kansakoulua. Maaseudulle rakennettiin pieniä tyyppikouluja, kaupunkiin rakennettiin puolestaan monikerroksisia, rapattuja rakennuksia. Myös puhtaaksi muratusta tiie- lestä tuli 1950- luvun loppupuolella rakentamisen suosikkimateriaali. 1950- luvun loppupuolella ryhdyttiin myös jo rakentamaan matalia,

⁴ Kokkonen 2010, 48.

lähempänä lapsen mittakaavaa olevia ja ympäristöönsä paremmin liittyviä rakennuksia. Julkisivumateriaali vaihtui punatiilestä myös mineriitiksi. 1960-luvulla Turkuun valmistui yhdeksän koulua. Tuolloin keskusta-alueen ulkopuolelle rakennetut koulut rakennettiin vielä monumentaalisesti, puistomaiselle alueelle, ympäristöstään erottuvina näkyville paikoille, kuten aiempinakin vuosikymmeninä.⁵

Juhana Herttuan koulun kanssa samanaikaisia turkulaisia kouluja

- Puolalan koulu, 1955, Arkkitehtitoimisto Ehojoki - Kahra.
- Turun normaalilyseo, nyk. Steiner koulu, 1955 Kerttu Tamminen/Rakennushallitus
- Puropellon koulu, 1956, TK talonrakennusosasto Unto Toivonen
- Kupittaa koulu 1957, laajennus 1962, Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki ja V. Kahra
- Jäkärilän koulu ja liikuntasali, 1958, TK talonrakennusosasto Eila Ravila
- Pallivahan kansakoulu, 1958, TK talonrakennusosasto A. Sandelin/ Raija Lundstedt
- Rieskalähteen koulu, 1963, Arkkitehtitoimisto Olli Vahtera
- Luolavuoren koulu, 1964, Arkkitehtitoimisto Veijo Kahra
- Pernon koulu, 1963, Arkkitehtitoimisto Olavi ja Kauko Reima
- Aurajoen koulu, Nummi, 1962, Arkkitehti Pekka Pitkänen
- Pääskylvuoren koulu, 1961, TK talonrakennusosasto Heikki Sarainmaa
- Turun klassillinen lukio, 1964, arkkitehti Kerttu Tamminen/Rakennushallitus
- Aurajoen koulu 1962-63, Arkkitehti Pekka Pitkänen
- Sampalinnan koulu, TK talonrakennusosasto Unto Toivonen ja A. S. Sandelin
- St Olofsskolan 1964-1966. Arkkitehtitoimisto Pentti Ahola
- Kastun koulu, entinen Raunistulan yhteislyseo. 1970. Olavi Reima ja Kauko Reima.⁶

Puropellon koulu (1956). Kuva Sanna Kupila 2014.

Kupittaa vuonna 1957 valmistunut koulu on Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki ja V. Kahran suunnittelema. Kuva Sanna Kupila 2014. Kouluinventoinnissa 2014 luokiteltu ylimpään luokkaan 1

St. Olofsskolan (1966) Kuva Turun museoportaaali.

Pallivahan kansakoulu (1958) TK. talonrakennusosasto A. Sandelin/ Raija Lundstedt Rusko Reuna, valokuvaaja. Turun museokeskus/Finna

Vuonna 1964 valmistunut konstruktivistista arkkitehtuuria edustava Turun klassillinen lukio on arkkitehti Kerttu Tamminen/Rakennushallitus suunnittelema. Kuva Kaarin Kurri 2017

1963 valmistuneen Rieskalähteen koulun on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Olli Vahtera. Kuva Sanna Kupila 2014.

⁵ Turun koulu 2016

⁶ Turun koulu 2016, Museon informaatioportaali MIP

1.2 Koulun suunnittelija, arkkitehti Aarne Ehojoki

s. 25.6.1913 Haapavesi, k 30.3.1998
(vuoteen 1936 Ehnqvist)

Aarne Ehojoki kirjoitti ylioppilaaksi Haapaveden yhteiskoulusta vuonna 1933. Hän osallistui sekä talvi- että jatkosotaan, sotilasarvoltaan hän oli luutnantti. Arkkitehdiksi hän valmistui Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1947. Opiskeluaikana hän työskenteli useita vuosia arkkitehti Aarne Ervin toimistossa. Valmistuttuaan arkkitehdiksi hän siirtyi Turun kaupungin talonrakennusosaston apulaiskaupunginarkkitehdiksi vuonna 1947. Tässä tehtävässä hän jatkoi vuoteen 1954.

Vuonna 1954 Ehojoki perusti arkkitehtitoimiston yhdessä arkkitehti Veijo Kahran kanssa (Arkkitehtitoimisto Ehojoki- Kahra) ja vuodesta 1956 hän jatkoi toimintaa oman toimistonsa Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki ja kumpp. nimellä. Professorin arvonimen Aarne Ehojoki sai vuonna 1978. Ehojoen kuoleman jälkeen Arkkitehtitoimisto Ehojoki Oy jatkoi toimintaansa Aarne Ehojoen pojan DI Juhani Ehojoen johtamana.

Ehojoen toimisto suunnitteli lukuisia merkittäviä julkisen rakentamisen kohteita ympäri Suomea. Toimisto suunnitteli Suomen pankin luottoarkkitehdin roolissa lukuisia kohteita ympäri Suomea. Ensimmäinen näistä oli Rovaniemelle vuonna 1959 valmistunut toimitalo, seuraavana oli Mikkeli (1965) oli toinen ja sen jälkeen Oulun toimitalo (1973). Lisäksi hän suunnitteli saneerukset Poriin (1958–59), Turkuun (1965), Jyväskylään (1975), Kuopioon (1975), Vaasaan (1976) ja Rovaniemelle (1980).

Ehojoen toimiston suurin työ pankille oli Vantaan Setelipainon rakennuskokonaisuus: paino- ja hallintotalo (1980), väritalo (1974) ja lämpö- ja varalämpölaite (1981), asunnot (1975).

Ehojoen merkittäviä töitä

- Suomen Pankin Setelipaino Vantaalla
- Finnairin pääkonttoriksi alun perin valmistunut liike- ja toimistorakennus Helsingin Mannerheimintielle
- Suomen Pankin toimitalot Rovaniemellä, Mikkeliissä ja Oulussa
- Kansaneläkelaitoksen tutkimuskeskus Turussa
- KELA:n toimitalot Turussa, Seinäjoella, Kuopiossa ja Oulussa
- Kaivokselan kirkko Vantaalla
- Siilinjärven kuntoutumiskeskus
- Laajennukset hotelli Aulankoon ja kuntoutumiskeskus Peurunkaan Laukaalle
- Turun City Sokos tavaratalo
- Turun Työväen säästöpankin toimitalon saneeraus ja lisärakennus
- 18 koulurakennusta (ks. seuraava sivu)

Julkisten rakennusten ohella suunnitellut paljon asuinrakennuksia ja kokonaisia asuialueita. Ehojoki tunnetaan yhtenä Turun merkittävistä lähiö-arkkitehdeistä. Turussa hän on vastannut Turun Iso-Heikkilän, Patterihaan (yhdessä arkkitehti Veijo Kahran kanssa), Laukkavuoren, Petreliuksen ja Nättinummen asuntoalueiden arkkitehtisuunnittelusta. Vantaalle hän on suunnitellut Kaivokselan ja Louhelan asuntoalueet ja Espooseen Tapiolan Otsolahden asuntoalueet. Lisäksi hän on suunnitellut asuinalueita Saloon, Poriin ja Jyväskylään. Hänen tuotantoonsa kuuluu myös useita koulurakennuksia. Useat Ehojoen suunnittelemista lähiökohteista tehtiin yhteistyössä A.Puolimatka Oy:n kanssa. Hän suunnitteli myös useita asuinrakennuskohteita salolaisen rakennusliike Tauno Rauman:in toimeksiannosta. Ehojoki teki paljon yhteistyötä myös mm sisustusarkkitehti Carin Bryggman ja tekstiilitaiteilija Oili Mäen kanssa.

Ehojoki sijoittui pitkän uransa aikana lähes kahdessakymmenessä arkkitehtikilpailussa. Kilpailuvoittoa ovat mm Suomen Pankin Rovaniemen toimitalo, Turun kauppakorkeakoulu ja Kansaneläkelaitoksen Oulun toimitalo. Hän voitti myös Raision yhteiskoulua, Haapaveden ammattikoulua sekä Toholammin, Haapaveden ja Juvan kansa- ja kansalaiskouluja koskeneet arkkitehtikilpailut.

Tuotteliaisuudestaan huolimatta Ehojokea ei ole nostettu arkkitehtuurihistoriassa merkittävien 1960-luvun arkkitehtien joukkoon. Yhtenä syynä voi olla se, että aikalaisjulkaisuissa hänen suunnittelemia kohteita ei juuri esitelty. Erityisesti Arkkitehti-lehteä on pidetty keskeisenä suomalaisen arkkitehtuurin esittelyfoorumina ja kotimaisen arkkitehtuuritutkimuksen käytetympänä lähteenä. Ne, joiden kohteita ei lehdessä esitelty, on usein sivuutettu myös myöhemmässä tutkimuksessa. Ehojoen suunnittelemia kohteita lehdessä julkaistiin vain kerran. Vuoden 1960 10/11- lehdessä esiteltiin Arkkitehtitoimisto Ehojoen Turkuun suunnittelemat Arava-kerrostalot As. Oy Sepänsirkka ja As. Oy Vuorenkulma. Arkkitehti itse ei ollut tyytyväinen juuri tämän kohteen esittelyyn, koska hänellä olisi ollut mielestään muita, parempia töitä esiteltäväksi. Ars Suomen taide 6 -teoksessa Aarne Ehojoki mainitaan vain kerran, ja tällöin viitataan nimenomaan vuoden 1960 Arkkitehti-lehden esittelyyn. Syyksi sille, että Ehojoen suunnitelmia ei käsitelty Arkkitehti-lehdessä, on arveltu hänen antamaansa kritiikkiä arkkitehtiliitolle sen roolista arkkitehdin tekijänoikeuksien puolustajana. Ehojoki ajoi arkkitehtien tekijänoikeusasiaa innokkaasti, ja tarjosi juttujaan aiheesta julkaistavaksi, mutta yhtäkään niistä ei julkaistu.¹

¹ Räsänen 2005

Suomen Pankin aluekonttori Oulussa.(1973). Kuva wikimedia

KELA:n toimitalo Seinäjoella (1976). Kuva wikimedia

Vuonna 1969 valmistunut Kaivokselan kirkko

Ehojoen toimistoa oli myös merkittävä koulurakennusten suunnittelijana. Toimisto suunnittelema 18 koulurakennuksesta pääosa sijoittuvat Turun seudulle. Juhana Herttuan koulun kanssa samanaikaisia kouluja ovat mm. Turun kauppakorkeakoulu(1958), Turun Fennicum(1969) sekä Joutsan lukio(1961) Näissä Ehojoen 1950- luvun lopun ja 1960- luvun koulurakennuksissa voidaan nähdä vahva tunnistettava modernistinen ote.

Ehojoen toimiston suunnittelema koulurakennuksia:

- Harvaluodon kansakoulu
- Heikkilän kasarmi, esikuntarakennus, 1987, varasto- ja saunarakennus, 1988.
- Iisalmen kansa- ja kansalaiskoulu
- Joutsan lukio, 1961
- Maijamäen koulu
- Mynämäen yhteiskoulu, 1966
- Naantalin entinen yhteiskoulu
- Naantalin kansa- ja kansalaiskoulu
- Naantalin yhteiskoulu, laajennus
- Perniön peruskoulu
- Perniön yhteiskoulu/peruskoulu
- Piikkiön keskuskansakoulu
- Puolalan koulu 1956 (Arkkitehtitoimisto Ehojoki - Kahra)
- Turun Toinen Yhteiskoulu (Juhana Herttuan koulu), 1960-62
- Turun Tyttölyseon laajennus
- Turun Kauppakorkeakoulu (1958)- laajennus
- Turun Yliopisto, Fennicum (1969), Juslenia (1975, purettu), osa Turun yliopiston RKY-alueita
- Varsinais- Suomen puolustusvoimain koulutusrakennus, Turku, Heikkilä

Vuonna 1958 valmistunut Turun kauppakorkeakoulun rakennus. Kuva AM, valokuvaaja Hede

Joutsan lukio (1961)

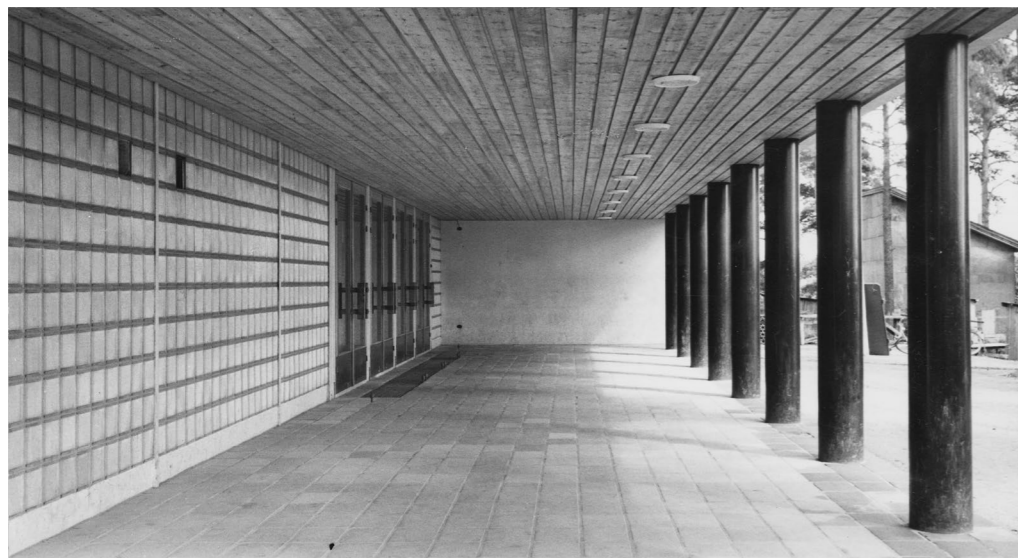
Puolalan koulu (1955), Arkkitehtitoimisto Ehojoki - Kahra. Kuva Kaarin Kurri 2017

Turun yliopiston Fennicum rakennus (1969) Rakennus purettiin vuonna 2016. Kuva sites. utu.fi

Vuonna 1956 valmistunut Kupittaa yhteiskoulu n, vuonna 1960. Kuva AM, valokuvaaja Rainer Johansson

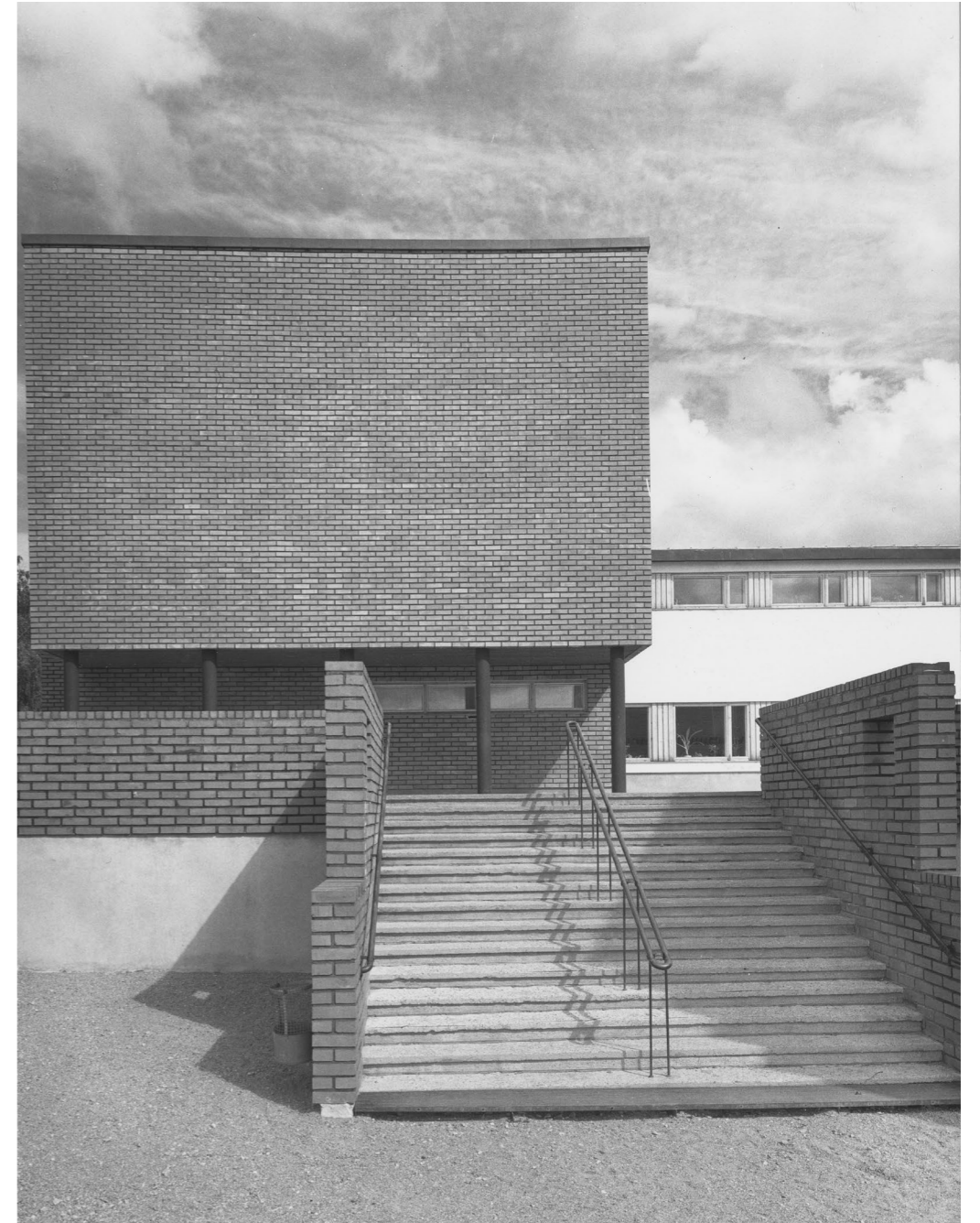
Vuonna 1956 valmistunut Kupittaa yhteiskoulun katettu sisäänkäynti johon liittyy raakalaudasta tehty alakatto. Kuva AM, valokuvaaja Rainer Johansson

Kuva vuonna 1966 valmistuneen Mynämäen yhteiskoulun luokahuoneesta. Katon palkistossa näkyy samoja aiheita kuin Juhana Herttuan koulussa. Kuva AM, valokuvaaja Rainer Johansson.

Mynämäen yhteiskoulu (1966)

Vuonna 1956 valmistunut Piikkiön keskuskansakoulu Kuva AM, valokuvaaja Rainer Johansson

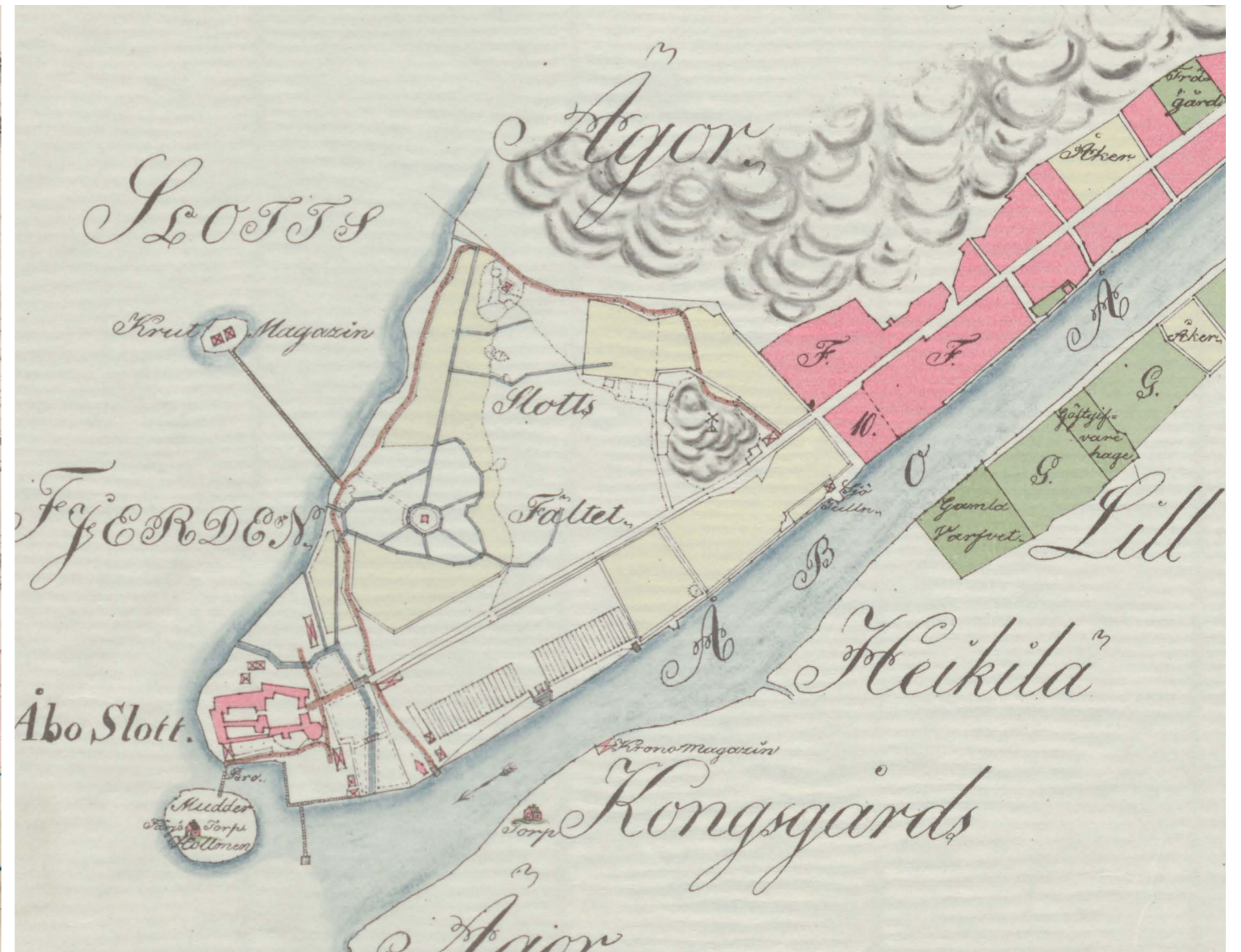
1.3 Tallimäen varhaisia vaiheita

Juhana Herttuan koulu rakennettiin vuosina 1960- 1961 Turun Kakolanmäen läntiselle kallioharjanteelle. Kakolanmäki tunnettiin 1600- luvulle asti Tallimäkenä, sillä Turun linnan hevostallit sijaitsivat sen lounaisella rinteellä. Myöhemmin nimeksi vakiintui Linnanmäki tai -vuori. 1800- luvun lopulla käytettiin nimikettä Kakolan vuori (Kakola berget) Kallioinen mäki oli metsän peitossa vielä 1700- luvun alkupuolella. Myöhemmin on alueesta käytetty myös nimeä Pakkarinmäki.

Rakennushistoriaselvityksen taustaksi tarkastellaan seuraavassa historiallisten karttojen avulla alueen varhaisia vaiheita.

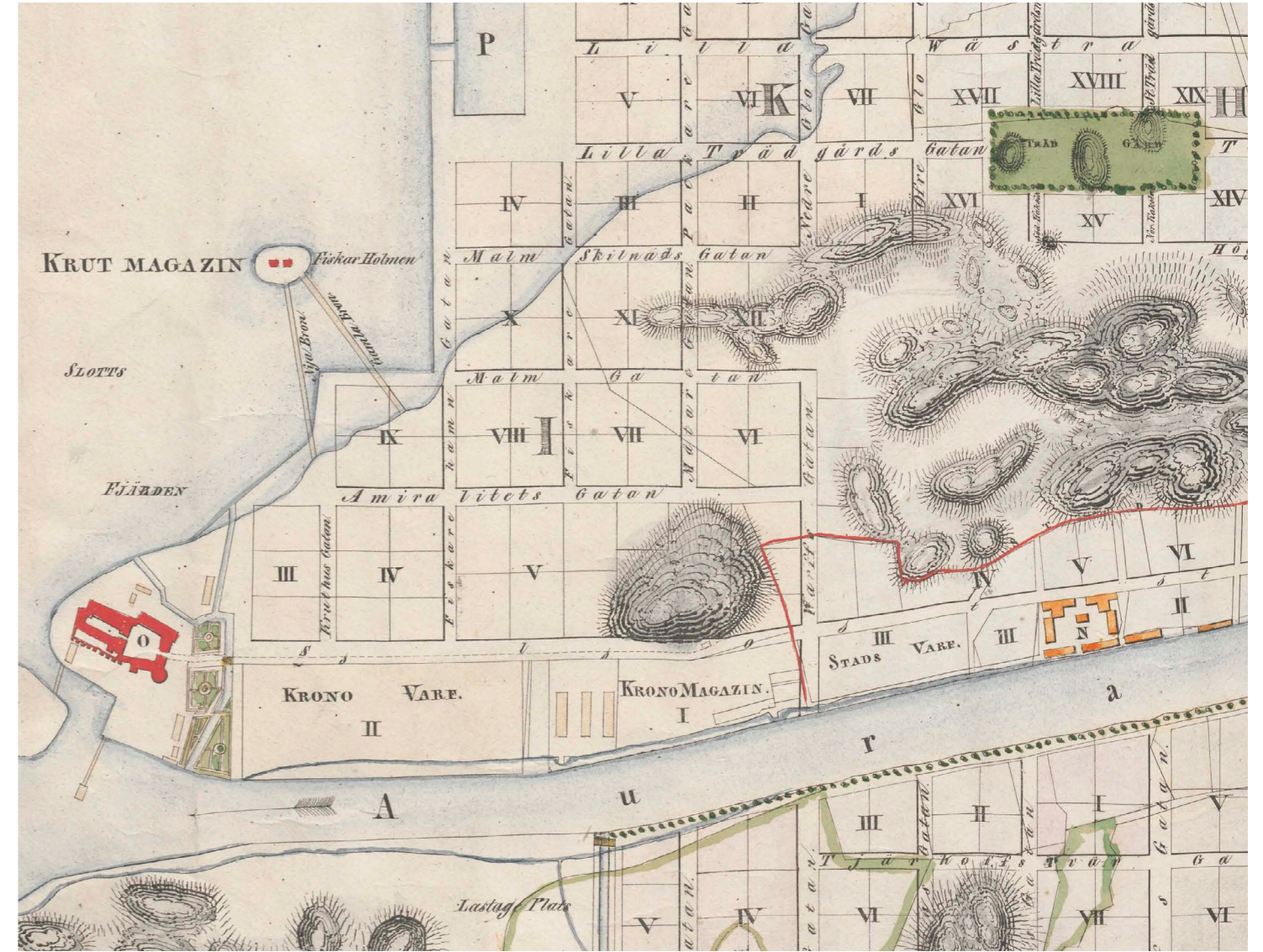
Maanmittari D. Gadolinin vuosina 1754- 56 laatimalla kartalla suunnittelualue on vielä kaupungin ulkopuolelle rajautuvaa Turun Linnalle kuuluvaa maata. Kartalle on kirjattu tässä suomennettuna ”Linnan alaisuudessa hyödynnettävä kivinen mäki-alue jossa kallioiden ja kivien välissä kasvaa ruohoa”. Ote kartasta. Lähde Kansallisarkisto www.narc.fi

J. Tillbergin vuonna 1808 laatimalle kartalle on merkitty Linnafältin eli Linnakentän puolustusrakenteita, tiestöä ja rakennuksia. Suunnittelualue sijoittuu kentän viereiselle kallioalueelle, jossa ei vielä ole merkintöjä kaupunkirakenteesta. Kentällä sijaitsevalla pienemmällä kalliokohoumalla on mylly ja sen gieressä rannassa meritulli (Sjötullen). Ote kartasta. Lähde Kansallisarkisto www.narc.fi

Turun palon 1827 jälkeen Carl Ludvig Engel laati kaupungille empireihanteita noudattavan ruutuasemakaavan joka ulotettiin Linnanfältin yli länsirantaan saakka. Säännönmukaisessa nelionmuotoisiin kortteleihin jakautuvassa ruutukaavassa kallioalueet on jätetty rakentamatta. Suunnittelualue näkyy kaavassa ruutukorttelien läpi työntynä läntisimpänä kallioharjanteena. Suomi oli vuonna 1809 siirtynyt Venäjän alaisuuteen varattiin ja linnan läheisyyteen varattiin Venäjän armeijaa varten kasarmialue (W) Sen eteläpuolelle joenrantaan on merkitty Kruunun telakka. Rannassa nykyisen Varvintorin paikkeilla oli Kruunumakasiini.

Engelin suunnitelmaan perustuva asemakaavakartta (Charta öfver Åbo stad) vuodelta 1828. Koulun tontti sijoittuu kortteleihin XI ja XII. Kaavaan on merkitty uusien katujen nimet, Malmgatan (Malminkatu) ja siihen poikkisuuntaiset Fiskaregatan (Kalastajankatu) sekä Mätaregatan (Mittarinkatu) ovat säilyttäneet nimensä. Malmkillnadsgatan-katua ei ole rakennettu

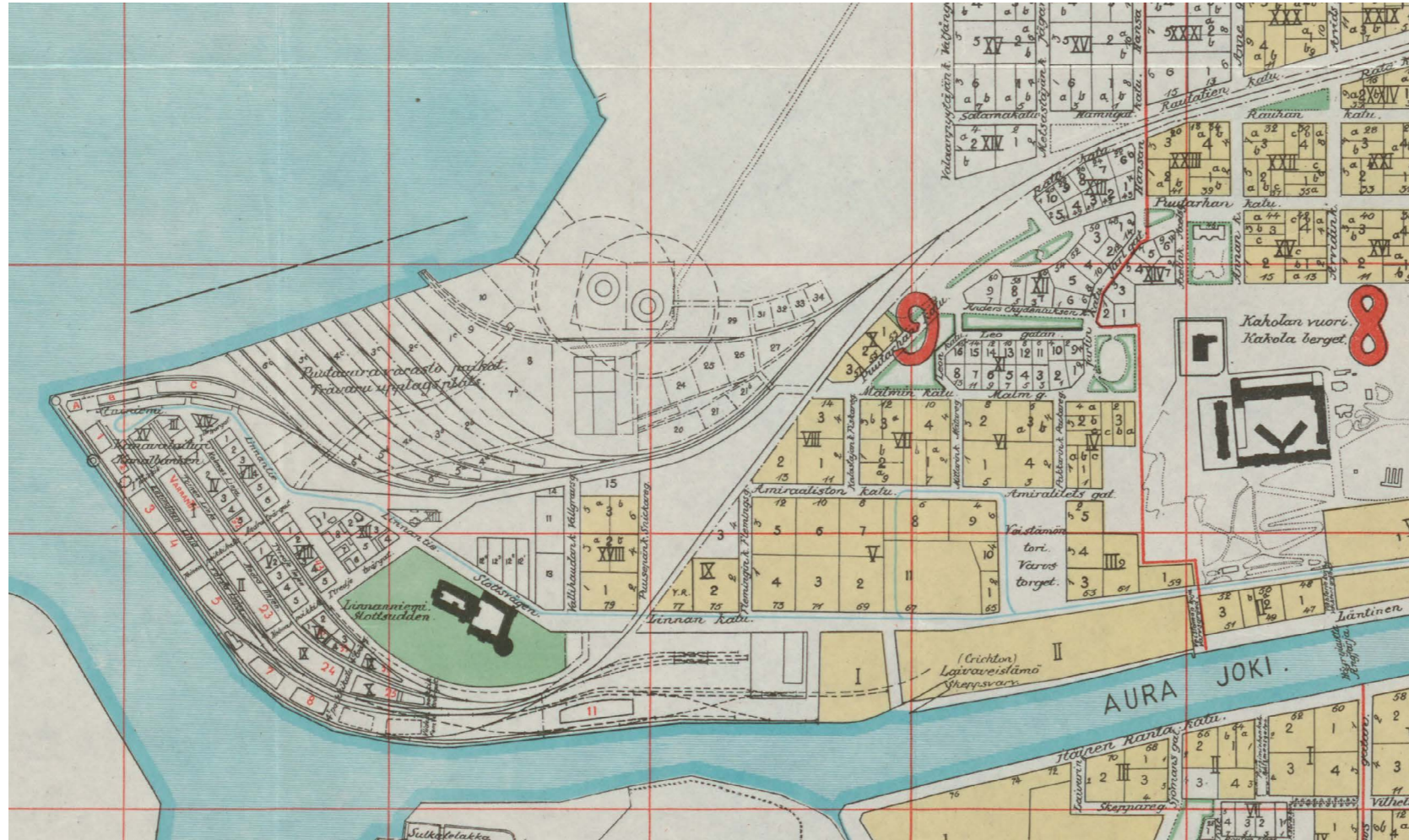

Senaatinkartalle vuosilta 1880-1881 on merkitty rakennukset. Asemakaavan suorakulmaista seuraava rakentaminen ulottuu luoteessa Malminkadulle saakka. Kansallisarkisto

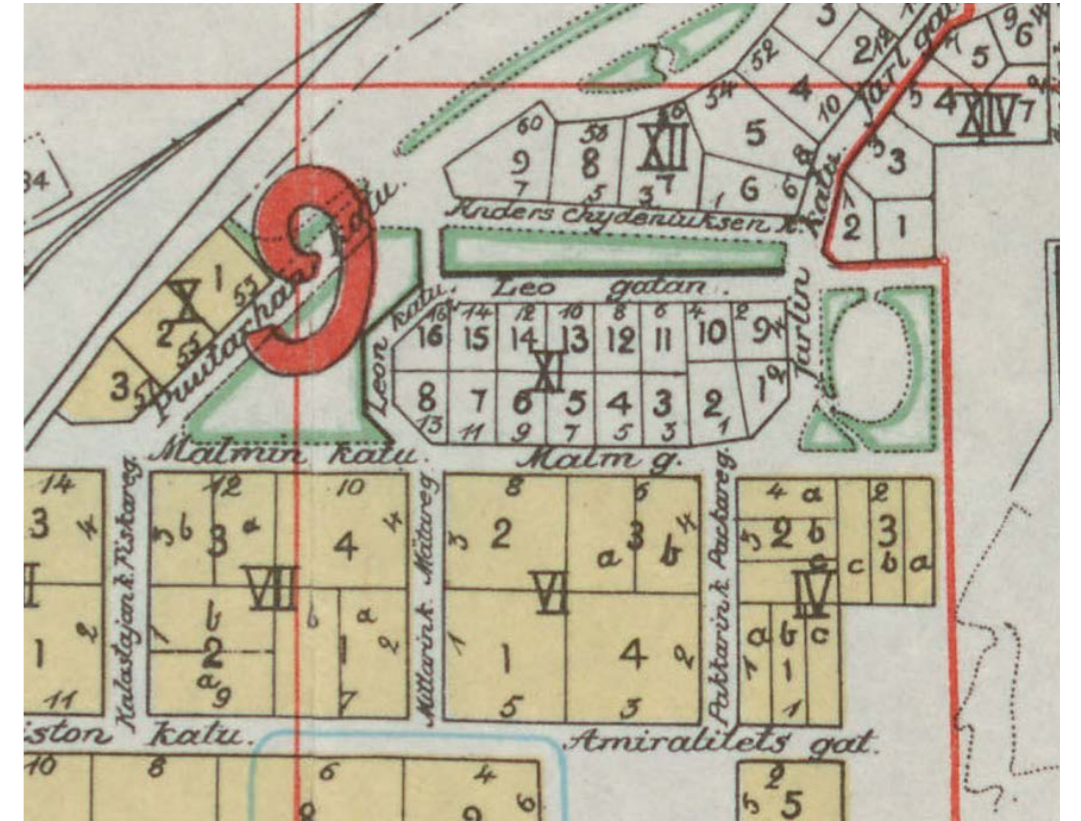

Turun kaupungin ruutukaava-alueen asemakaavassa vuodelta 1897 on Malminkadun pohjoispuoleiset korttelialueet linjattu junaradan ja sen viereen merkityn Ratakadun suuntaisesti. Tämä muutos näkyy jo 1880-luvun kaavakartoilla. Radan länsipuoliset ruutukaavakorttelit on poistettu ja alue on merkitty sataman varastoalueeksi. Koulutontin alue on edelleen kortteleiden väliin jäävää kallioaluetta. Kadut on merkitty kartalle suomen, ruotsin ja venäjänkielillä. Ote kaavakartasta. Lähde Turun Kansallisarkisto, Turku.

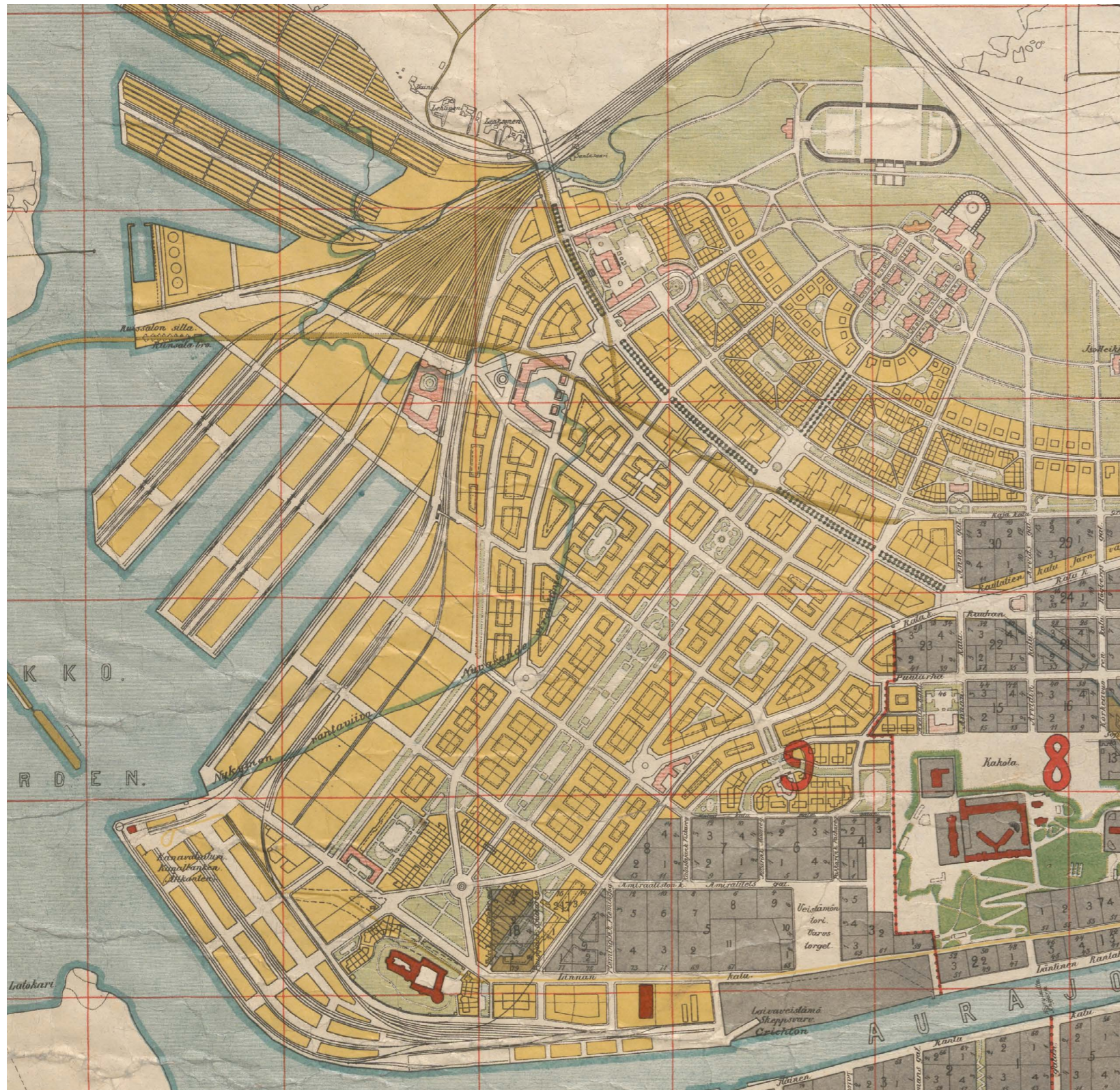
Vuoden 1894 kaupunkikartalle on varsin tarkkaan merkitty myös rakennukset. Malminkadun kaakkosreunan korttelit VI ja VII on rakennettu kadun reunoille ja korttelien sisäisten palokujanteiden reunoille sijoitettuviin rakennuksiin. Ratakadun varren korttelit X, XI, XII ja XIII ovat vielä rakentamatta, kuten myös näiden väliin jäävä kallioselänne. Charta över Åbo stad. Kansallisarkisto www.narc.fi

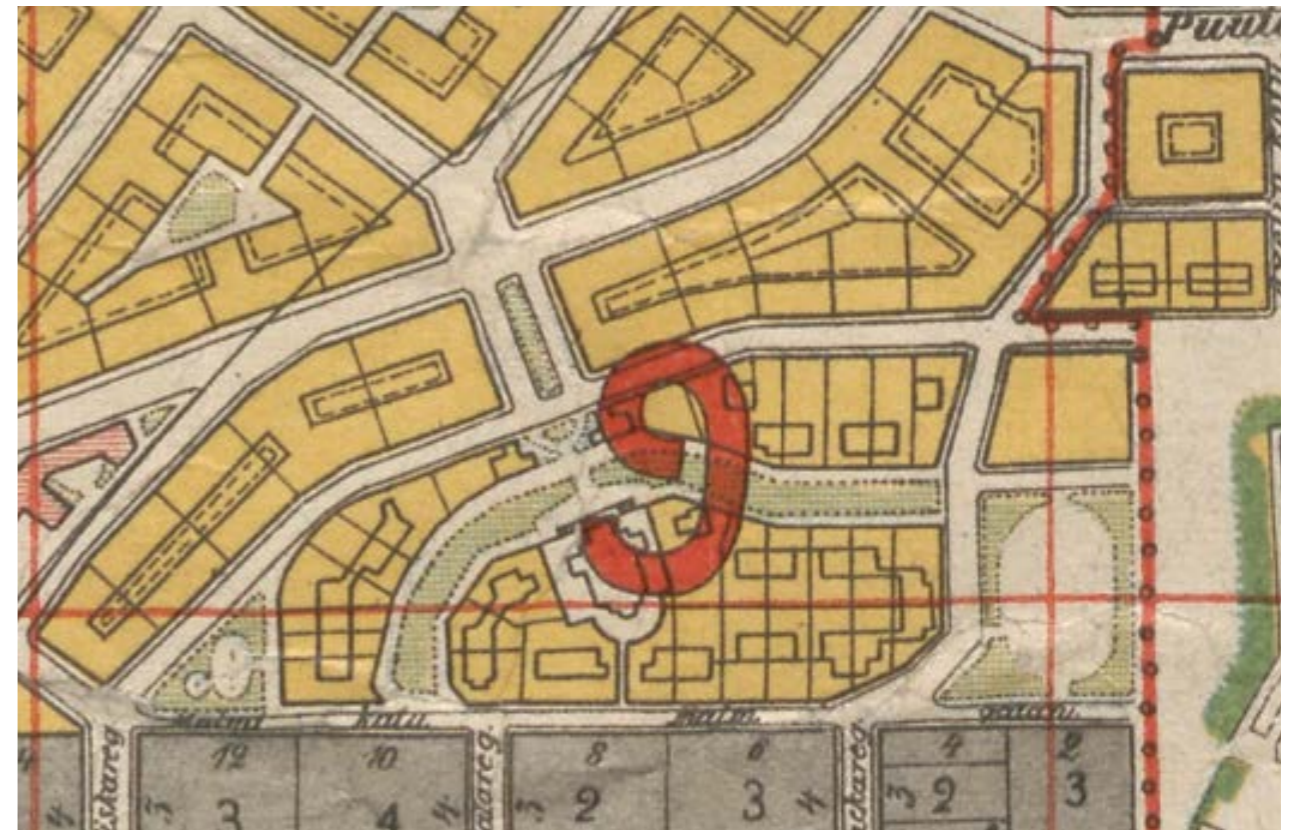
Vuoden 1907 kaupunkikartalle on palautettu Malminkadun luoteispuoleiselle Kakolanvuoren läntiselle kalliioharjanteelle jo vuonna 1894 esitetty pieniin tontteihin jakautuva viistokulmainen kortteli XI. Korttelia kiertää Leon katu ja sitä ympäröi puisto-alueet. Nykyisen Tallinmäenpuiston kohdalle on merkitty pieniin tontteihin jakautuva kortteli XI. Kuva Kansallisarkisto.

Vuoden 1894 asemakaavakartalle on Malminkadun luoteispuoleiselle kalliolle ensimmäistä kertaa merkitty asuinkortteli jota kiertää viistokulmainen katu. Ote laajasta kaavakartasta jolle on käsin merkitty asemakaavamääräyksiä. Myöhemmillä 1890-luvun kartoilla alue näkyy rakentamattomana osana laajempaa Kakolan Kuva Kansallisarkisto

Asemakaavaehdotus vuodelta 1922 Bertel Jung

Turun kaupunginarkkitehtina vuosina 1919-1924 toimineen arkkitehti Bertel Jungin merkittävämäksi Turussa suoritetuksi työksi muodostui yleiskaavallinen suunnitelma kaupungin laajentamiseksi länteen, sekä siihen liittyen ehdotus Iso-Heikkilän ja satama-alueen asemakaavat. Vuonna 1921 valmistunut puutarhakaupungin periaatteisiin nojautuva Jungin kaava poikkesi täysin Engelin ruutukaavasta. Asemakaavan uusina aiheina korostuvat aksiaalisommitelmat maamerkkeineen, puistot, puistokadut ja aukiot, sekä suorakulmaisten, kaartuvien ja diagonaalisuuntaisten katujen sommitelma. Ehdotusta hallitsi pohjois- eteläsuuntainen leveä puistokatu jonka toisessa päässä oli linna ja toisessa päässä yliopistoalue ja sen korkeimmalla kohdalla maamerkinä oli yliopiston tähtitorni.

Myös Tallinmäen vielä rakentamaton alue sisältyi kaavaan ja siihen liittyi pienempi puistokatusommitelma jonka eteläisenä päätteenä kallion päällä, suunnilleen paikalla johon merenkulkuoppilaitoksen rakennus 1960-luvulla rakennettiin, on julkinen rakennus, mahdollisesti kirkko ja pohjoisena päätteenä pieni aukio. Mäenlakea kiertävän Leonkadun linjausta on muutettu vapaamuotoisemmaksi ja kortteliin viitteellisenä merkityt rakennukset on sijoitettu polveilevasti. Jungin kaavaa, joka mm oli ollut esillä Göteborgin kansainvälisessä näyttelyssä 1923, ei kuitenkaan lähdetty toteuttamaan siihen liittyvän suursatamahankkeen viivästyessä ja koska kaavan toteuttaminen oli katsottu liian kalliiksi.

2. Suunnittelu ja rakentaminen

2.1 Turun toisen yhteiskoulun kannatusyhdistys perustetaan ja koulu aloittaa toimintansa

Kun sodanjälkeiset suuret ikäluokat 1950-luvun lopulla tulivat kouluikään, oli Turussa kuten muualla maassa suuri pula koulutiloista. Tuolloin turkulaiset vanhemmat ryhtyivät omatoimisesti perustamaan yksityisiä oppikouluja. Viiden vuoden kuluessa kaupunkiin saatiinkin neljä uutta oppikoulua ja näille ajanmukaiset koulutalot.

Turkuun 1960-luvun alussa perustettuja muita oppikouluja olivat Aurajoen Yhteiskoulu, joka suunnitteli omaa koulutaltoa Nummenmäelle, Pansion yhteiskoulu, lisäksi oli suunnitteilla yhteiskoulu Juhannuskukkulalle. (Uusi Suomi 21.2.1961)

Turun toisen yhteiskoulun kannatusyhdistys perustettiin 9.6.1958. Koska koululla ei vielä tuolloin ollut omaa koulutaltoa, käynnistyi kaksi luokkaa Kupittaan Yhteiskoulun tiloissa. Saatuaan toimiluvan ja samalla luvan laajentua yliopistoon johtavaksi oppikouluksi 2.4.1959 koulu alkoi seuraavana syksynä toimia omana yksikkönään. Koulu jatkoi edelleen Kupittaan yhteiskoulun tiloissa ja opiskelu tapahtui iltavuorossa. Koulussa oli alkuvuonna 301 oppilasta, luokkia oli kaksi ja rinnakkaisluokkia neljä. ¹

1 Serälä s.14-15

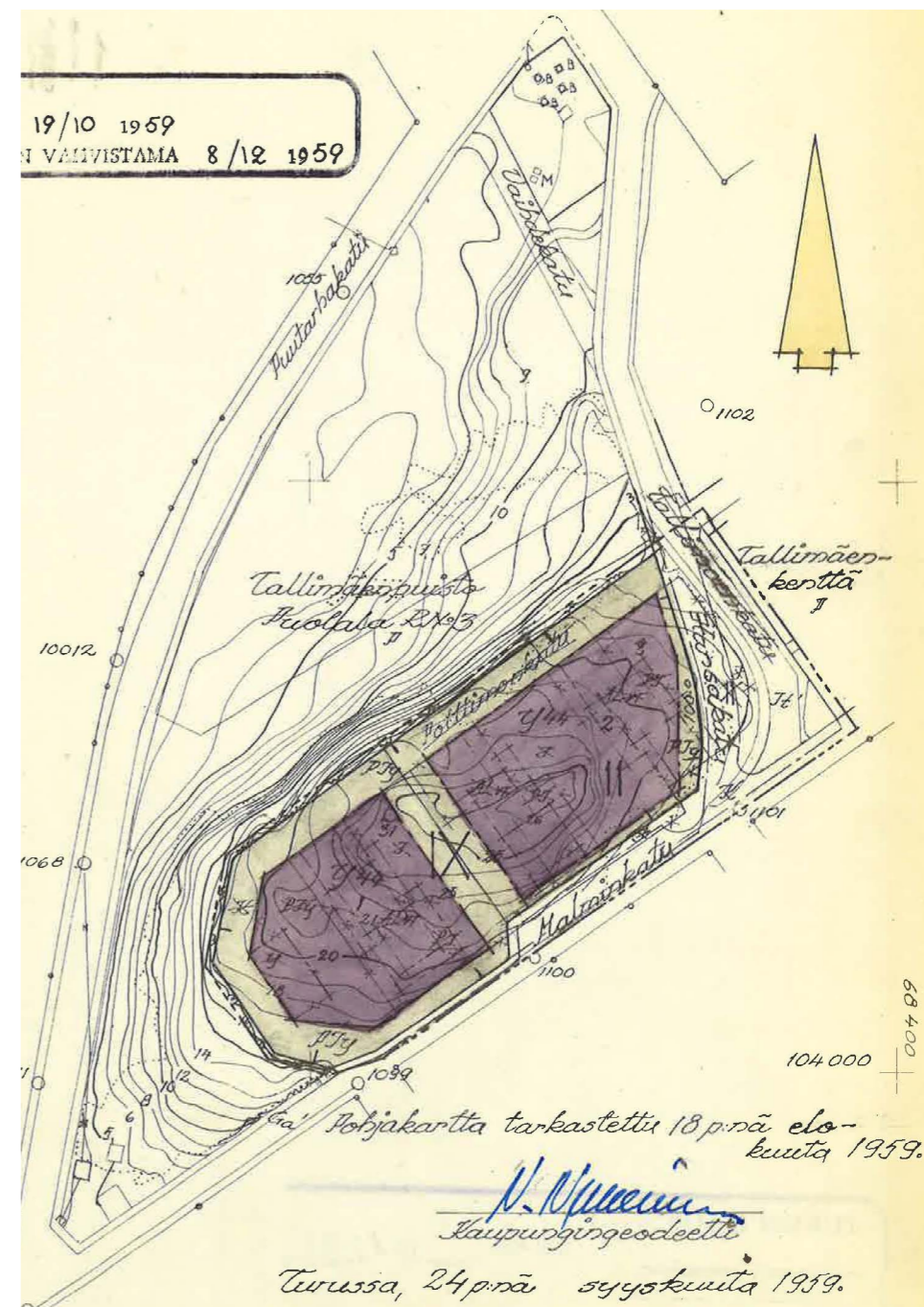

Ote vuoden 1958 ilmakuvasta. Porttimokadun suorakulmainen linjaus pengerryksineen korostuu muutoin rakentamattoman korttelialueen reunoilla. Malminkadun kaakkoispuoliset korttelialueet ovat rakennettuja. Tallinmäenkenttä on rakennettu kentäksi.

2.2 Koulutontin asemakaavamuutos

Turun kaupunki varasi koulutaltoa varten tontin Pakkarinkadun päässä olevalta mäeltä. Mäestä käytetään myös nimeä Pakkarinmäki. Mäen laen vielä rakentamaton kallioalue oli kaavoitettu tonteiksi, joita kiersi kulmikas Leonkatu, myöhempi Polttimonkatu. Katu oli jo aiemmin 1900-luvun alussa linjattu maastoon ja sitä varten oli rakennettu paikoin korkeita kivimuurein tuettuja penkereitä.

Elokuussa 1959 ilmeni kouluhallituksen kanssa käydyissä neuvotteluissa, että suunniteltu koulutalo vaatii enemmän tilaa. Alueelle laadittiin koulua varten asemakaavamuutos, joka vahvistettiin 8.12.1959. Muutoksella kortteli jaettiin kahteen yleisten rakennusten tonttiin ja aluetta kiertänyt katualue liitettiin osaksi tontteja. Koululle varatun ylemmän tontin pinta-ala tuli 7200 m². Lisäksi sovittiin, että mikäli tontti on koulukäytössä siitä ei peritä vuokraa.

8.12.1959 vahvistetun asemakaavamuutos, ote kaavakartasta. Kaavakartalle on merkitty rakennusala (lila väri) ja rakentamattomaksi jätettävät tontin osat (vaalea vihreä). Tontin rakennusoikeus ja rakentamisen muutoin säätelevät määräykset määräytyvät vuoden 1950 rakennusjärjestyksen §44:n mukaan. Hansakadun linjaus on korttelin reunalla siirretty nykyisen Porttimopuistikon länsipuolelle. Kuva Turun kaupungin kaupunkiympäristötoimiala.

2.3 Koulurakennuksen suunnittelu ja rakentaminen

Kannatusyhdistys, johtokunta ja näiden nimeämä rakennustoimikunta ryhtyivät valmistelemaan uuden koulutalo rakentamista. Koulun suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Aarne Ehojoki.

Ehojoki laati koulun suunnitelmat vahvistetun huonetilaohjelman pohjalta. Rakennustöistä vastaavana urakoitsija oli Oy Arvi Ahti. Vesi- ja lämpötöistä vastasi Turun Vesi ja lämpö ja sähkötöistä Sähkö Oy.

Rakennustyöt käynnistyivät 9.2.1960 kaupungin vuokraamalla tontilla Malminkadun ja Hansakadun kulmassa. Uusi-Aura lehden rakennustöiden käynnistymisestä kertovassa artikkelissa 10.2.1960 kerrotaan mm. että kalliota jouduttiin louhimaan pois yli 3000 kuutiota koulutalon tieltä.

Rakennustyöt edistyivät nopeasti ja toukokuun 19 päivänä vietettiin koulutalon peruskirjan muurajuhlaa ja talon harjannostajaisia. Tilaisuuteen osallistuivat sekä koulun oppilaat että opettajakunta. Koulun rehtori Jouni Kiviluoto piti puheen jossa ilmoitti Kouluhallituksen vahvistaneen oppilaitoksen viralliseksi nimeksi Juhana Herttuan Yhteiskoulun. Maisteri Erkki Eskola luki tämän jälkeen peruskirjan joka suljettiin kuparilieriöön. Pergamentin lisäksi lieriöön kätettiin voimassa olevia rahoja sekä edellisen päivän Turussa ilmestyneet sanomalehdet ja nimiluettelo, jossa oli johtokunnan jäsenten, vanhempain-neuvoston jäsenten, opettajien ja kaikkien oppilaiden nimet.

Koulun oppilaat olivat seuraamassa koulun rakennustöiden aloitusta 9.2.1960. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. s.18

Rehtori, kouluneuvos Aarne Honka Tallinmäen tyhjällä tontilla helmikuussa 1960. Honka oli koulun keskeisiä perustajia ja toimi mm rakennustoimikunnan puheenjohtajana. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. s.19

2.4 Koulu aloittaa toimintansa omassa rakennuksessa

Uuden koulutalon luokkahuonesiipi hyväksyttiin käyttöön otettavaksi 30.8.1960 ja jo seuraavana päivänä 1.9.1960 käynnistyi opetus uudessa koulutalossa. Juhlasali aula-tiloineen valmistui ja otettiin käyttöön vuoden lopulla. Viimeisenä valmistuneen väestönsuojan loppukatselmus pidettiin 2.3.1961.

Virallisesti koulu vihittiin käyttöön 18.2.1961 pidetyissä vihkiäisjuhlassa Koulun vihkiäisistä kerrotaan koulun historiikissa ”Kutsuvieraina olivat mm. kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Arvo Toivonen ja apulaiskaupunginjohtaja A. Näykki. Alkusoittona esitti Turun kaupunginorkesteri kapellimestari Edgrenin johdolla Beethovenin ”Die Weihe des Hauses”. Tervehdyspuheen piti koulun kannatusyhdistyksen ja rakennustoimikunnan puheenjohtaja kouluneuvos Aarne Honka.” Puhuja selosti koulun perustamis- ja rakennusvaiheita kiittäen kaikkia niitä, jotka ovat uhrautuvasti olleet mukana koulua aikaansaamassa. Näin on saatu onnellisesti loppuun suuri työ, jonka tuloksena tämä upea koulutalo nyt seisoo ympäristöönsä hallitsevalla kummullaan todistamassa kansamme voittamatonta sivistystahtoa ja suomalaisen arkkitehtuurin ja rakennustaidon korkeata tasoa.”

Alkuvuodesta 1961 oli koulussa 441 oppilasta ja 11 luokkaa, joista korkein oli III luokka. Kalustoltaan ja välineistöltään koulu oli moderni. Suuri osa opetusvälineistä saatiin lahjoituksena oppilaiden vanhemmilta, lisäksi mm koulun naistoimikunta oli hankkinut luokkahuoneisiin matot ja verhot.

Tavanomaisten erikoisluokkien lisäksi veistoluokan yhteydessä oli koneistushuone, kotitalousopetusta varten pesu-, kuivaus- ja silityshuoneet sekä kaksi tilavaa jäädytyshuonetta. Luonnonopin luokka täydellisine kojetauluineen ja muine fysikaalisine koevälineineen odotti vielä oppilaitaan. Kaikissa luokissa oli myös kovaääniset.

Koulun kerrottiin olevan käytännöllisesti tarkoituksenmukainen ja myös arkkitehtuuriltaan kokonaisuutena ainutlaatuisen edustava. Portaikko oli yksinkertaisessa puhdaslinjaisuudessaan arvokas ja juhla- ja keveästä, kellertävästä klinkkeritiilestä rakennettu. Samaa persoonallista linjaa jatkoi avara kolmionmuotoinen aula, jonka päästä voi erottaa näyttämön ja jota saattoi käyttää pienimuotoisissa juhlatilaisuuksissa.

Yleistarkastuksessa, joka samalla oli rakennuksen lopputarkastus, todettiin että Kupittaa Saven Sahara-tiilestä tehty rakennus ja huonetilat ovat kauttaaltaan yksityiskohtiaan myöten tarkoin punnitut ja myös tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti rakennetut. Erikoisesti mainitaan opetustilojen moderni varustelu; audiovisuaaliset laitteet, mm episkooppi, kaksi rainaheitintä (diaprojektori) opettajan mikroskooppi ja neljä oppilasmikroskooppia.

Lisäksi todettiin ”rakennuksen ihanteellista sijaintia hyväksikäyttäen on arkkitehti Ehojoki antanut kouluväen nautittavaksi suurenmoisten näköalojen sarjan”, todettiin vihkiäisiä käsittelevässä sanomalehtiartikkelissa. Luokissa olikin yhden seinän pituudelta ikkunaa, joista avautui satama ja Turun linnan käsittänyt mahtava panoraama aina Airiston selälle saakka sekä opettajainhuoneen ja kouluruokalan puolelta näköala lasten leikkikentälle ja suurille kallioille.

Vastavalmistunut koulutalo vuonna 1960. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009.

Oppikoululaiset odottavat sisäänpääsyä uuteen koulutaloon 1.9.1960. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009

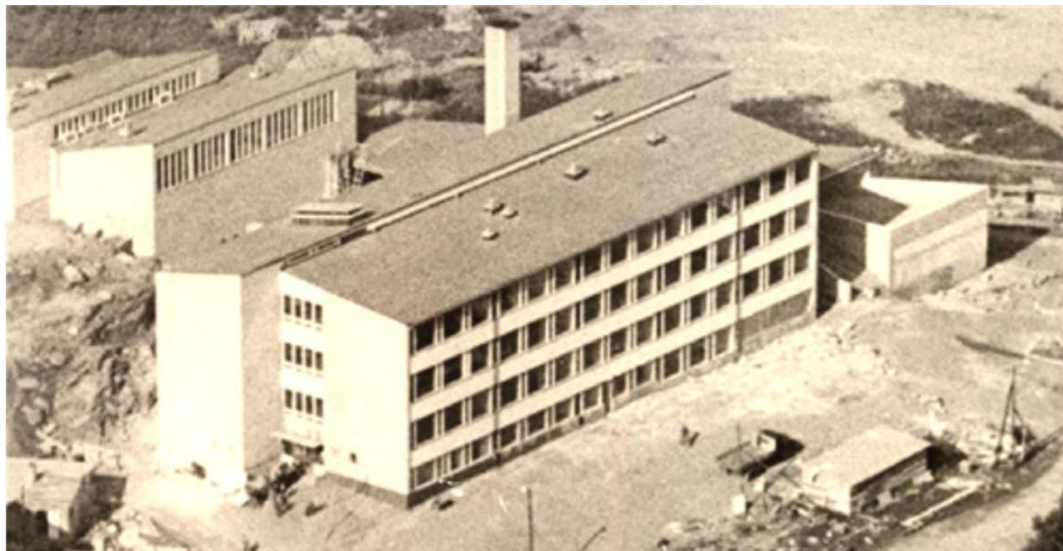
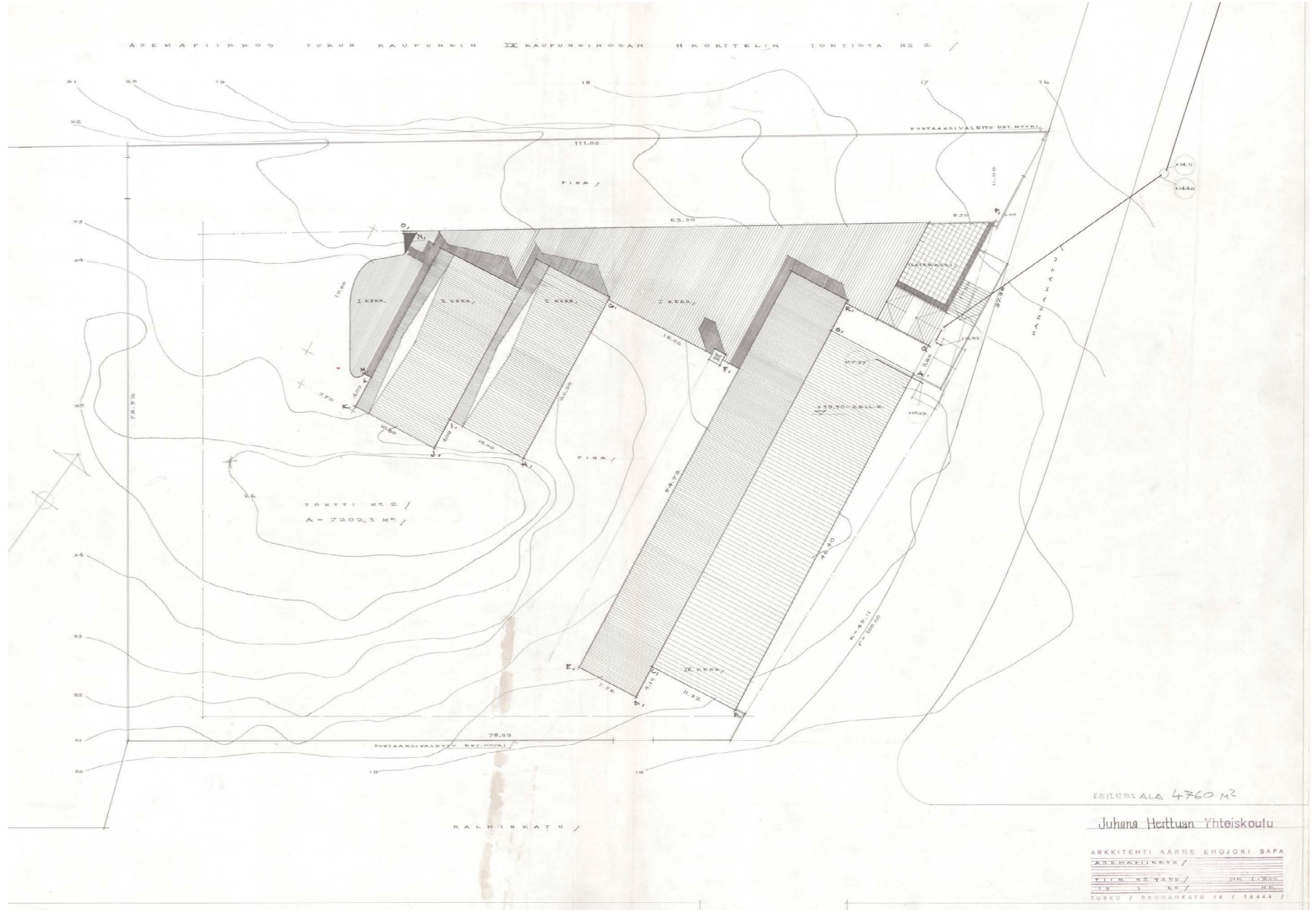
2.5 Uusi koulurakennus

Koulun tontti oli rakentamisajankohtana ilmakuvien perusteella puuton. Korttelia kiersi aiemman asemakaavan mukaan rakennettu viistokulmainen katu. Kadun pengerrykset ja näihin liittyvät korkeat luonnonkivistä tehdyt tuki- muurit oli toteutettu oletettavasti jo 1900- luvun alussa, mutta muilta osin katu oli keskeneräinen.

Maasto nousi koulutontin pohjoisnurkalta noin +16 metristä tontin keski- osassa sijaitsevalle kallioharjanteelle, jonka korkotaso on yli +26 metriä. Koulurakennus sijoitettiin tontin pohjoisosaan rakennusalan reunoja seura- raten, jolloin kallion laki ja siitä jyrkästi kaakkoon laskeva piha-alue jätettiin rakentamatta.

Kallioinen tontti oli tuona aikana koulukäyttöön poikkeuksellinen. 1950- luvun lopulta alkaen koulut yleensä sijoitettiin tasamaalle, jossa piha-alueiden jär- jestäminen oli helpompaa ja tilaa riitti rakentaa koulu matalampana. Juhana Herttuan koulun ratkaisut tulivat nivoutumaan vahvasti tähän erityiseen vai- keasti rakennettavaan tonttiin.

Tilaratkaisultaan koulu edustaa 1950- luvulle tyypillistä koulutyyppeä, jossa luokkahuoneet on sijoitettu keskikäytävällä varustettuun monikerroksiseen luokkahuonesiipeen ja johon liittyy aulatilan erottamana matalampi lii- kunta- ja juhlasalin osa. Korkea nelikerroksinen luokkahuonesiipi sijoitettiin Hansakadun suuntaisena. Kahden kerroksen korkuinen juhla- ja voimistelu- salisiipi sijoitettiin kallion laen tuntumaan. Näitä samansuuntaisia rakennus massoja yhdisti tontin luoteisreunasta suuntansa saanut matala aulaosa. Hansakadun julkisivun edustalle terassoitiin betonimuurin reunustama eduspiha. Toinen terassoitu piha tehtiin rakennuksen kainaloon sisäpihalle. Luonnontilaisena säilytetty kallio oli osa välituntipihaa. Kalliolle rakennettiin portaikko ja piha rajattiin muurein myös kalliolla.

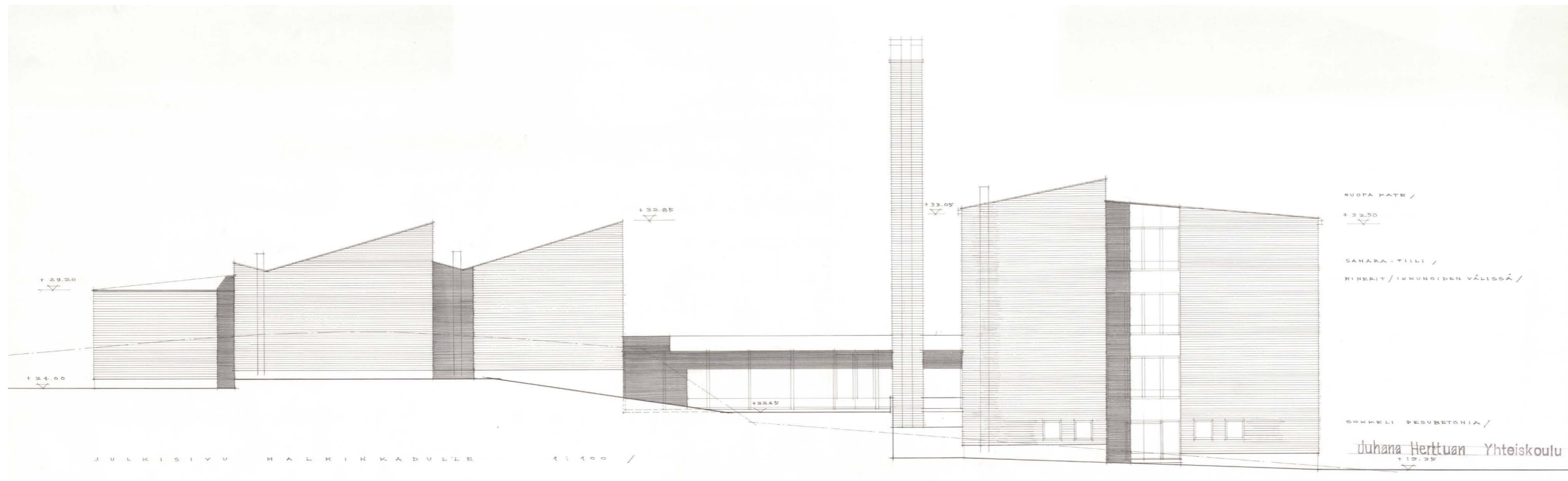

Asemapiirros, 13.1.1960. Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

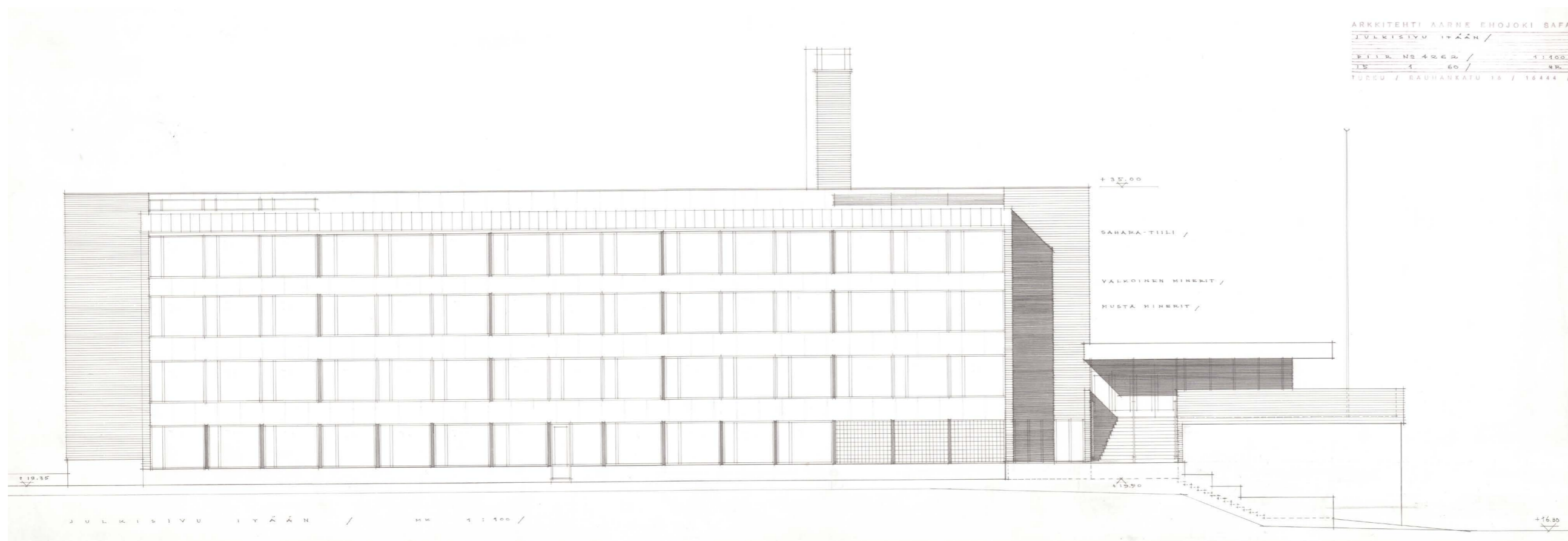
vastavalmistunut tai vielä rakenteilla oleva koulu- rakennus. Pihan on edelleen keskeneräinen. Kuva Suomen yksityisten koulujen matrikkeli/ Juhana Herttuan koulun arkisto

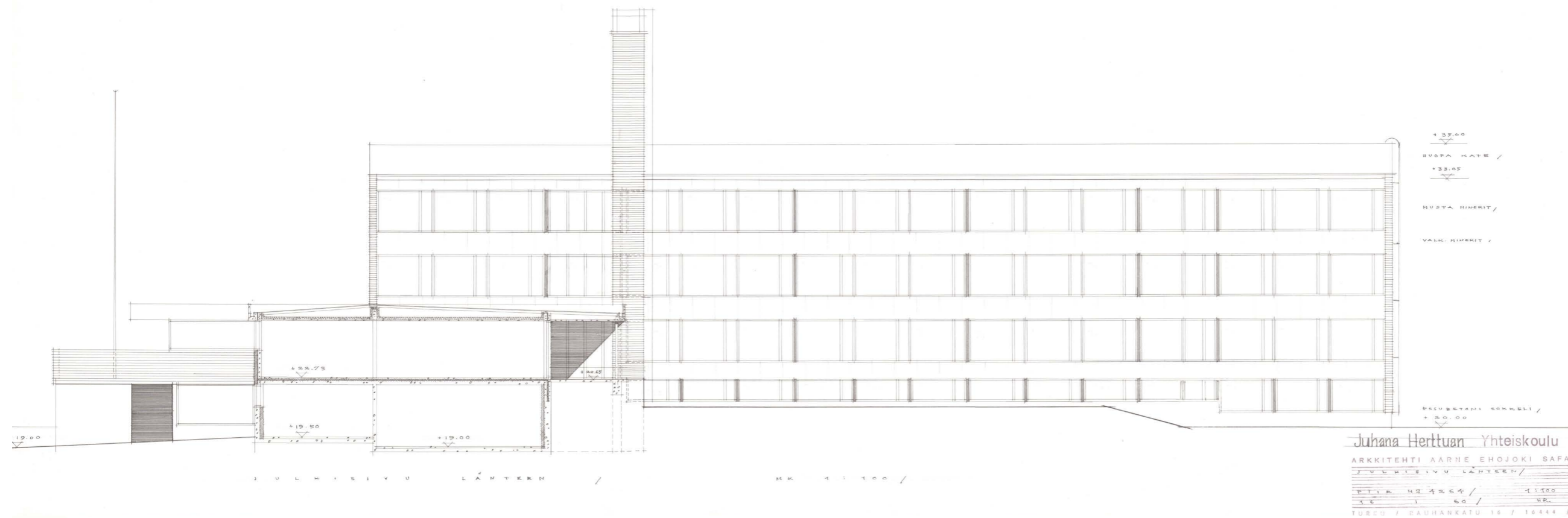
Kuva sisäänkäynnistä juuri valmistumisen jälkeen vuonna 1960-61. Valokuvaaja Rainer Johansson/AM.

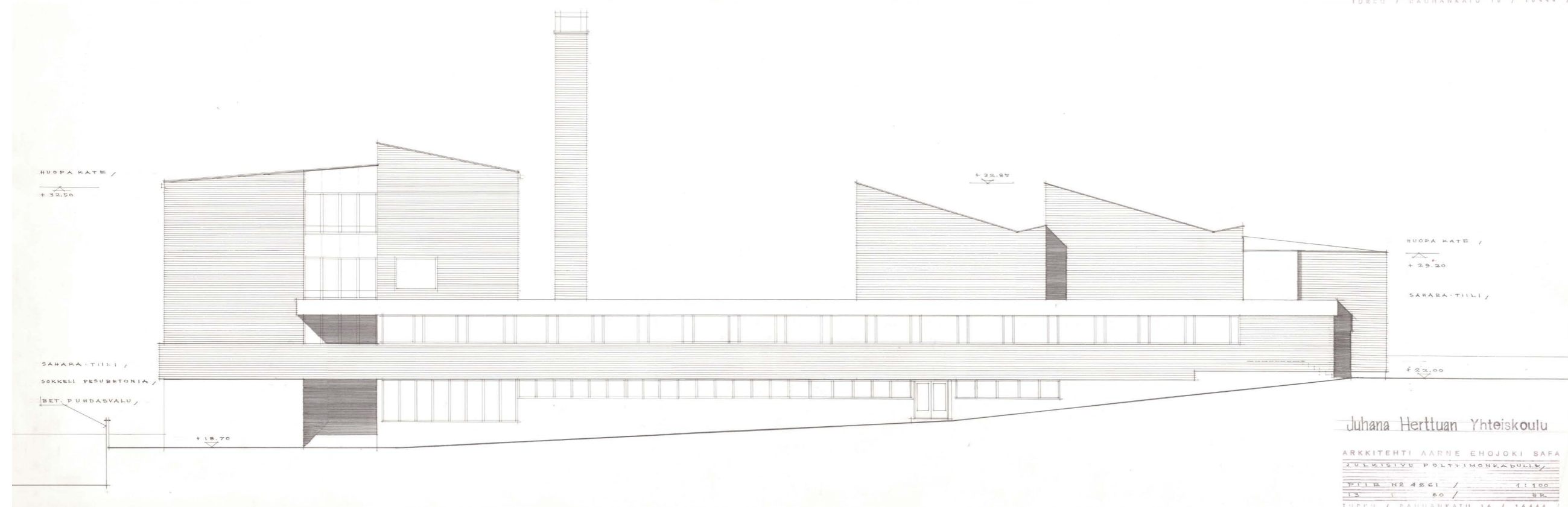
Julkisivu Malminkadulle.
14.1.1960.
Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

Julkisivu itään 14.1.1960.
Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

Julkisivu länteen 14.1.1960.
 Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

Julkisivu Polttimonkadulle.
 14.1.1960.
 Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

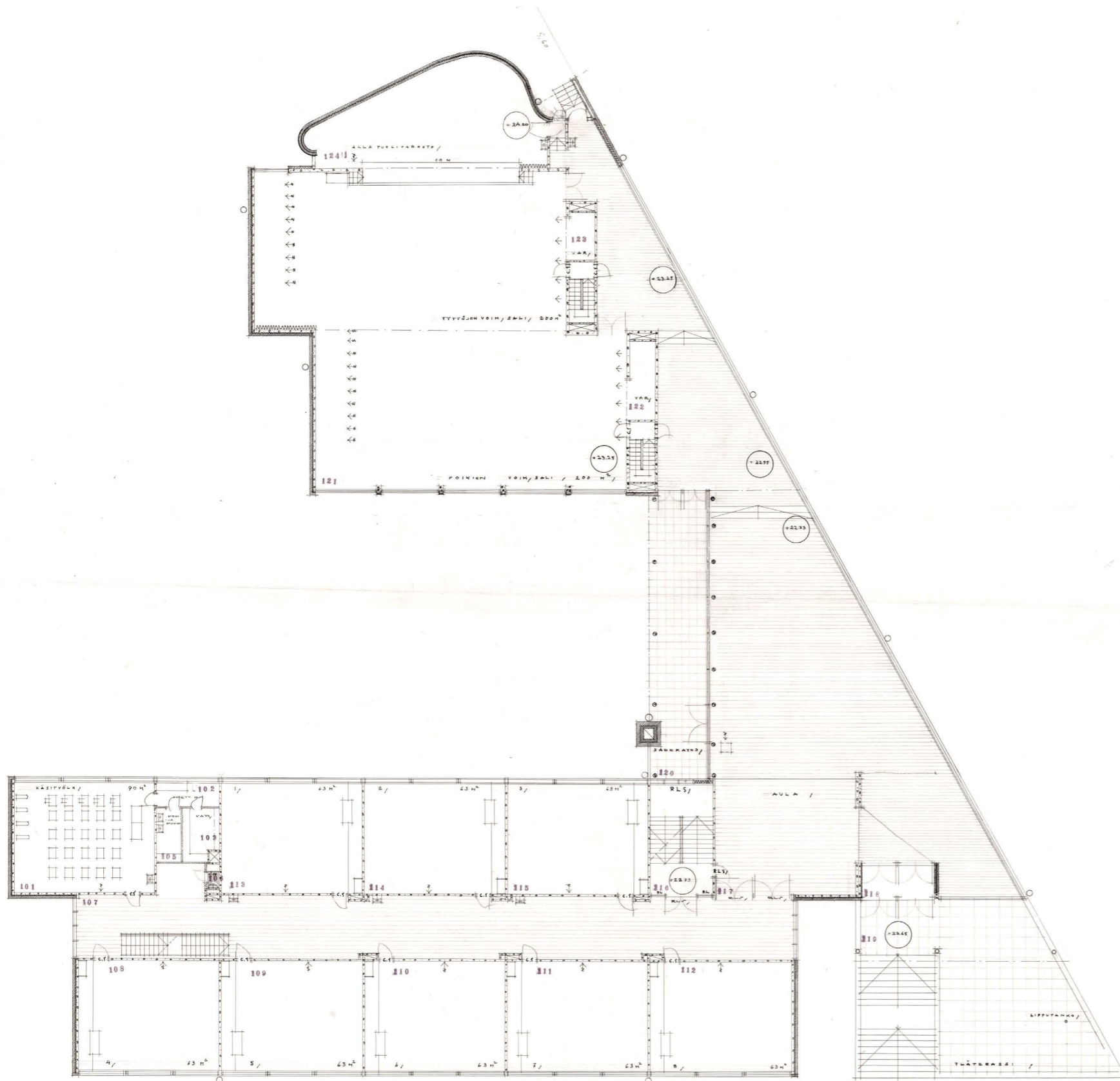

*Julkisivu luoteeseen tallinmäenpuiston suuntaan juuri valmistumisen jälkeen vuonna 1960-61.
Valokuvaaja Rainer Johansson/ AM.*

Voimistelusalin yläpihan puoleinen seinä vuonna 1960-61. Valokuvaaja Rainer Johansson/ AM.

1. kerros 13.1.1960. Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

Koulun pääsisäänkäynti sijoittuu rakennuksen arkkitehtuuriltaan erityisesti artikuloituu pohjoiskärkeen. Sisäänkäynnille nouseaan Hansakadulta kolmiomuotoisen terassin reunaan sijoittuvia leveitä ulkoportaita pitkin.

Sisäänkäynnin yhteydessä oleva laaja kolmionmuotoinen pääaula jakautuu juhla- ja voimistelusalin edustalla porrastuviin pienempiin tiloihin. Tähän tilasarjaan liittyy lisäksi sisäänkäynnin viereinen yläterassi, jossa ulko- ja sisätilan väli on häivytetty harkituin yksityiskohdin. Aulan koillisivulla on lähes koko julkisivun mittainen jatkuva nauhaikkuna, jonka kautta avautuu näkymiä kauas maisemaan. Vastakkaisella puolella sijaitsevaan sisäpihalle avautuvaan lasiseinän edustalla oli alkujaan lattiasta kattoon ulottuvalla juhlava verho. Tilaan tuo erityistä tunnelmaa yhtenäisenä jatkuva kuultokäsittely lautakatko sekä lattiapintana Kupittaa Saven suuret tiililaatat.

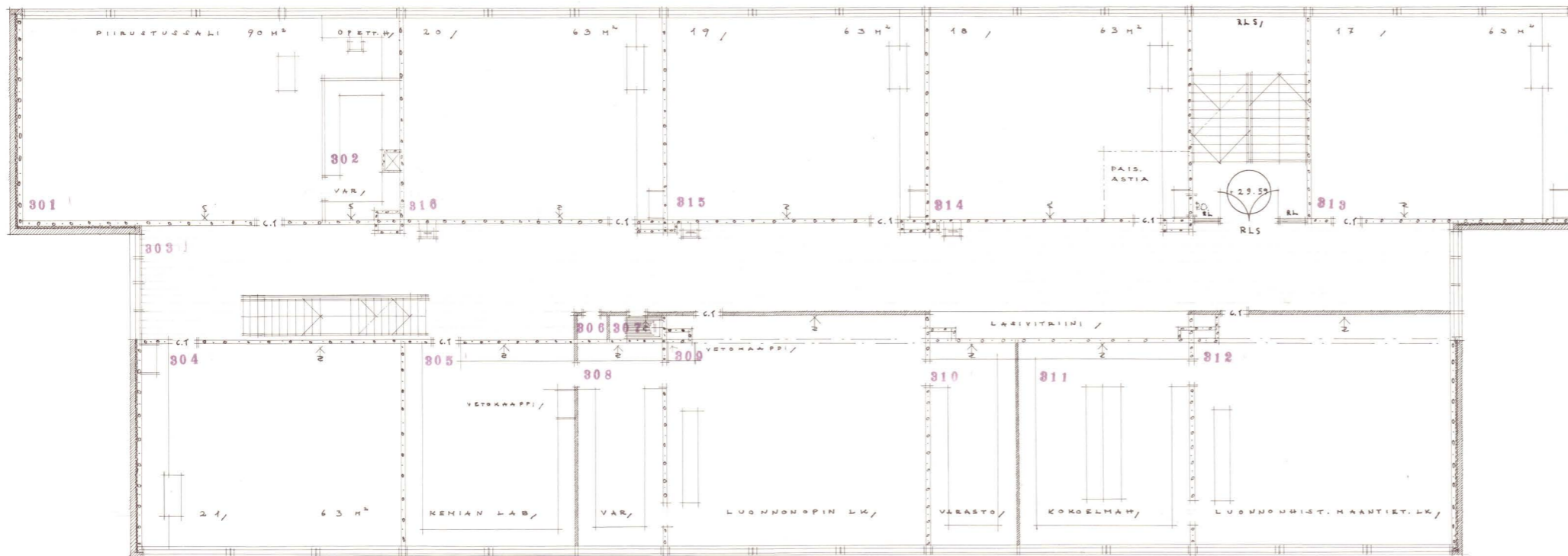
Voimistelusalin on pohjaltaan hieman porrastettu ja verholla erotettavissa tyttöjen ja poikien voimistelusaliksi. Salin perällä olevaan näyttämöön liittyy muodoltaan kaartuva takaseinä, joka julkisivussa korostuu erityisenä aiheena. Kaarevalla seinällä sekä näyttämön kattomuodolla saattaa olla myös akustista vaikutusta.

Luokkasiivessä on leveä keskikäytävä, jonka molemmin puolin on samantyyppisiä toistuvat luokkahuoneet. Näistä hieman suurempi on päätyyn sijoitettu käsityöluokka aputiloineen. Käytävään kantautuu luonnonvaloa sen molemmissa päädyissä olevien ikkunoiden kautta.

Käytävän eteläpäädyssä on 1- vartinen avoporras. Lisäksi on toisessa päässä 2- vartinen ala-aulaan johtava poistumistieporras.

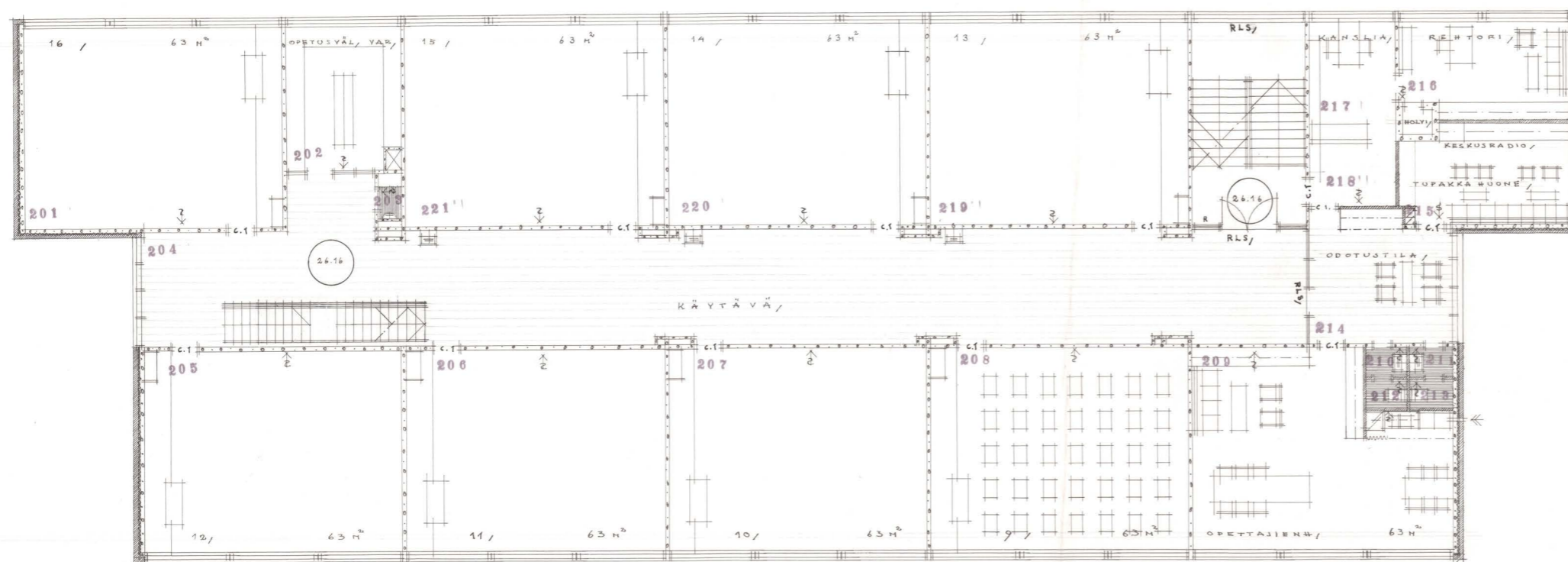

Kuva koulun aulasta juuri valmistumisen jälkeen vuonna 1960-61. Valokuvaaja Rainer Johansson/AM.

Kolmanteen kerrokseen on sijoitettu viisi tavallista luokkahuonetta sekä kemian, luonnonhistorian ja maantieteen sekä luonnonopin luokkahuoneet aputiloiheen. Eteläpäättyyn on sijoitettu piirustussali, johon liittyy erityinen katon lappeiden väliin sijoittuva yläikkuna.

3. kerros 13.1.1960. Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

Toisessa kerroksessa on 8 luokkahuonetta. Käytävän pohjoispäätty on lasiseinällä erotettu osaksi opettajien tiloja. Näihin kuuluvat odotustila, opettajien huone, wc-tilat, tupakkahuone, kanslia ja rehtorin huone.

Pääpiirustus 2. krs. 13.1.1960. Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki. Kuva Ehojoen arkisto/ Kansallisarkisto.

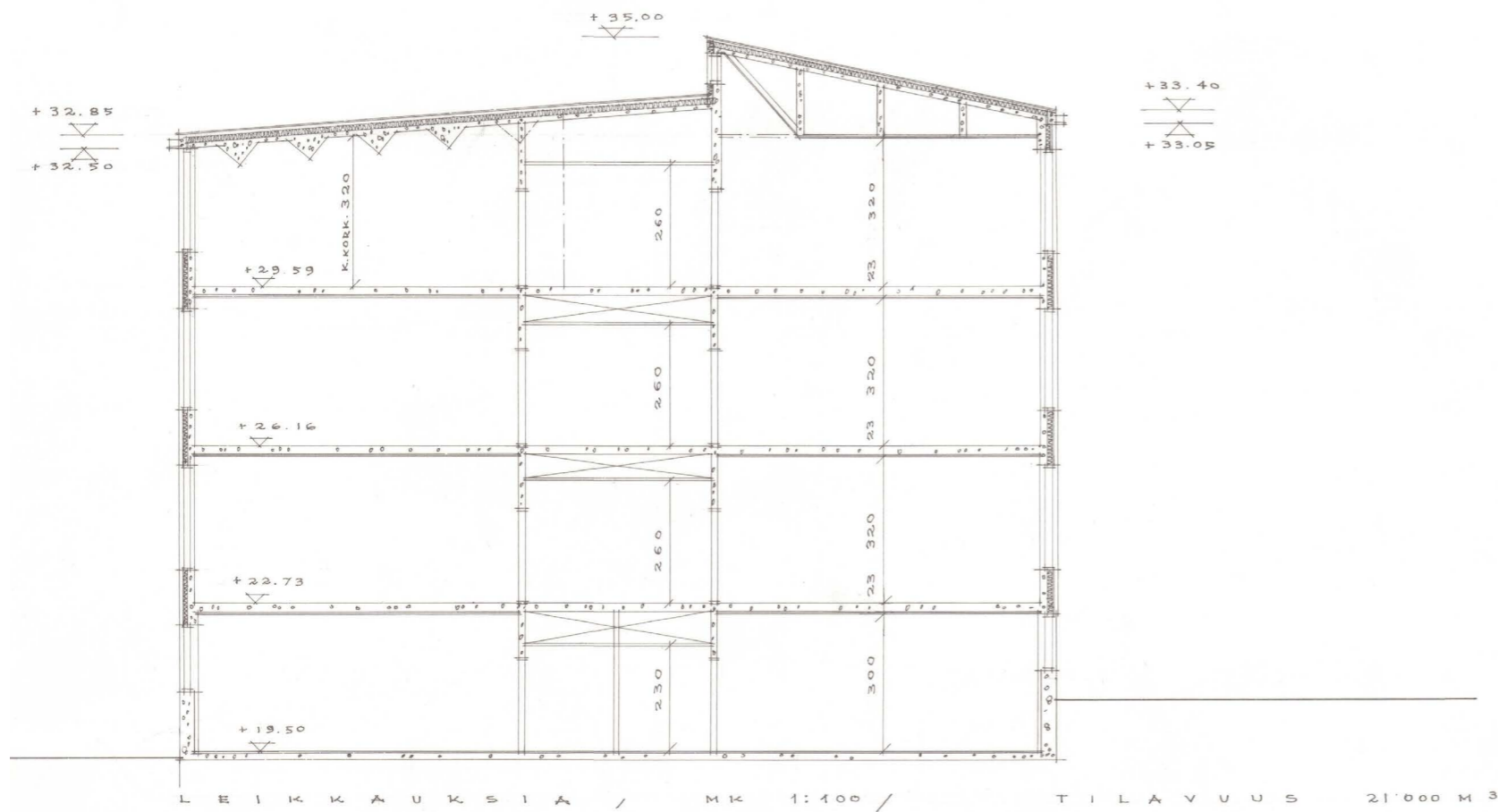
Suuri voimistelusalu on jaettavissa osaan, tyttöjen ja poikien saliksi. Saliin tulee luonnonvaloa yläikkunoista ja näyttämön viereisestä siviikkunasta. Katon loisteputkivalaisimet on sijoitettu kiinni toisiinsa muodostaen yhtenäistä valonauhaa. Vuonna 1960-1961 otetussa kuvassa näkyvä alkuperäinen puulattia, joka on myöhemmin uusittu ja muutettu. Valokuvaaja Rainer Johansson/ AM.

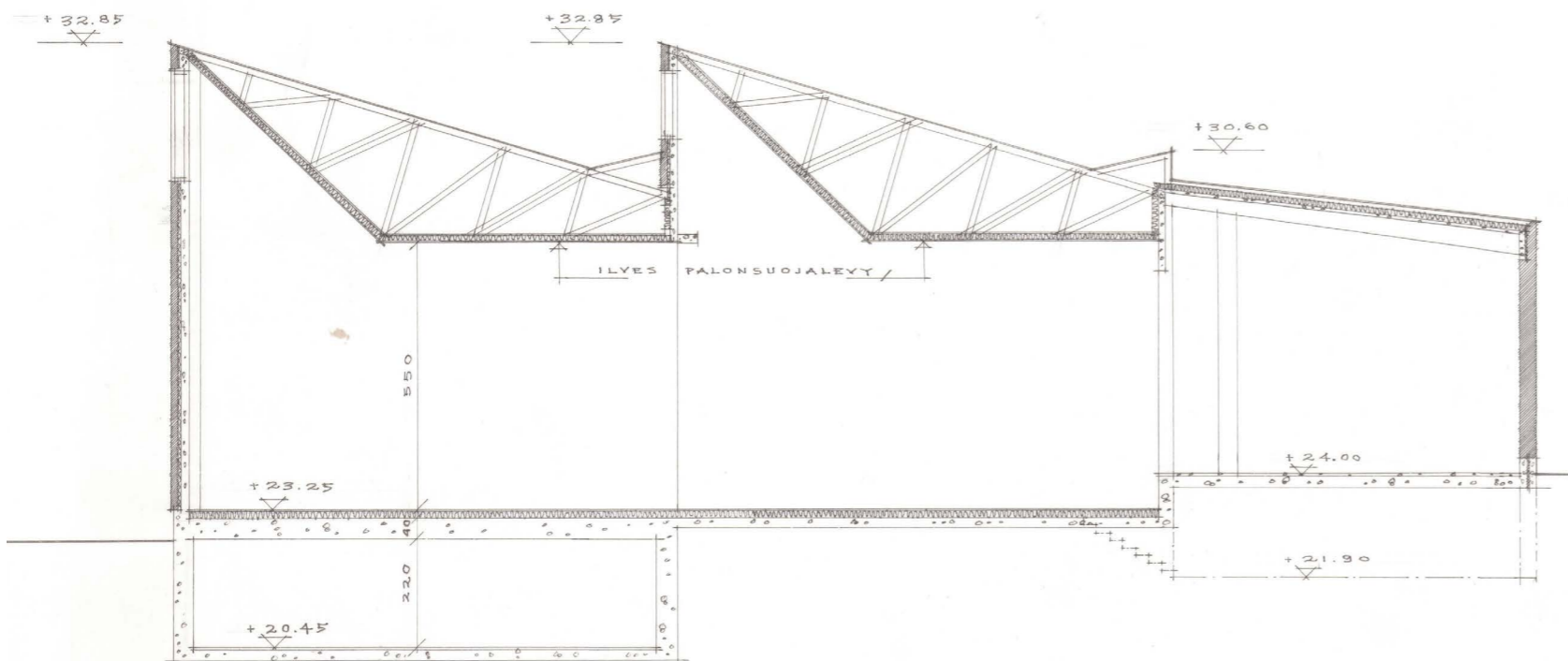
Kuva luokkahuonesiiven portaikosta n 1960-1961. Valokuvaaja Rainer Johansson/ AM.

Ylioppilaskirjoitukset koulun voimistelusalissa. Tila on jaettu kahtia siirtoseinällä. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009

Ylempi kuva poikkileikkaus luokkahuonesiivestä. Luokkahuonesiivessä on jaettu pulpettikatto, johon liittyy lappeen suuntainen vino yläpohja. Matalammalla osalla, johon sijoittuvat mm luonnontieteen luokat, on erityinen halkaisijaltaan kolmiomuotoisten betonipalkkien kannattama katto. Vastakkaisella puolella on kuvaamataidon luokassa hyödynnetty katon porrastusta sijoittamalla lappeiden väliin yläikkuna. Huonekorkeus on luokkahuoneissa yleensä 3,2 metriä. Keskikäytävässä on katossa ilmanvaihtokanavat ja 2,6 metrin korkeuteen sijoittuva alaslaskettu katto. Kuva; pääpiirustus 13.1.1960. Kansallisarkisto/Aarne Ehojen kokoelma.

Voimistelusalissa on erityinen ns. sahakattoratkaisu, jolla saliin saadaan häikäsemätöntä ylävaloa. Tila on keskiosasta jaettavissa kahteen osaan siirtoseinällä. Puurakenteiset kattovalit tukeutuvat betonirakenteisiin ulkoseiniin sekä keskiosassa korkeaan betonipalkkiin. Voimistelusalin alla on väestönsuoja. Kuva; pääpiirustus 13.1.1960. Kansallisarkisto/Aarne Ehojen kokoelma.

Rakenteet

Rakennus on betonirunkoinen ja perustettu kalliolle betonianturoiden varaan. Yläpohjien kantavina rakenteina ovat teräsbetonipalkistot. Matalammalla lappeella on erikoiset huonetilassa näkyviin jätetyt kolmionmuotoiset palkit, toisella puolella on kapeammat levymäiset palkit joiden korkeus nousee harjaa kohden. Alapohjat ovat maanvaraisia betonirakenteita. Välipohjat ovat betonirakenteisia.

Ulkoseinissä rakennuksen päädyissä on sisäpuolinen betonikuori, vuorivilla ja julkisivutiili. Pitkillä ikkunajulkisivuilla on sisäpuolella betonikuori, sen päällä vuorivilla (n. 4”), bitumivuorauspaperi, kyllästetystä puusta tehty tukilaudoitus, ilmarako ja ulkopinnassa 9 mm polttoemalimaalattu mineritlevy.

Maanvastaisissa ulkoseinissä on ulkopuolinen betonikuori, lämmöneristys ja sisäpuolella tiiliverhous.

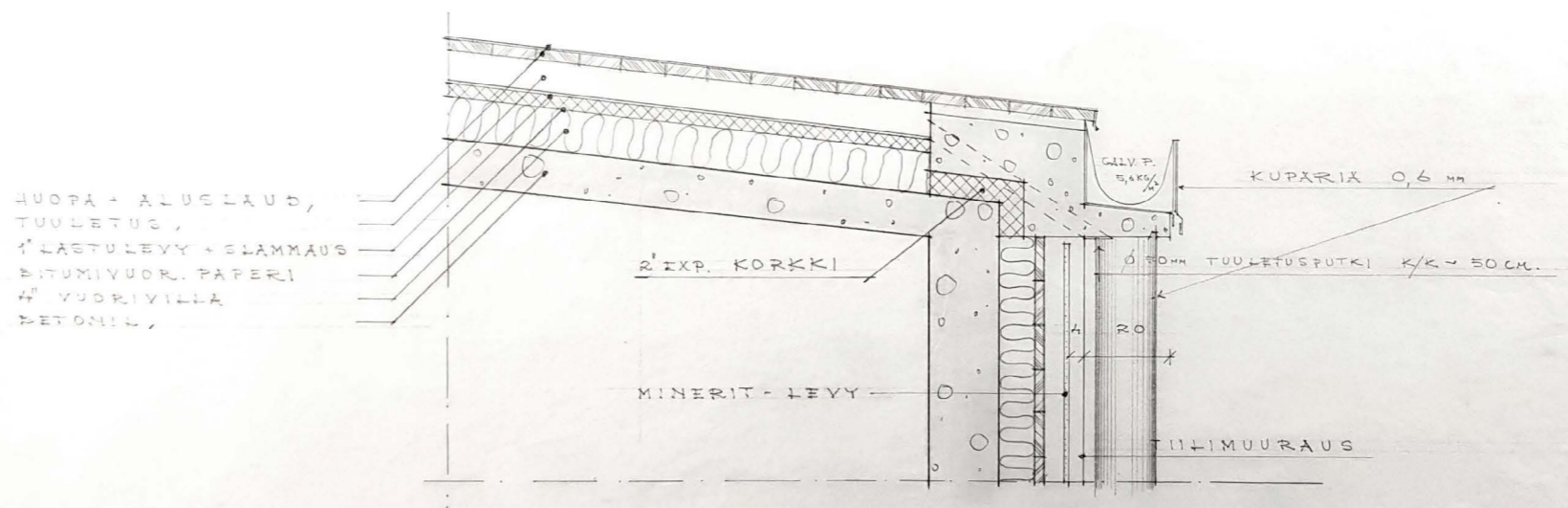
Väliseinät ovat pääosin betonirakenteisia tai tiilimuurattuja.

Vesikatko on jaetun pulpettikaton mallinen ja katteena on bitumikermi.

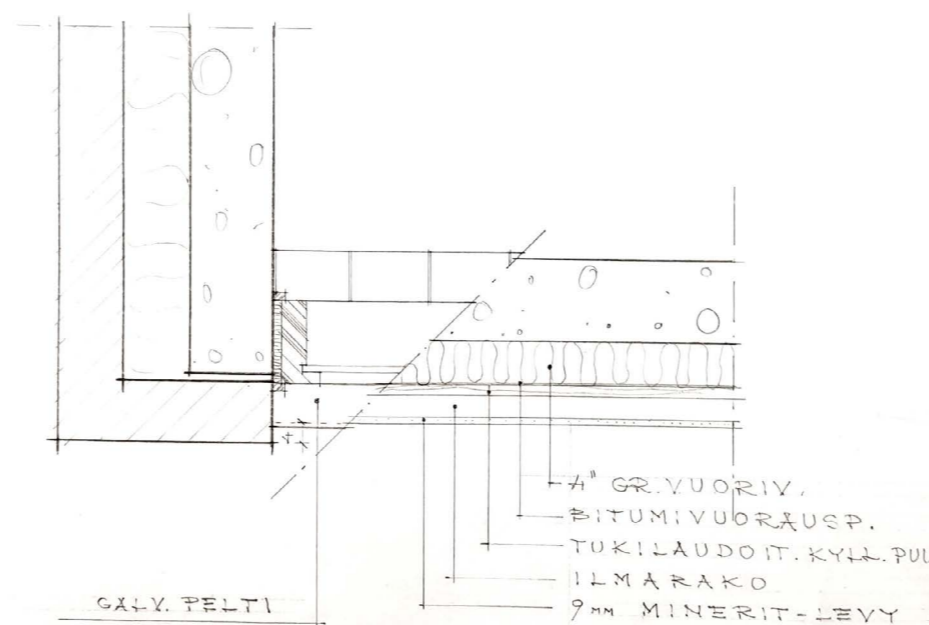
Ilmanvaihto

Rakennuksessa on koneellinen tulo-poisto ilmanvaihtojärjestelmä ja vesikeskuslämmitys. Lämmityspatterit ovat ulkoseinustalla. Käyttövesiputket ovat tiittävästi kuparia sekä mahdollisesti osin sinkittyä teräsputkea, viemärit ovat muovia.

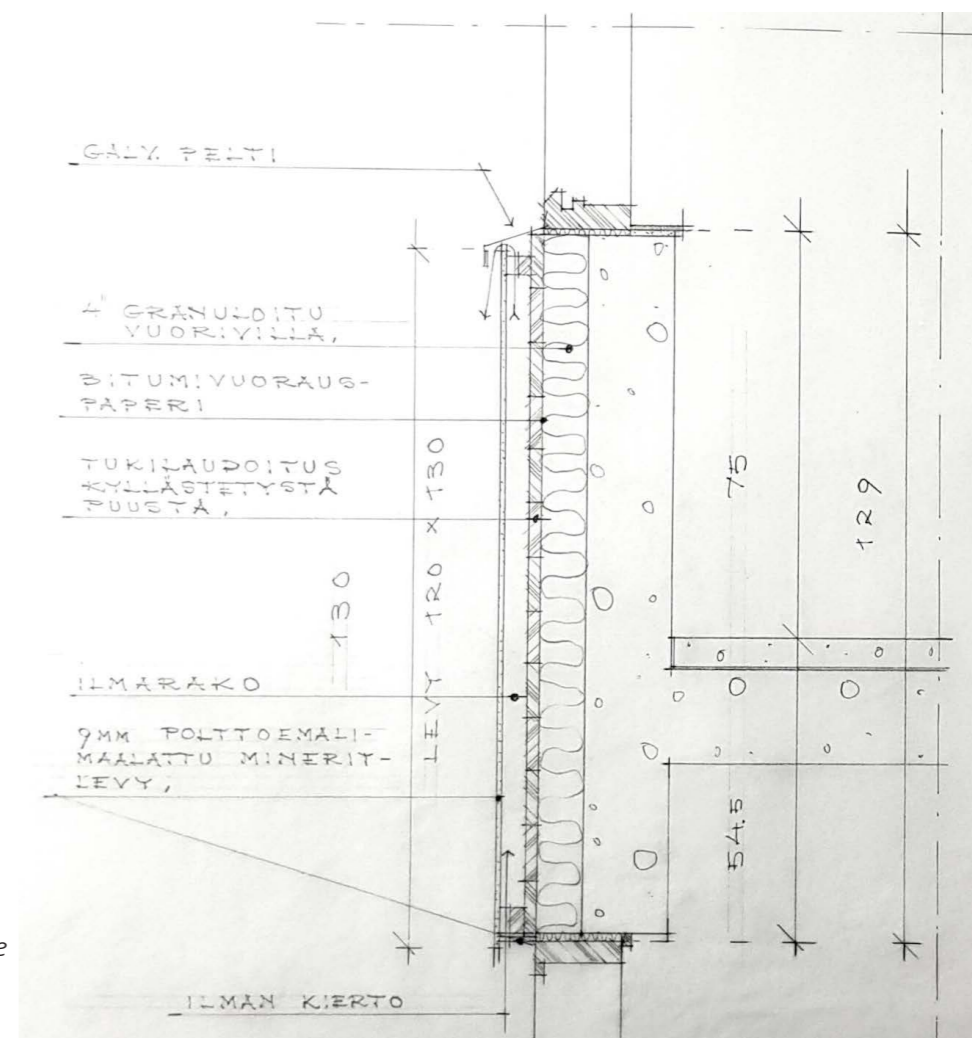
Yllä selostettu rakennekuvaus perustuu alkuperäisiin arkkitehtipiirustuksiin ja Inspecta Oy:n laatimaan tutkimusraporttiin 12.6.2020.

Räystäiden yksityiskohdat on huolella suunniteltu osaksi kokonaisuutta. Lyhyt räystäs, sisäänrakennettuine kouruineen tukee arkkitehtuurin modernia veistoksellista ilmettä. Kuvassa luokkasiipi, vesikatko ja seinän liittyminen. Arkkitehti Aarne Ehojoki. 5.5 1960 (Kansallisarkisto, Turku)

Luokkasiipi, ulkoseinän vaakaleikkaus. Arkkitehti Aarne Ehojoki. 5.5 1960 (Kansallisarkisto, Turku)

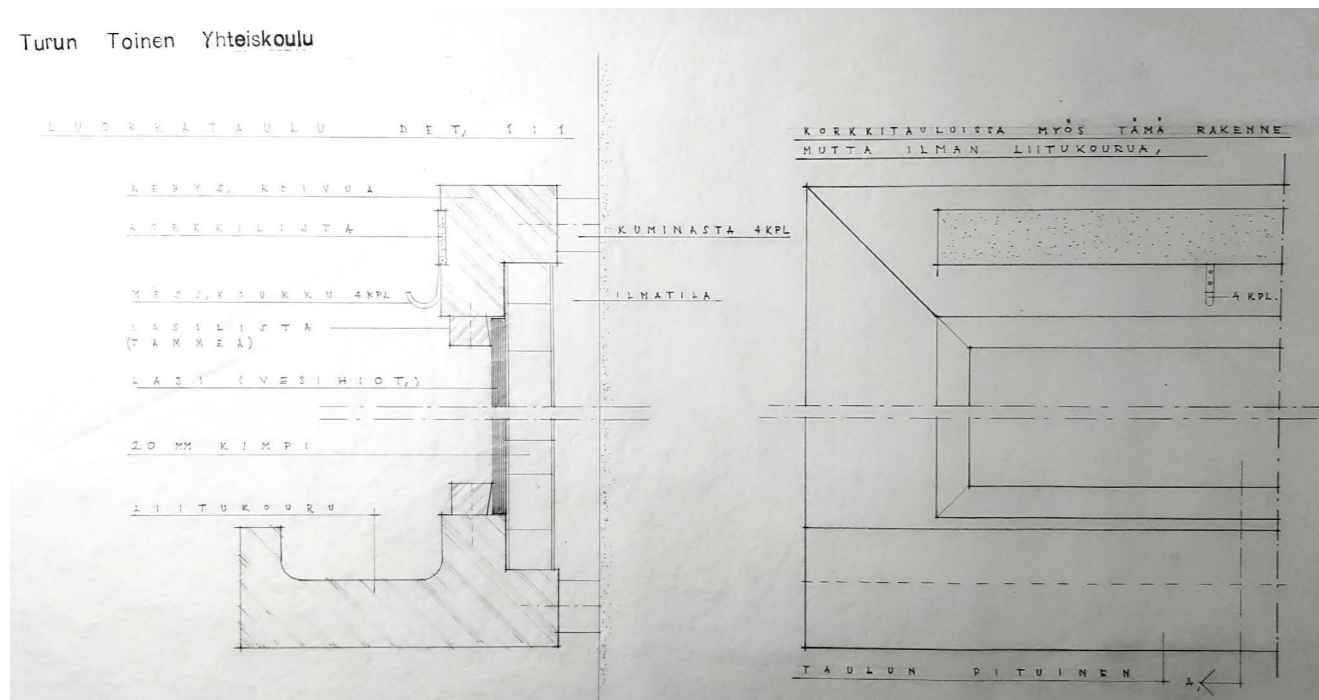
Luokkasiipi, ulkoseinän pystyleikkaus. Arkkitehti Aarne Ehojoki. 5.5 1960 (Kansallisarkisto, Turku)

Kaikki kiinteä sisustus suunniteltiin erikseen koulua varten. Kuvassa liitutaulun yksityiskohtia.

Sisäkuva koululuokasta. Kuvaa on esitelty Museoviraston koulurakentamisen julkaisussa esimerkkinä tyypillisestä 1960-luvun luokahuoneesta. Suurien ikkunoiden kautta kantautuu luonnonvaloa luokkaan. Huonetila on selkeä ja pelkistetty. Kattopinnassa on uritettu Salpalevy ja uututena loisteputkivalaisimet. Lattiasa on mattoverhous. Liitutaulun taustaseinä on muita seiniä tummempi. Nurkassa näkyy opettajan koroke. Kuva Museovirasto.

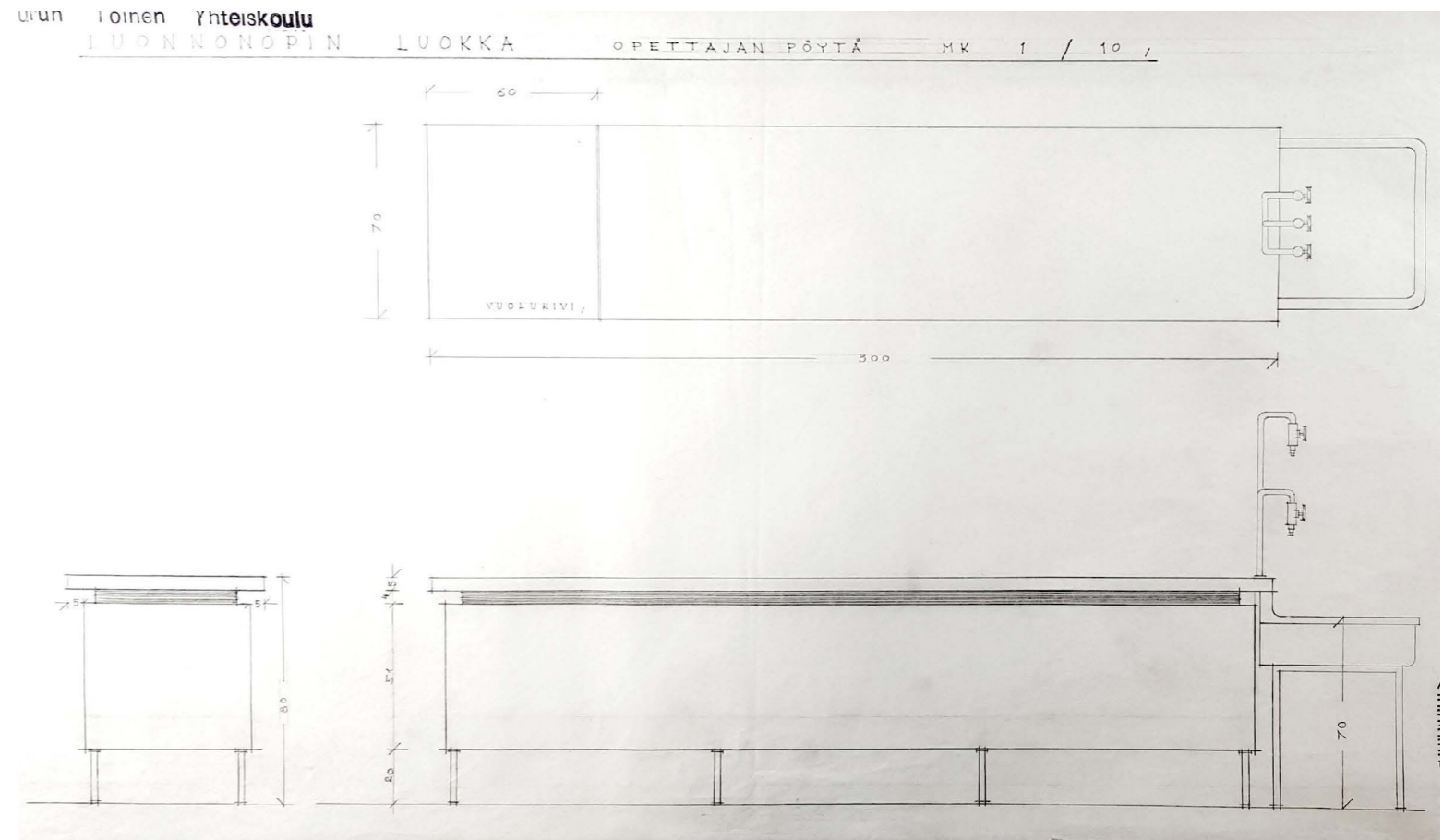
Turun Toinen Yhteiskoulu

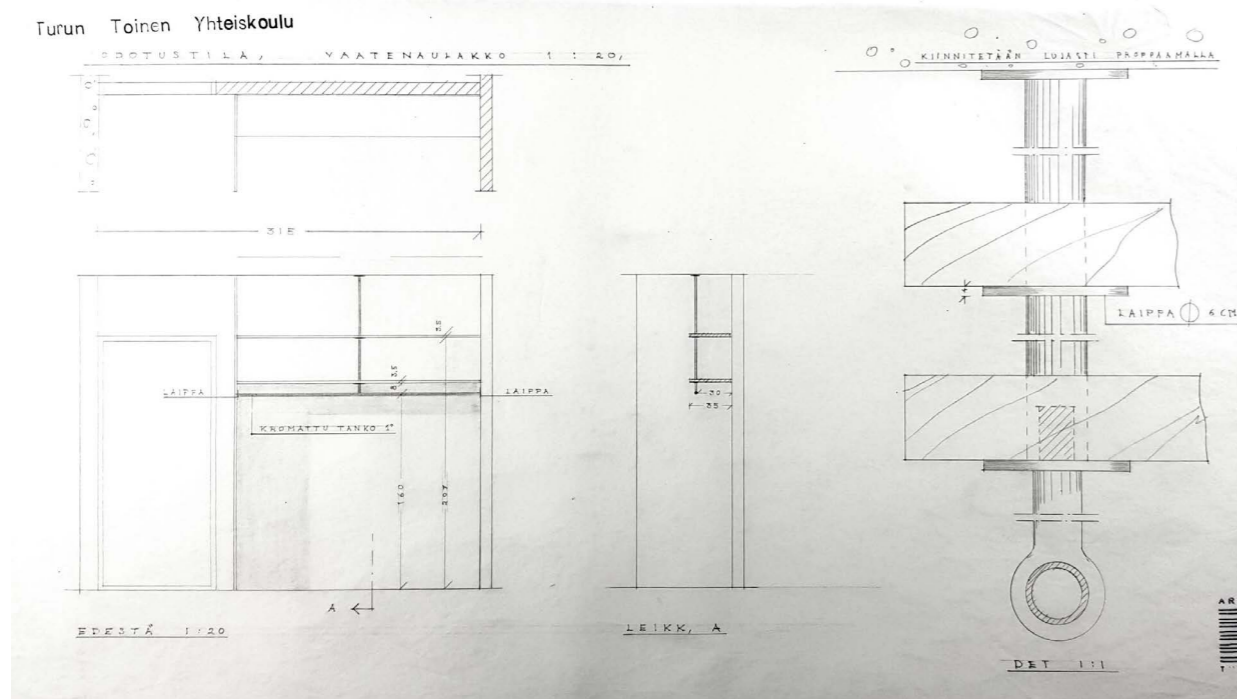
Oppilaita lehtori Laapotin oppitunnilla 1960-luvulla. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. s.37.

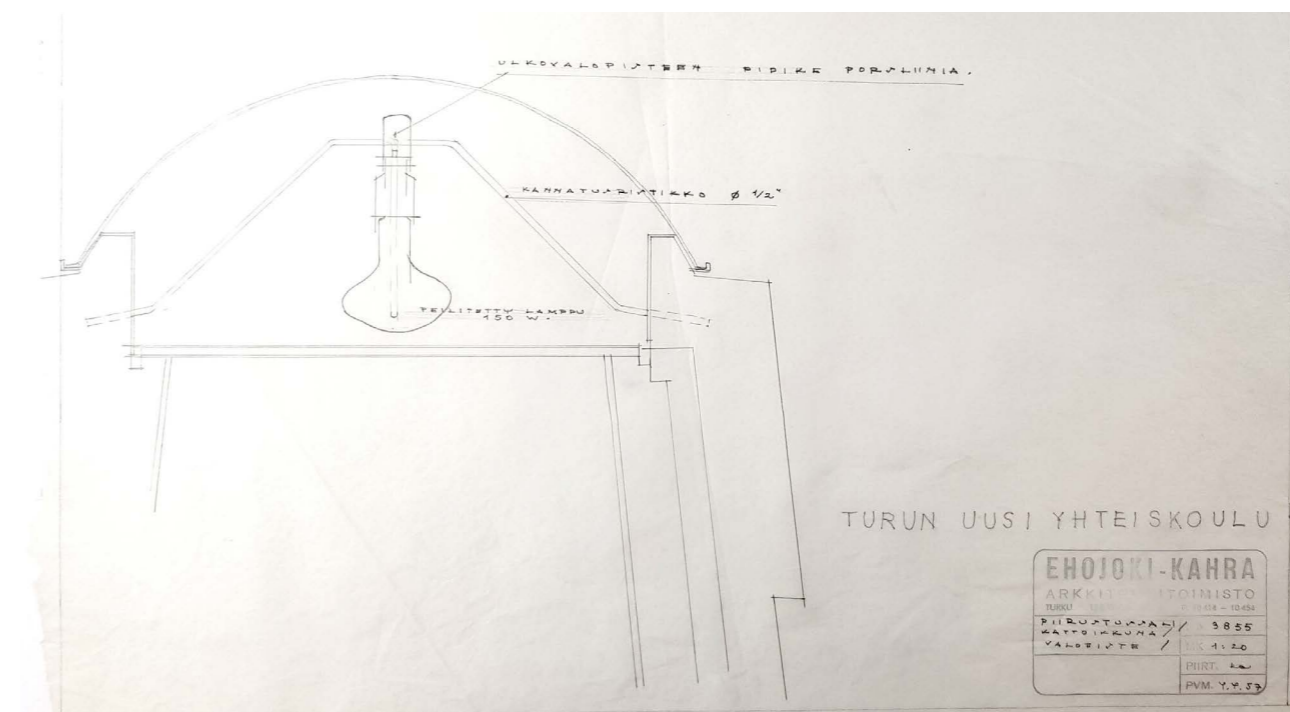
Lehtori Elni Molnar 1960- luvulla luokassaan. Teräsputkirakenteinen moderni opettajan pöytä kuten muu sisustus suunniteltiin erikseen koulua varten. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. s.48.

Luonnonopin luokka, opettajan pöytä, suunnitelma 1960.

Vaatenaulakon suunnitelma 1960.

Ulkovalaisimen suunnitelma 1960.

2.6 Alkuvuodet uudessa koulutalossa

Koulutalon rakennuttaminen aiheutti kannatusyhdistykselle noin kahden sadan miljoonan markan (vuoden 1960 rahassa) velat, joiden hoitaminen oli koko yksityiskouluvaiheen ajan pysyvä ongelma. Tuloja saatiin lukukausimaksuista, jota oppilas maksoi 12 000 mk syys- ja kevätlukukaudella. Varattomille oppilaille annettiin vapaaoppilaspaiikkoja ja sisaruksille alennettuja lukukausimaksuja. Tuloja saatiin lisäksi valtionapuna sekä vuokraamalla Turun kaupungin kansakoululle tiloja ensimmäisestä kerroksesta. Ainoastaan rehtori oli palkattu vakituiseksi opettajaksi.

Kouluruoka oli maksullinen mutta myös pakollinen. Mikäli ei halunnut osallistua ruokailuun, piti vapautusta anoa erikseen. Ruokailu tapahtui alkuun luokissa. Kouluruokailun ansiosta oppilaat olivat terveinä, todettiin monesti vuosikertomuksissa.

Välitunnit oltiin ulkona, ja luokkahuoneet tuuletettiin tuolloin. Luokkajärjestäjien tehtävänä oli huolehtia tuuletuksesta kuten myös mm taulun pyyhkimisestä. Oppilaat olivat vuorollaan luokkajärjestäjinä. järjestäjän tehtävään kuului myös mm avata päiväkirja ja ilmoittaa opettajalle läksy ja harjoitustehtävät sekä muutoin avustaa opettajaa esimerkiksi opetustarvikkeiden järjestämisessä. Opiskelun ohella luokat pitivät koulussa illanviettoja, elokuvaesityksiä ja mm taitovoimistelunäytöksiä.

Lukuvuonna 1959-60 oli oppilaita 312 ja syksyllä 1962 jo 450 oppilasta. Vuosittain otettiin uusia oppilaita noin 130-150. Kussakin luokassa oli 36-43 oppilasta. Keväällä 1965 valmistuivat koulun ensimmäiset ylioppilaat. Vuonna 1967 siirryttiin viisipäiväiseen kouluviikkoon ja samalla kesälomaa lyhennettiin.

Naistoimikunta ja Isojen poikien kerho

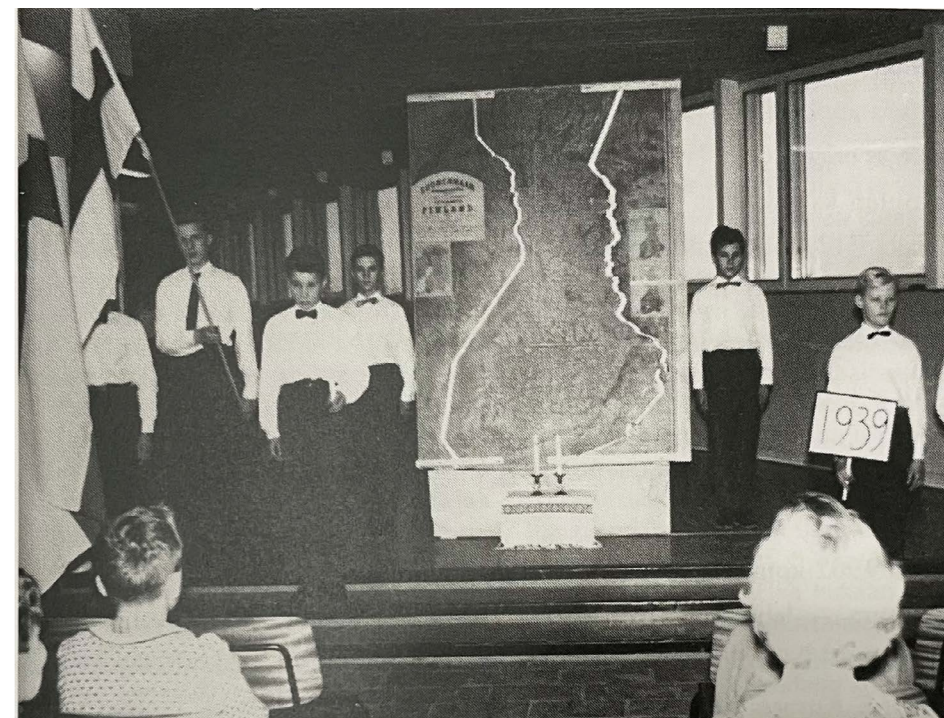
Naistoimikunta perustettiin koulun ensimmäisen vanhempainillan yhteydessä. Sen tarkoituksena oli toimia ”koulun työn tukemiseksi ja kodin ja koulun yhteistoiminnan lujittamiseksi” kuten säännöissä mainittiin. Alkuun toimikunnan nimenä oli Turun II Yhteiskoulun naistoimikunta ja myöhemmin Juhana Herttuan yhteiskoulun naistoimikunta.

Toimikunta keräsi rahaa erilaisia koulussa tarvittavia välineitä varten järjestämällä myyjäisiä ja arpajaisia, varoja saatiin myös lahjoituksina. Jo vuoden toimittuaan toimikunta lahjoitti koululle flyygelin, jonka maksamiseksi otettiin lainaa pankista. Toimikunta hankki koululle lisäksi mm fysiikan ja kemian opetuksessa tarvittavia kojeita, karttoja ja havaintovälineitä luonnontiedeluokkaan, vieraitten kielten opetuksessa tarvittavia magnetofoneja, ompelukoneita käsityöluokkaan, höyläpenkkejä ja porakone veistoluokkaan sekä valokopio-kone opettajan huoneeseen. Lisäksi hankittiin opetuskeittiöön yleiskone ja erilaisia työvälineitä, koulun keittiöön iso uuni, juhlasaliin esirippu sekä luokkahuoneisiin verhot. Siivoojien työn helpottamiseksi hankittiin mm lattianpesukone. Naistoimikunta myös tuki opintokerhoja, mm. shakkikerhoa ja ylläpiti koululaisvakuutusta. Keväisin toimikunta jakoi stipendejä.

17 toimintavuotensa aikana 20-30 äitiä kokoontui joka toinen tiistai koulussa. Varoja hankittiin mm lehtitilausmyynnillä, järjestämällä vuotuiset joulumyyjäiset sekä pitämällä kioskia koulun ala-aulassa. Varojen hankinnan ohella toimikunta järjesti jäsenien kesken erilaista kulttuuri-, sivistys- ja virkistystoimintaa. Viimeisenä toimintavuotenaan 1978 toimikunta lahjoitti koululle taiteilija Helena Ruusulaakson maalaaman rehtori Kyösti Aniaksen muotokuvan.

Myös oppilaiden isät perustivat koulu- ja harrastustoimintaa tukevan kerhon. Tämä *Isojen poikien kerho* järjesti mm. jumppa- ja lentopallotoimintaa. Kerho hankki varoja jättepaperikeräyksen avulla ja näillä kustannettiin mm. vapaaoppilaspaiikkoja.

Naistoimikunta koulun aulaan kattamansa kahvipöydän äärellä. Pitkän ikkunaseinän edessä on vaalea verho. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. s 27

Itsenäisyyspäivän juhla 1960 koulun aulaassa. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009 s.33.

Teinitoimikunta, kerho- ja yhdistystoiminta

Juhana Herttuan Yhteiskoulun teinitoimikunta perustettiin 17.9.1962 ja pian sen jälkeen aloitettiin uusien oppilaiden ns. nahkakoulutus. Teinikunta perusti myös suuren joukon kerhoja, mm urheilu-, valokuvaus-, kirjallisuus-, piirustus-, näytelmä-, kemian- ja fysiikan, musiikin- vanhojen tanssien ja retkeilykerhon sekä äänestyksen jälkeen myös saksankerhon. Teinikunta järjesti juhlia ja hoiti välitunneilla munkkien ja virvoitusjuomien myyntiä. Teinikunnalla oli myös suomalaisia kummiperheitä, joita autettiin lähettämällä ruoka- ja vaatetavaraa. Teinitoimikunta oli aktiivinen, vuotena 1965-66 se kokoontui 18 kertaa.

1967 perustettiin seniorit- niminen yhdistys, jonka toiminta-ajatuksena oli koulun entisten oppilaiden tapaamisillat sekä koulussa olevien oppilaiden auttaminen. Seniorit mm antoivat abiturienteille opinto-ohjausta ja järjestivät diskoiltoja alaluokkalaisille.

Kouluun oli syksyllä 1988 saatu oma videopaja, joka mahdollisti videoiden leikkaamisen ja muun käsittelyn. Paja oli ensimmäinen laatuaan Turun kouluissa, ja sitä saivat käyttää myös muiden koulujen oppilaat.

Koulussa toimi aktiivinen videokerho, joka oli vuosien 1986-1990 aikana tehnyt 9 elokuvaa, haastatteluja, dokumentteja ja uutispätkiä koulun lukuvuoden toiminnasta. Lisäksi koulussa toimi mm valokuvauskerho ja jazz-kerho.

3. Myöhemmät vaiheet, muutokset ja korjaustyöt

3.1 Peruskoulu-uudistuksen myötä 1976 koulu jakautuu

Turussa peruskoulujärjestelmään siirryttiin syksyllä 1976. Juhana Herttuan lukio aloitti tuolloin itsenäisenä kouluna, jatkaen kuitenkin toimintaansa samassa koulurakennuksessa ja tiiviissä yhteistyössä Juhana Herttuan koulun kanssa. Koulun kunnallistamisen yhteydessä naistoimikunta lopetti toimintansa keväällä 1976.

3.2 Taideviestintään erikoistunut lukio 1995

Lukion oppilasmäärät olivat laskeneet ja koulussa ryhdyttiin miettimään ratkaisuja joilla turvata lakkautusuhan alla olevan koulun jatkuminen. Koulun vahvuksina koettiin mm koulun hyväkuntoinen, tilava ja viihtyisä kiinteistö, sijainti keskustassa ilman keskustan haittoja, sekä Turun paras kouluruoka.

Taideviestinnän opetuksen kokeilu aloitettiin keväällä 1991 ja loppuvuodesta kaupunginhallitus antoi sille hyväksyntänsä. Opetushallitus ei kuitenkaan myöntänyt lupaa. Ensimmäiset kurssit järjestettiin kuitenkin lukuvuotena 1992-93. Yhteistyötä tehtiin turkulaisten teatterien, taideoppilaitosten, museoiden ja opetushallituksen kanssa.

Vuonna 1995 valtioneuvosto myönsi Juhana Herttuan lukiolle taideviestinnän erityislukioluvan. Koulusta tuli Suomen kolmas ilmaisutaitoon keskittynyt valtakunnallinen erityislukio Helsingin Kallion lukion ja Tampereen yhteiskoulun lisäksi. Korotettua valtiollista tukea tähän ei kuitenkaan saatu ja taideviestintä toteutettiin Turun kaupungin siihen myöntämän 10 kurssin lisäresurssin avuin. Koulun erikoistuminen näkyi myös yläasteen puolella, jossa opiskeluun tuotiin media- ja ilmaisukasvatusta, viestintää ja videotyön alkeita.

1990-luvun loppupuolella koulu lähti mukaan myös muilla sarjoilla opetusta uudistaviin hankkeisiin, joita olivat mm autokoulukokeilu, vankilaopetus Kakolassa, etäopetus, kesälukiotoiminta jne. Tuolloin käynnistyi myös ranskan kieliluokkaopetus. Taideviestinnän opetus edellytti myös opettajilta ylimääräistä työpanosta, uudistumista ja täydennyskoulutusta.

Taideviestinnän myötä oppilasmäärät nousivat nopeasti. Oppilaita kouluun tuli ympäri Suomea. Lukion oppilasmäärä vakiintui 1990-luvulla noin 350 oppilaaseen.

1990-luvun loppupuolella Juhana Herttuan yläaste osallistui yhdessä Topeliuksen ja Snellmanin ala-asteiden kanssa opetushallituksen kokeiluun, jonka tarkoituksena oli kehittää yhtenäistä peruskoulua ilman ala- ja yläasteen rajaa.

Vuonna 1973 koulussa järjestettiin tilkkupeittoarpajaiset jolla kerättiin rahaa lounaisafrikkalaisen Osigambon lukion, kenialaisen synnytysklinikan ja turkulaisen Pompon kehitysvammaisten päiväkodin hyväksi. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. s.59

Vuonna 1992 koulun takakalliolle istutettiin tulevaisuuden puu. Kuva kirjasta Juhana Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. s.69.

3.3 Muutos- ja korjaussuunnitelmat 1985- 2007

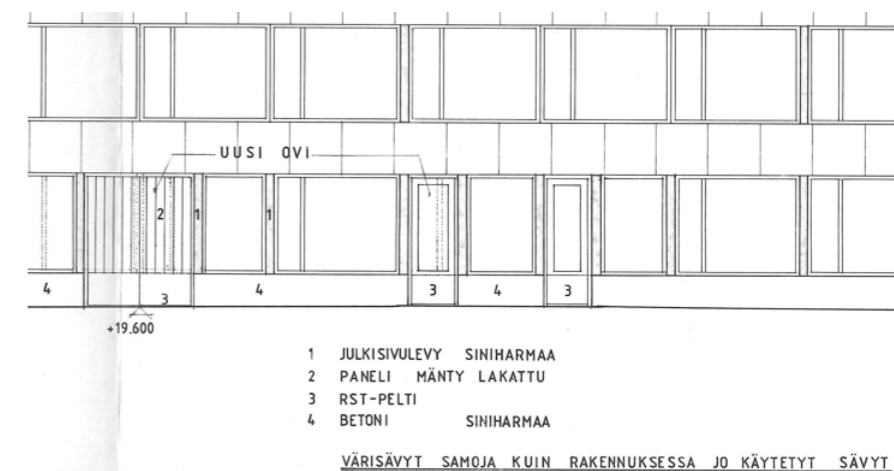
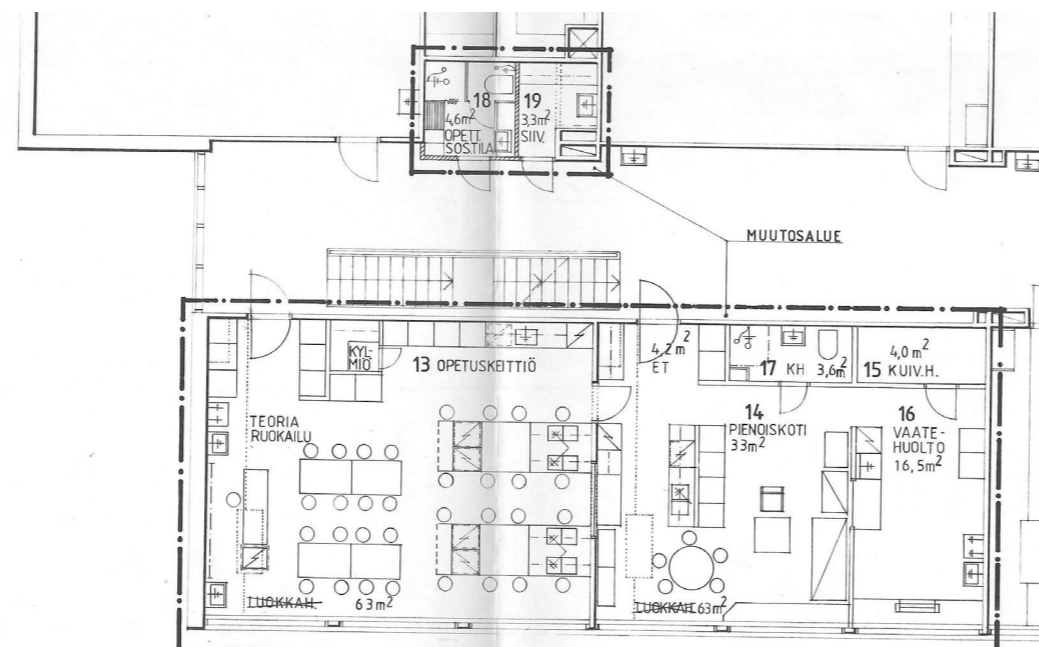
Vuosina 1985-86 koulurakennuksen luokkasiivessä tehtiin muutostöitä. Opetuskeittiö siirrettiin kellarikerroksesta 1. kerroksen eteläpäättyyn, jossa sille varattiin tilat kahdesta luokkahuoneesta. Opetuskeittiötä vastaapäätä käytävän syvennykseen rakennettiin opettajille pieni suihkun ja wc-tilan käsittävä sosiaalitila sekä siivouskomero.

Kellarikerroksessa laajennettiin vastaavasti teknisen työn tiloja, siten että metallityö-, kone- ja sähköoppi saivat omat tilansa. Lisäksi rakennettiin erillinen kuumakäsittelyhuone hitsaus- ja taontatyön opetusta varten ja pukutilat muutettiin säilytystiloiksi. Metallityötilasta sekä varastotilasta avattiin itäiseen julkisivuun uudet ovet.

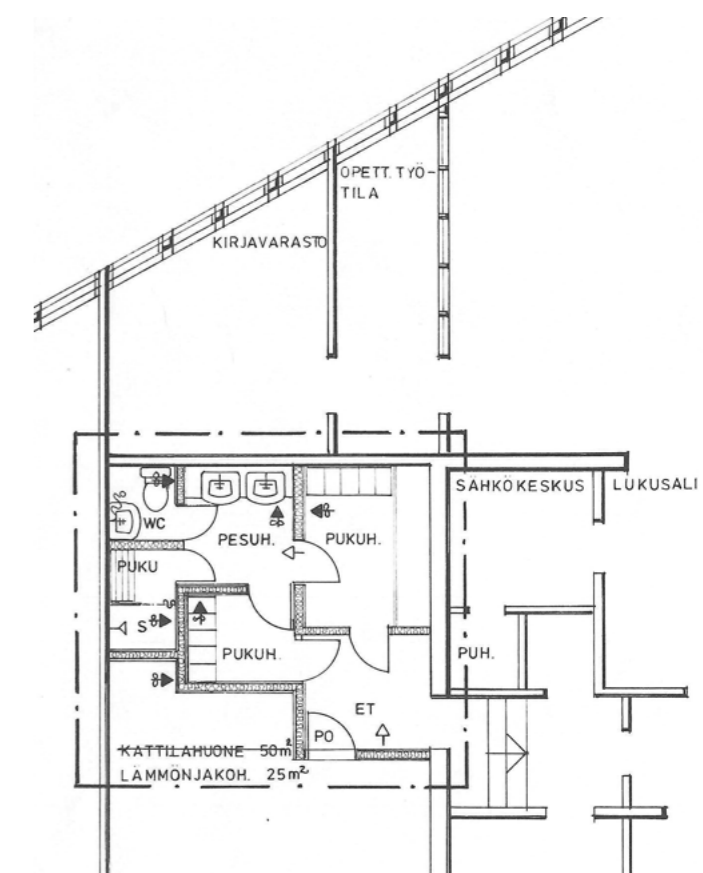
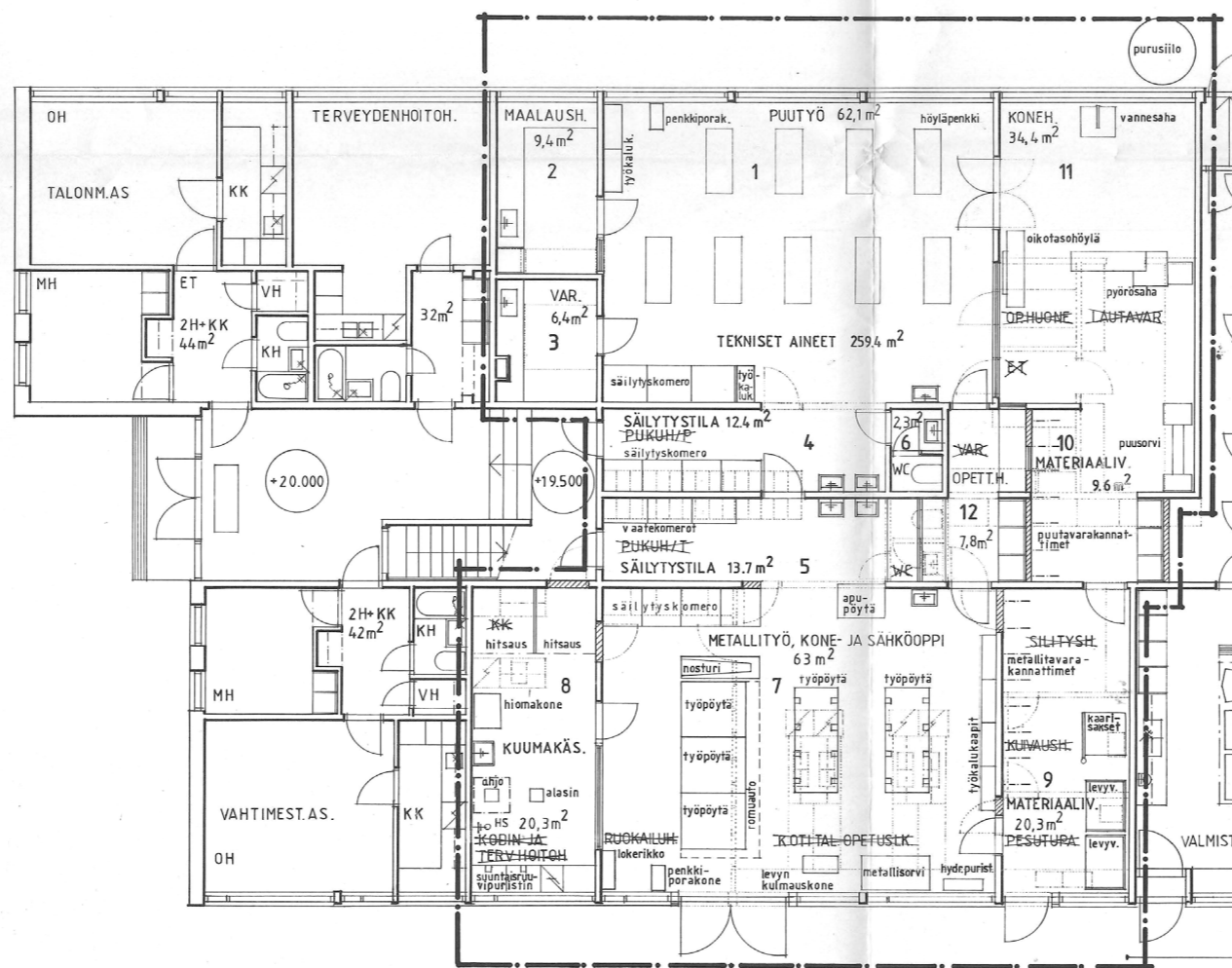
19.6 1984 päivätty muutossuunnitelmat laati Arkkitehtitoimisto Arne Ehojoki & kumpp. Ky.

Vuonna 1988 myönnettyllä rakennusluvalla rakennettiin pääaulan alla kellarikerroksessa sijaitsevaan entiseen kattilahuoneeseen henkilökunnalle sosiaalitilat. Puolet tilasta jäi tuolloin lämmönjakohuoneeksi.

Suunnitelmat laadittiin Turun kaupungin talonrakennusosastolla.

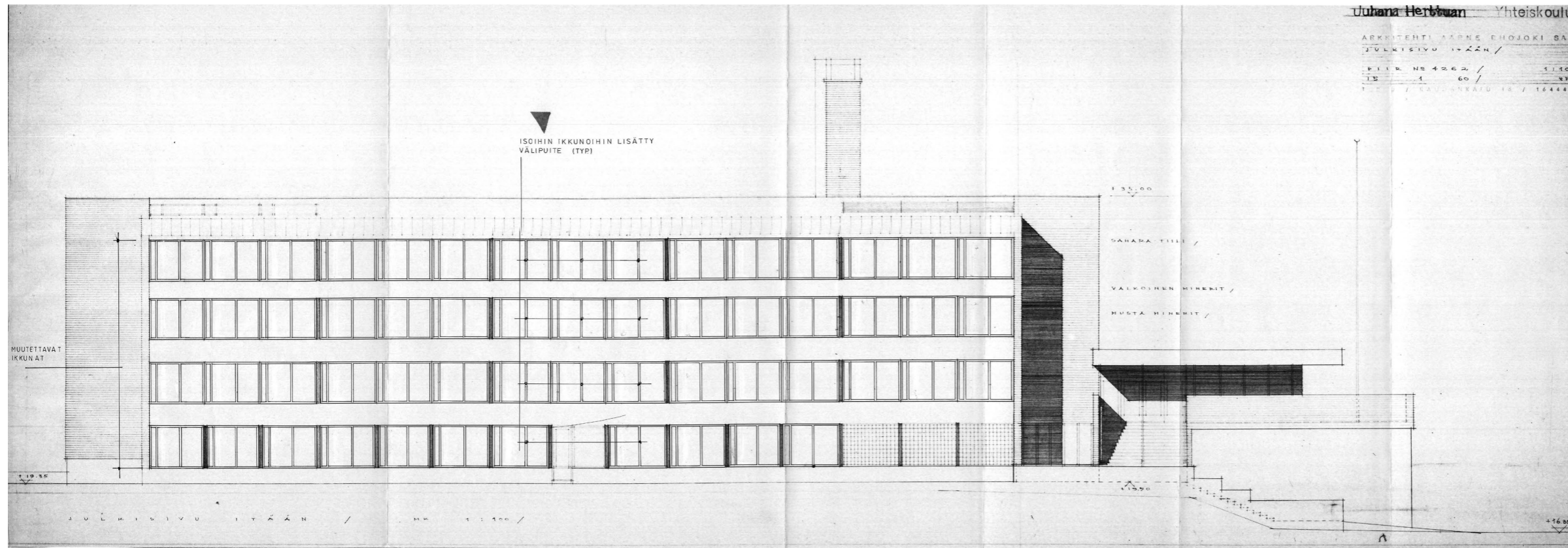

Vasemmalla 1.kerros, muutospiirustus, ylhäällä ote julkisivusta. 19.6.1984 päivätty pääpiirustus. Arkkitehtitoimisto Arne Ehojoki & kumpp. Ky. (RVV)

Kellarikerros, muutospiirustus 19.6.1984 Arkkitehtitoimisto Arne Ehojoki & kumpp. Ky. (RVV)

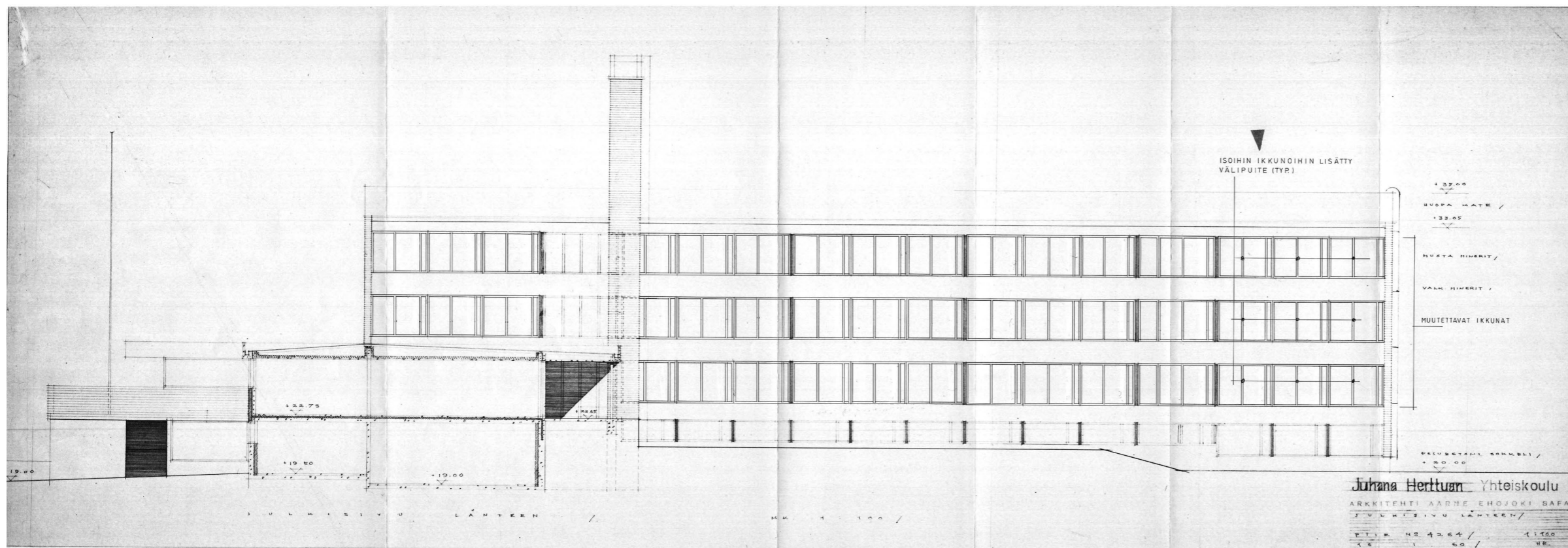
Kellarikerros, muutospiirustus 11.3.1988 Turun kaupunki, talonrakennusosasto. (RVV)

Ikkunoita uusitaan 1990- luvun lopulla

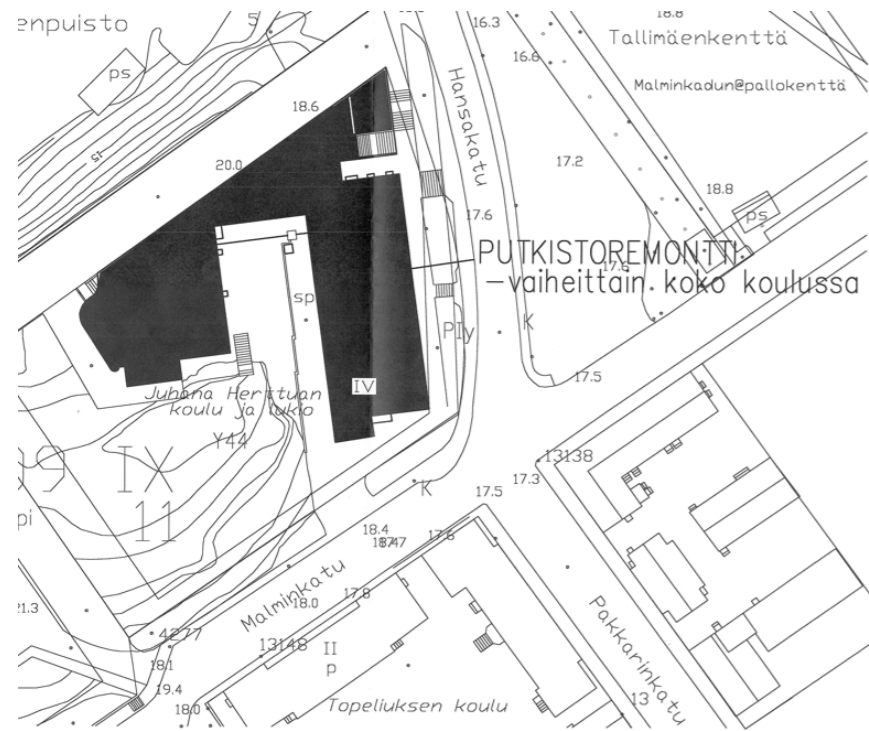
1990-luvun lopulla uusittiin suuri osa koulun ikkunoista.

Luokkasiiven valkoiset 2- kertaiset sisäänaukeavat ikkunat vaihdettiin 3- kertaisiksi MSE- ikkunoiksi. Suuriin yli 5,5m² kokosiin ikkunoihin lisättiin välipuite ja tuuletusikkuna. 10.6.1996 päivätyt muutossuunnitelmat laati Turun kaupungin talo-osastolla Esko Hillilä.

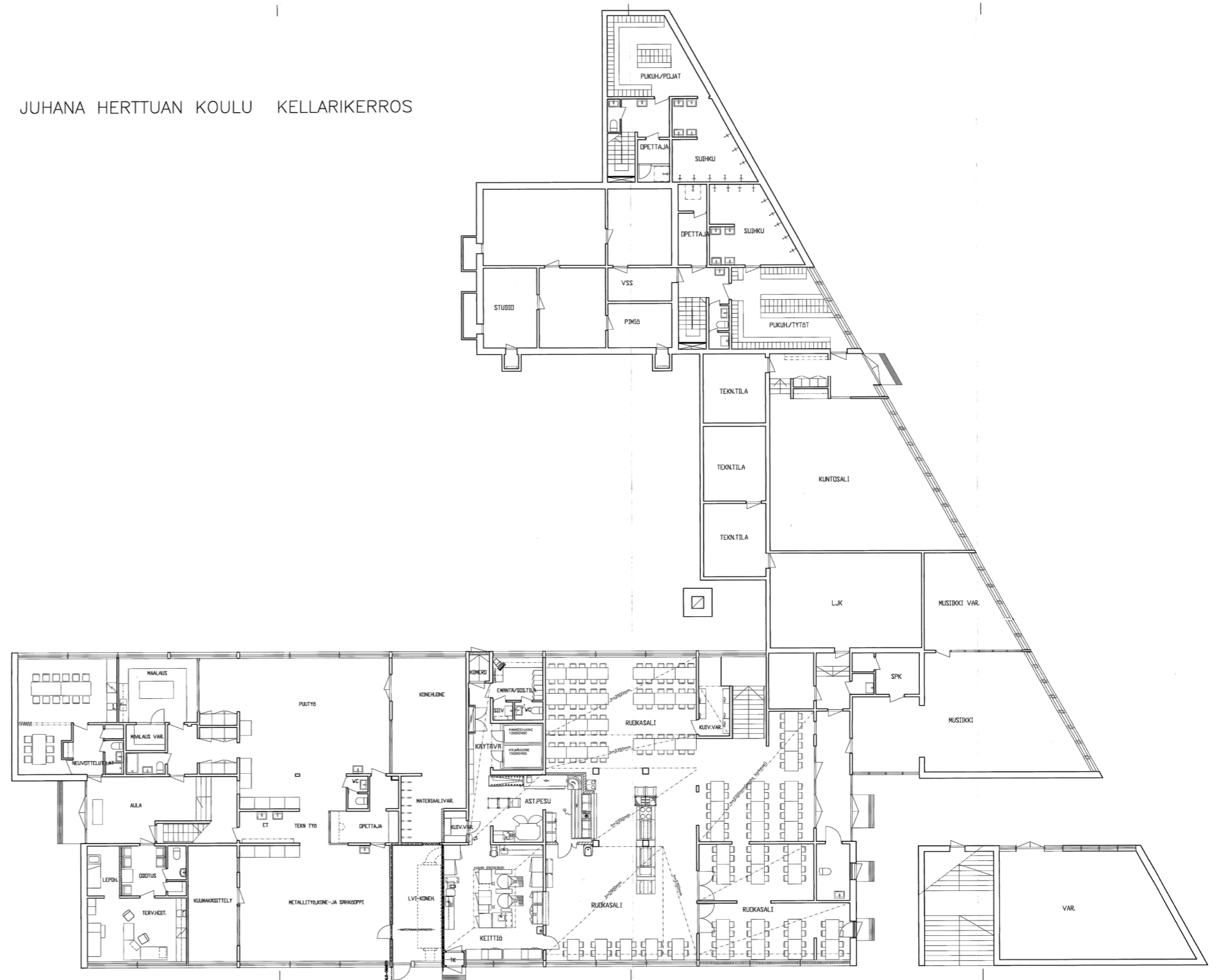

Luokkahuonesiiven julkisivut, ikkunoiden muutos. Pääpiirustus 10.6.1966. Turun kaupungin talo-osastolla Esko Hillilä. (RVV)

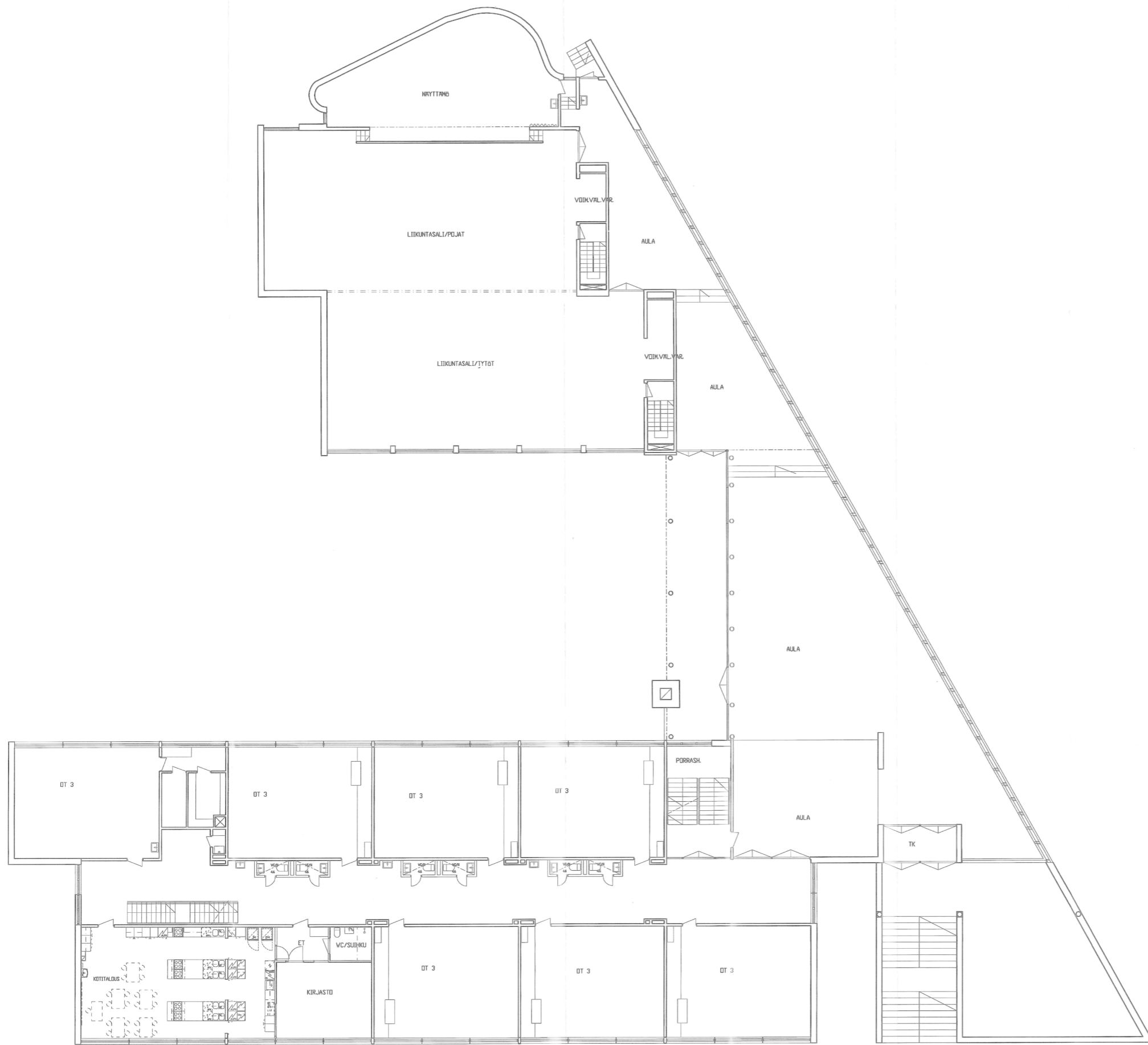

JUHANA HERTTUAN KOULU KELLARIKERROS

Kellarikerroksen pohjapiirroksessa on esitetty mm ruokasalin laajentaminen alaulaan, keittiömuutoksia sekä muutoksia eteläpäädyn tiloissa. Kaikkia muutoksia ei ole toteutettu, mm eteläpäädyssä on edelleen säilynyt kaksi alkuperäistä asuntoa, myös terveydenhoitajan tilassa on esitetyt muutokset jätetty tekemättä.

Ote pääpiirustuksista. Turun kaupungin talotoimi, arkkitehti Pasi Aaltonen 3.5.2005(RVV)

1krs pohjapiirroksesta ilmeneemuutoksena käytäviin rakennetut wc-tilat sekä kotitalousluokkaan tehdyt muutokset. Ote pääpiirustuksista. Turun kaupungin talotoimi, arkkitehti Pasi Aaltonen 3.5.2005(RVV)

4. Nykytilanne

4.1 Julkisivut ja piha-alue

Rakennus on hyvin säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä ja pääosin myös julkisivun alkuperäiset rakennusosat. Myöhemmät muutokset ovat hyvin vähäisiä ja mm pääosin alkuperäisen mallin mukaan uusitut ikkunat eivät kaupunkikuvassa erotu muutoksena. Kaakkoon avautuvaa luokkasiiven julkisivuja jäsentävät korkeiden nauhaikkunoiden rivit. Julkisivuun tuo eloa ikkunapinnan taustalla säilyttään vaihteleva verhot. Ikkuna-nauhojen väliin sijoittuvien mineritlevyjen alkujaan polttoemalimalattu pinta on vuosien mittaan likaantunut ja tummunut. Päädyn umpinaiset tiilipinnat muodostavat lämminsävyistä tukevoittavaa kontrastia ilmeeltään kevyelle ikkunajulkisivulle. Hansakadun puolella on pengerretty piha-alue rajautuu betonimuuriin. Malminkadun puolella kadulle laskeva rinne on havupensain istutettu.

Eteläpäädyn sisäänkäynnin alkuperäiset tammiovet- ja ikkunat sekä sisäänkäynnin edustaa suojaava lippakatos ovat säilyneet.

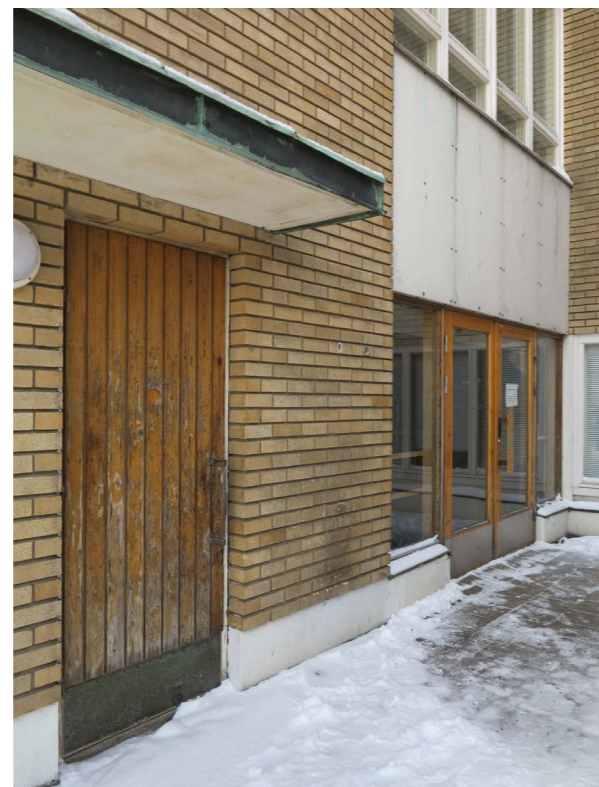
Näkymä Hansakadun puoleiselta etupihalta. Taustalla näkyy pääsisäänkäynnin porras ja muurattu nurkkaterassi lipputankoineen.

Pääsisäänkäynnin porras kesällä 2018. Sisäänkäynnin edustan katosta kannattavat ohuet teräspilarit. Kuva: Kaarin Kurri/ Turun museokeskus.

Talon nurkalla sijainneiden käymälöiden ulko-ovien päällä on kapea lippakatos, johon liittyy kuparinen reunus. Taustalla näkyy ala-aulan tamminen ulko-ovi.

Pääsisäänkäynnin porras sijoittuu nurkkaterassin kylkeen. Portaan ja terassin kaiteen päällä on kuparinen suojapelti. Ylhäällä taustalla näkyy pääaulan tammi-lasiseinä.

Pihan puolella näkyy rakennuksen ja kalliomaaston vuoropuhelu.

Sisäpiha jakautuu kallion rinteeseen nivoutuvaan välitunti- ja huoltopihaan, jonka kautta keittiön huoltoliikenne alkujaan ohjautui.

Ikkunoiden yläreunassa on markiisit. Mineritlevyjen maali on haalistunut ja levyt likaantuneet.

Huoltotien päätteellä on lämmönjakohuoneen savupiippu.

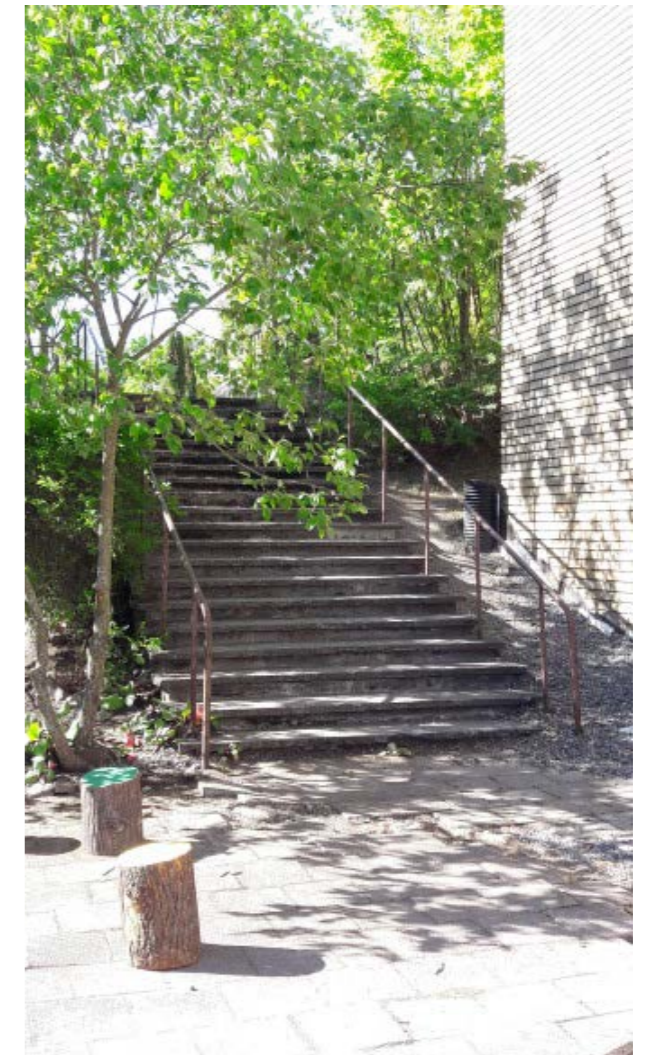

Näkymä sisäpihalta, oikealla huoltokujanne. Kuva: Kaarin Kurri/ Turun museokeskus 2018.

Sisäpihan katettu terassi puuverhoiltune kattopintoineen muodostaa tilallisen jatkumon pääaulalle. Kauniit lakatut tammi-ikkunat ja -ovent ovat alkuperäiset. Kuva Kaarin Kurri/ Turun museokeskus 2018.

Oikealla näkymiä sisäpihalta. Pihalta nouseaan maastoportaita pitkin kalliolle joka on osa koulupihaa. Kuvat: Kaarin Kurri/ Turun museokeskus 2018.

Luoteisjulkisivulla pitkä matala ala-aula muodostaa jalustan jolta toisella reunaa kohoavat voimistelusalin veistokselliset rakennusmassat ja toisella puolella korkea selkeälinjainen luokasiiipi. Kuva Kaarin Kurri/ Turun museokeskus 2018.

Pääaulan lounaispäty, voimistelusalin viereinen sijoittuva sisäänkäynti. Katon räystäään yksityiskohdat ovat harkittuja ja korostavat pitkän rakennusmassan dynaamista linjakkuutta. Kuva Kaarin Kurri/ Turun museokeskus 2018.

Julkisivu lounaaseen. Kuva Kaarin Kurri/ Turun museokeskus 2018.

Useisiin veistoksellisiin rakennusmassoihin jakautuva koulurakennus on huolella sovitettu kalliomaastoon. Kokonaisuuteen liittyvät myös porrastuvat betonimuuriatheet.

Talvinen kuva vanhojen puurakennusten reunustamalta Pakkarinkadulta.

Kalliolaen takana pilkottavat matalat juhla- ja voimistelusalin rakennusmassat nivoutuvat osaksi kalliomaastoa.

Etupihan betonimuuri muodostaa jalustaa luokkasiivelle. Edustan Hansapuistikko on muinaisjännösalueita.

Koulurakennus hahmottuu talvisessa näkymässä useiden rakennusmassojen muodostamana harmonisena kokonaisuutena. Näkymä Hansakadulta.

Näkymä Hansakadulta, oikealla jätevedenpuhdistamon piippu, joka on maamerkki maisemassa.

Malminkadun reunalla kallion laella on vanhoja puutaloja sekä Topeliuksen koulun vanhat rakennukset.

4.2 Sisätilat

1.krs pääaula

Ensimmäisen kerroksen pitkälti alkuperäisenä säilynyt suuri pääaula on tilallisesti hyvin vaikuttava ja erityinen. Pohjaltaan kolmionmuotoinen aula jatkuu tilasarjana voimistelusalin edustalle muodostuviin pieniin auloihin, ja pohjoisen sisäänkäyntiterassille. Aula nivoutuu suurien ikkunoiden ja jatkuvan kattopinnan välityksellä myös sisäpihan terassille. Vastakkaisella puolella pitkän ikkunanauhan kautta avautuu laajoja näkymiä maisemaan. Ilkivallasta johtuen on pihakkunat suljettu vanerilevyin, eikä tilan arkkitehtuurin täysmääräinen kokeminen siten tällä hetkellä ole mahdollinen.

Aulan lattiassa on säilynyt alkuperäinen Kupittaaan Saven tiililaatta, katossa tilasarjojen läpi jatkuva kuultokäsitelty puupaneeli sekä alkuperäisten valaisimien rivistöt.

Aula vuonna 2022. Pihan puoleinen ikkunaseinä on ulkopuolelta suljettu levyin.

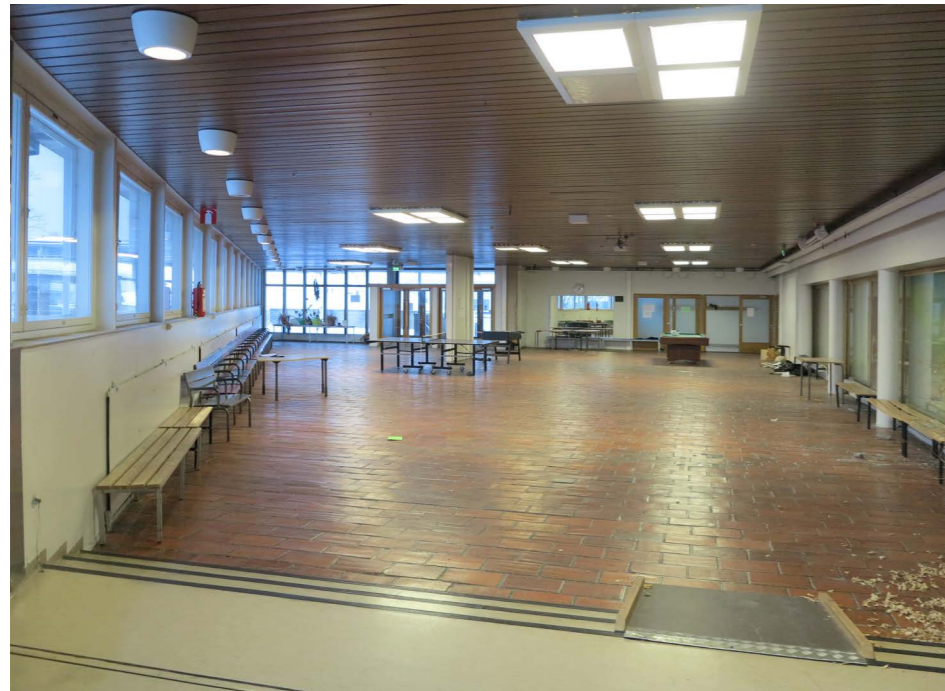

Aula koulukäytössä vuonna 2018. Kuva Kaarin Kurri/Turun museokeskus.

Pääsisäänkäynnin tuulikaappi ja ikkunaseinä ovat alkuperäisiä.

Aulan nurkan yksityiskohta. Puuverhoiltu katto jatkuu ulkopuolella terassin katoksena. Päädyn tammipuitteiset ikkunat ovat alkuperäiset.

Ikkunapenkki on verhoiltu vaalean ruskeilla keraamisilla laatoilla. Ikkunaseinällä on ohuet levypatterit.

Aulan ja luokkahuonesiiven välissä sekä portaikon suuntaan on alkuperäiset lasiaukolliset tammiovet.

1.krs voimistelusalali ja näyttämö

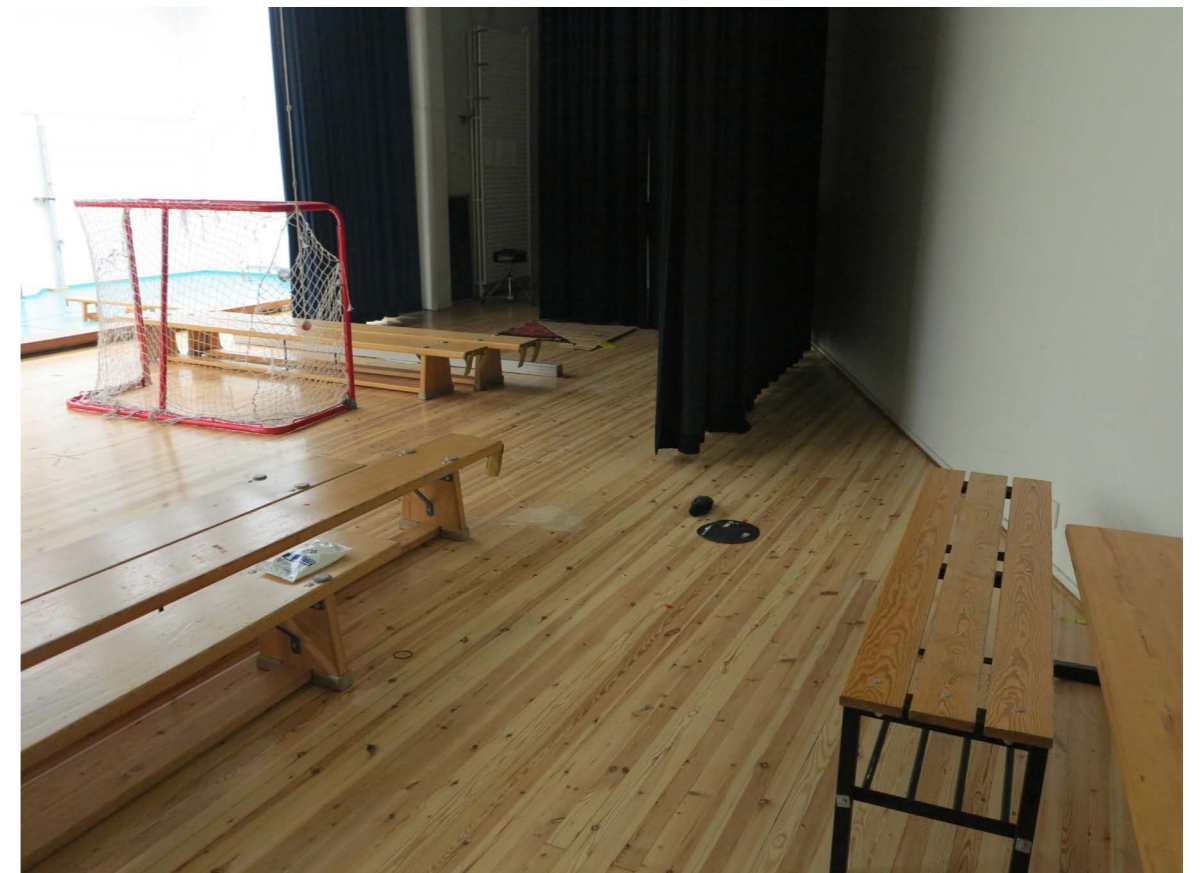
Tyttöjen ja poikien voimistelusalalin tilat on erotettu jakoseinällä. Tilaan tulee luonnonvaloa yläikkunoiden sekä kulman ikkunan kautta. Vesikaton sahamuoto näkyy julkisivussa voimakkaanaaiheena. Alkujaan salissa oli puulattia, joka 2000 luvun alun korjausten yhteydessä korvattiin turkoosinsävyisellä lattiapinnoitteella.

Näyttämön etuseinän rakenteet ovat alkuperäiset.

Salin reunalla on varasto- ja valvontatiloja.

Juhlasalin näyttämön katon säteittäin sijoitetut betonipalkit on jätetty näkyviin. Näyttämön kaartuva muoto näkyy julkisivussa erityisenä aiheena.

Kellarikerros keittiö ja ruokasalit

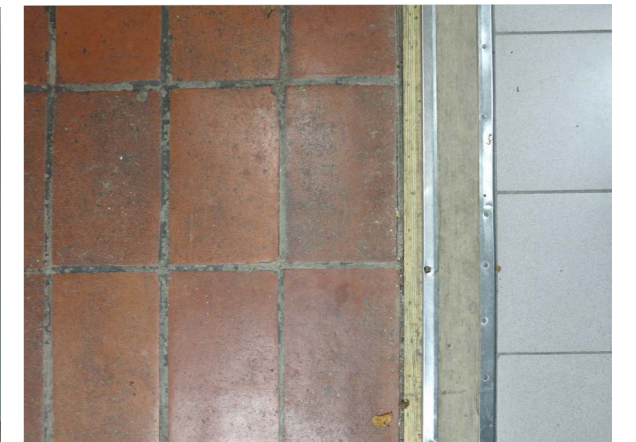
Keittiön ja ruokasalin nykyinen ilme syntyi 2000-luvun alussa tehdyissä korjauksissa. Tuolloin ruokasali laajennettiin entisiin käymälätilojen paikalle. Tässä tilassa on säilytetty alkuperäinen lasitiiliseinä joka tuo tilaan erityistä tunnelmaa. lattiassa on muovi- tai linoleum-matto ja katossa alaslaskettu levykatto jossa on upoteut valaisimet.

Kellarikerros, ala-aula

Myös ala-aulan lattiassa on säilynyt pääaulassa käytetty alkuperäinen Kupittaaan Saven tiililaatta. Myös tammi-lasiovet ovat alkuperäiset.

Aulaan sijoitettiin vuonna 2013 invanostin, jonka ympärillä lattiapinta on uusittu ja muutettu.

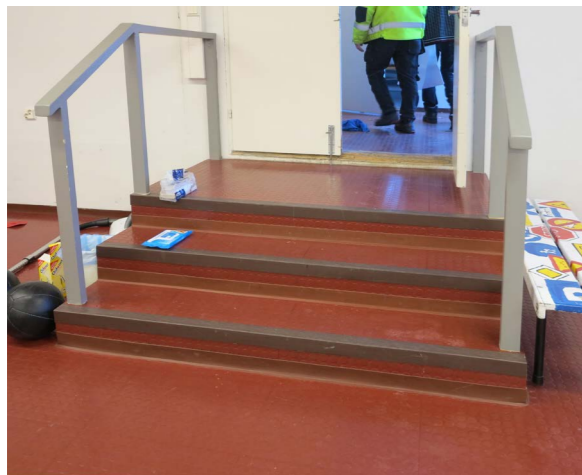
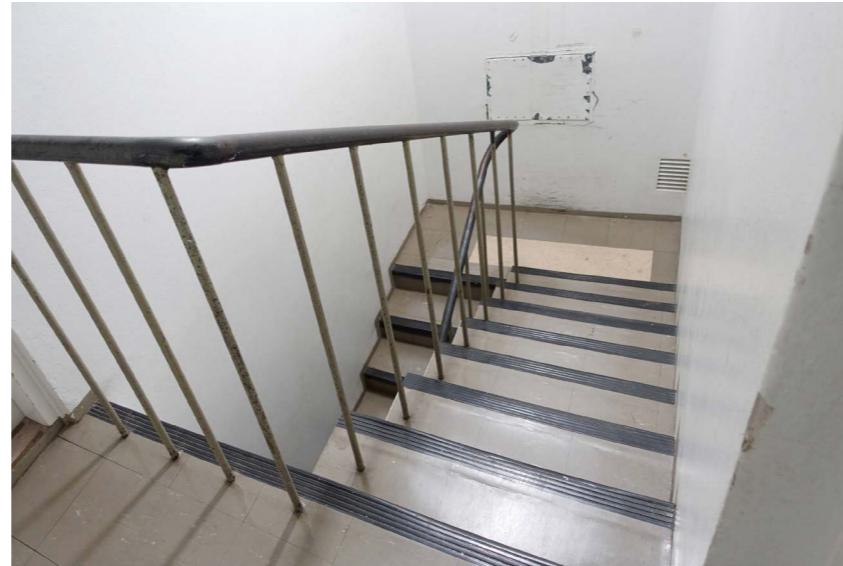
Kellarikerros puku- ja pesutilat, kuntosali

Voimistelusaliiin liittyvät puku- ja pesutilat on tiettävästi ede-uusittu 2000- luvun alun putkisineerauksen yhteydessä.

Voimistelusalista tilaan kuljetaan oletettavasti alkuperäisessä asussaan olevan kapean portaikon kautta. Portaon askelmien päällä on vinyylilaatta ja reunassa harva teräspinnakaide.

Puku- ja pesutilojen latioissa on mattopäällyste. Vinolinjainen ulkoseinä tuo tilaan erityistä tilantunnetta.

Aulan alla puku- ja pesutilojen vieressä sijaitseva alkujaan polttoainevarastoksi suunniteltu tila on myöhemmin muutettu kuntosaliksi. Tilassa on kumimatto ja kuntosalin varusteet.

Kellarikerros musiikkiluokka

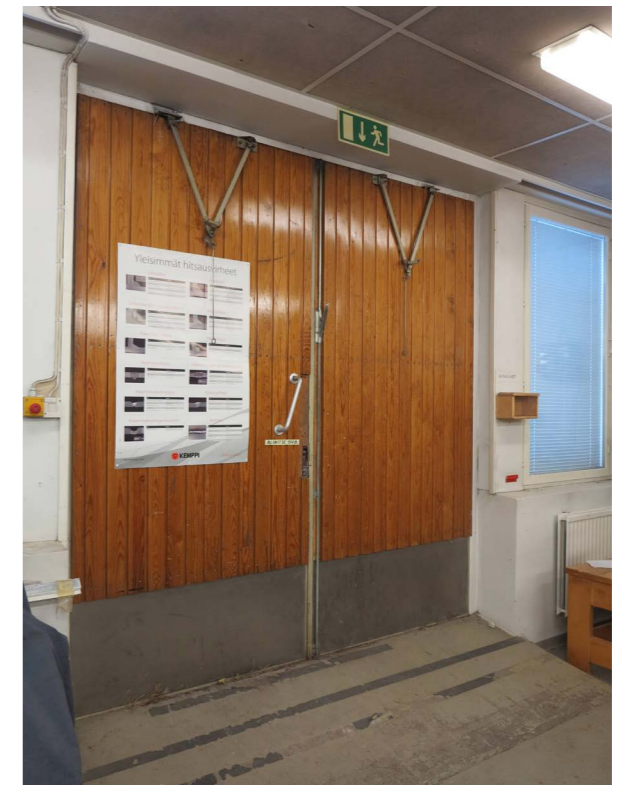
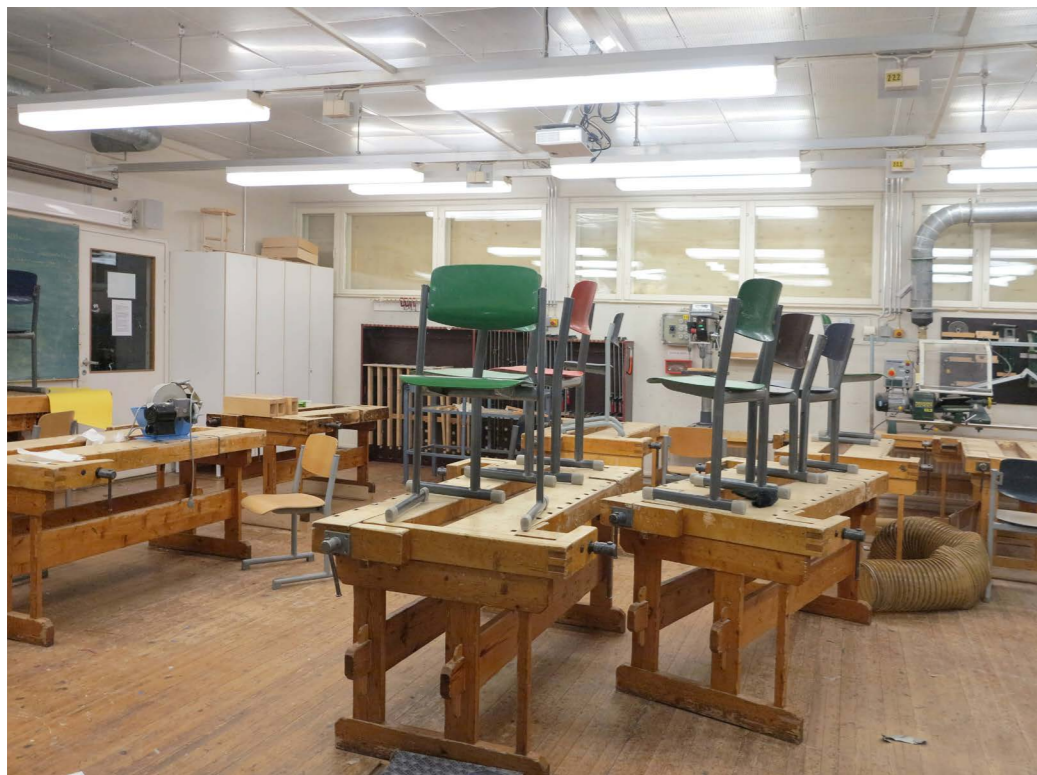
Kellarikerroksessa sijaitseva alkujaan kirjastoksi suunniteltu tila on myöhemmin muutettu musiikkiluokaksi. Tilaan tuo erityistä tunnelmaa vino ulkoseinä ja korkeat ikkunat.

Lattiassa on muovimatto, katossa alaslaskettu levykatto, jonka pinnassa on loisteputkivalaisimet.

Kellarikerros teknisen työn tilat

Teknisen työn tilat uudistettiin ja laajennettiin vuosien 1985-1986 korjaus- ja muutostöiden yhteydessä. Tuolloin metallityö-, kone- ja sähköoppi saivat omat tilansa. Lisäksi rakennettiin erillinen kuumakäsittelyhuone hitsaus- ja taontatyön opetusta varten ja pukutilat muutettiin säilytystiloiksi. Metallityötilasta sekä varastotilasta avattiin itäiseen julkisivuun uudet ovet.

Kellarikerros, lounaispäädyn tilat

Talonmiehen ja siivoojan asunnoiksi suunnitellut tilat luokkasiiven kellarikerroksen eteläpäädyssä ovat säilyneet pitkälti alkuperäisinä. Keittiökomerojen kaapistot, väliovet ja jopa sähkökytkimet ovat alkuperäiset.

Eteläpäädyn ala-aulasta on käynti asuntoihin sekä terveydenhoitajan tilaan. Portaikko vie luokkasiiven keskikäytävään.

Terveydenhoitajan vastaanottotilat rakennettiin alkujaan vahvistestarin asunnoksi suunniteltuun tilaan

Keskikäytävä 1-3. krs

Luokkasiiven keskikäytävän varteen 2000- luvun alussa rakennetut wc-tilat sekä lokerikot ovat muuttaneet käytävän luonnetta ja tilantuntua.

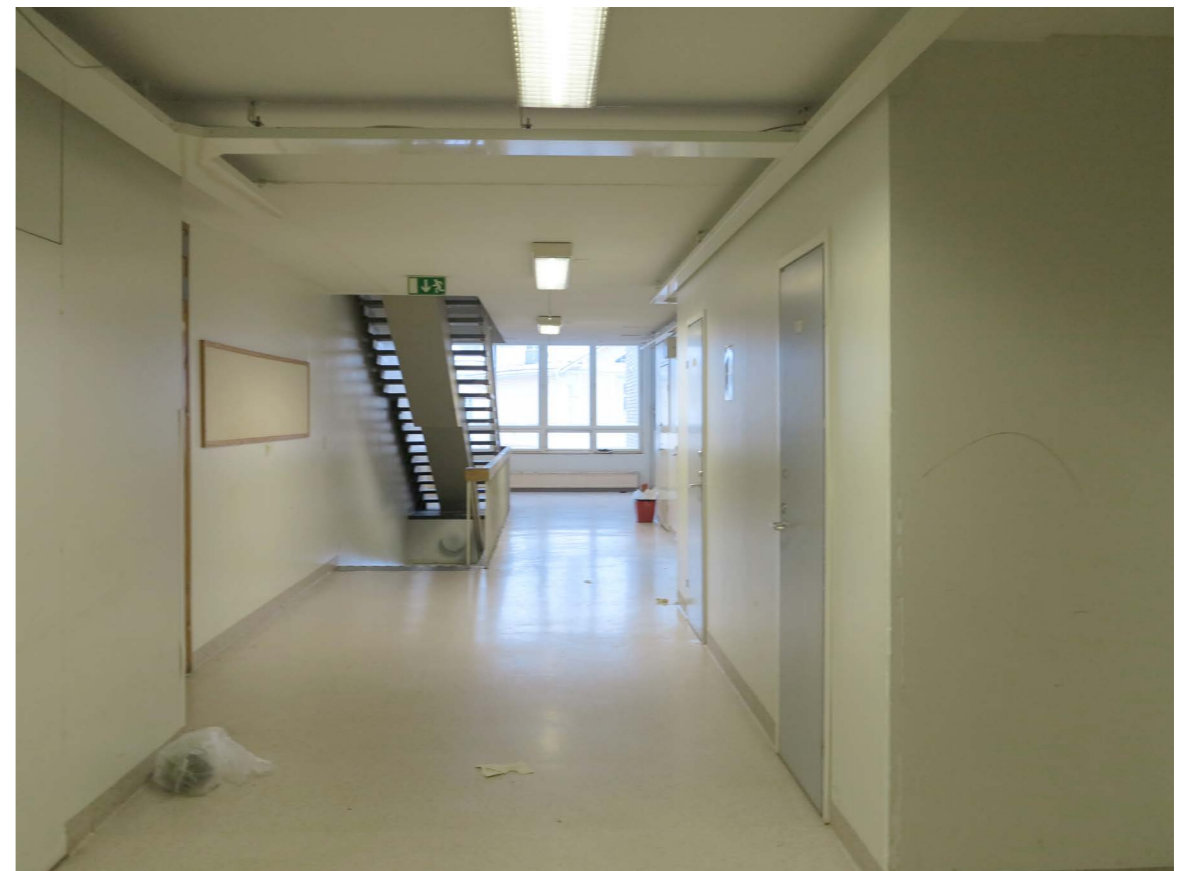
Tilaan tuo edelleen luonnonvaloa molempien päätyjen ikkunat.

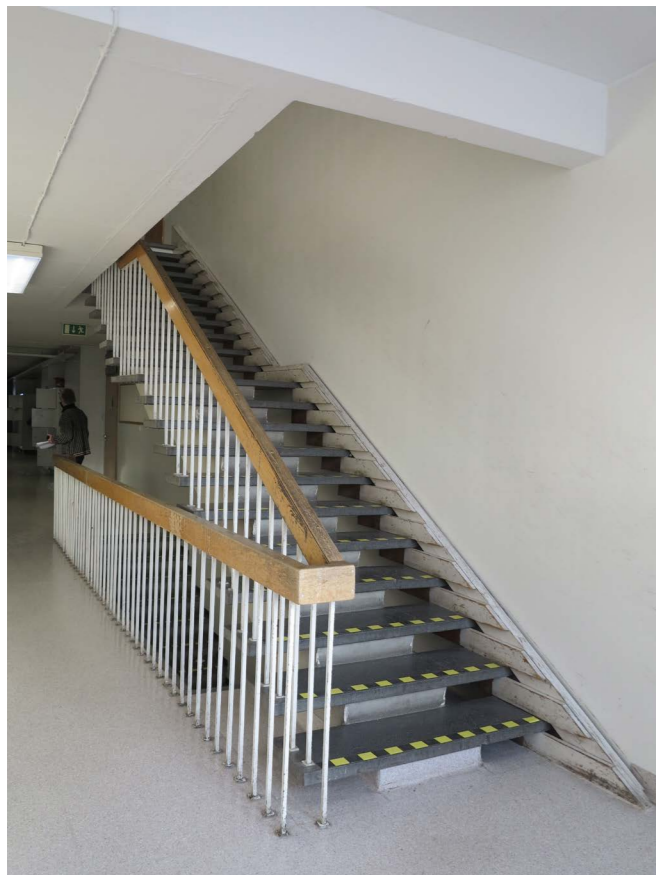

1.krs käytävän päätyikkuna, taustalla pääsisäänkäynti

Näkymä käytävästä, taustalla näkyy käytävän avoportaikko.

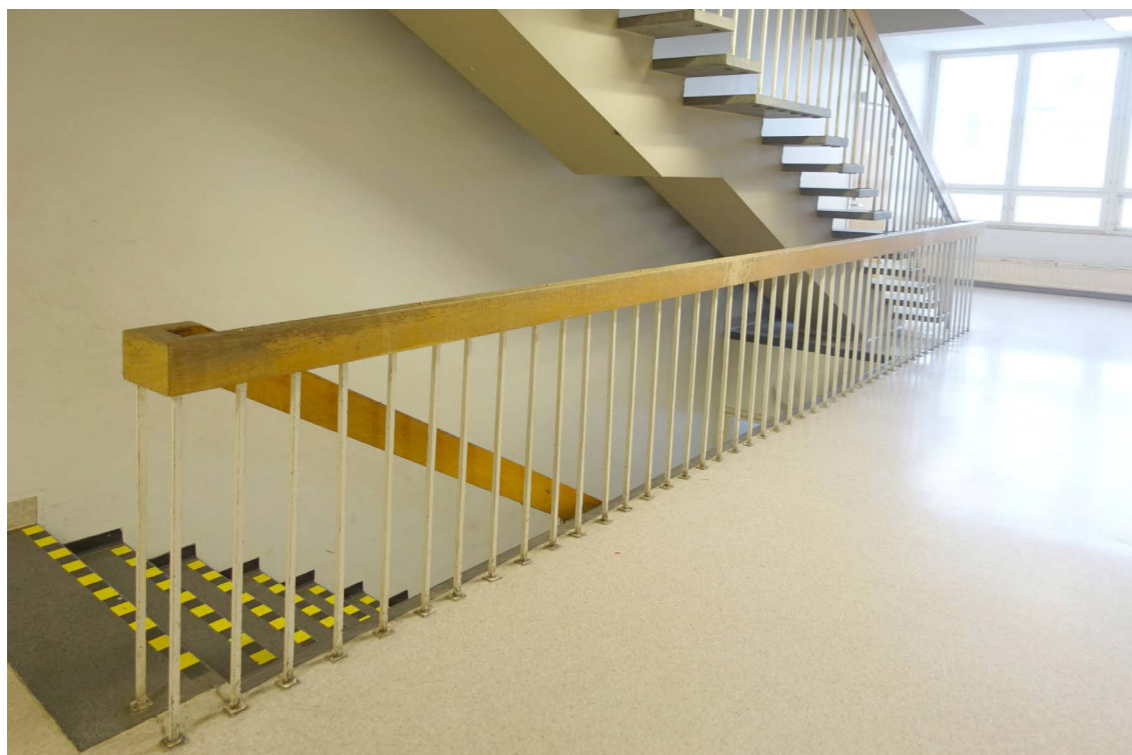
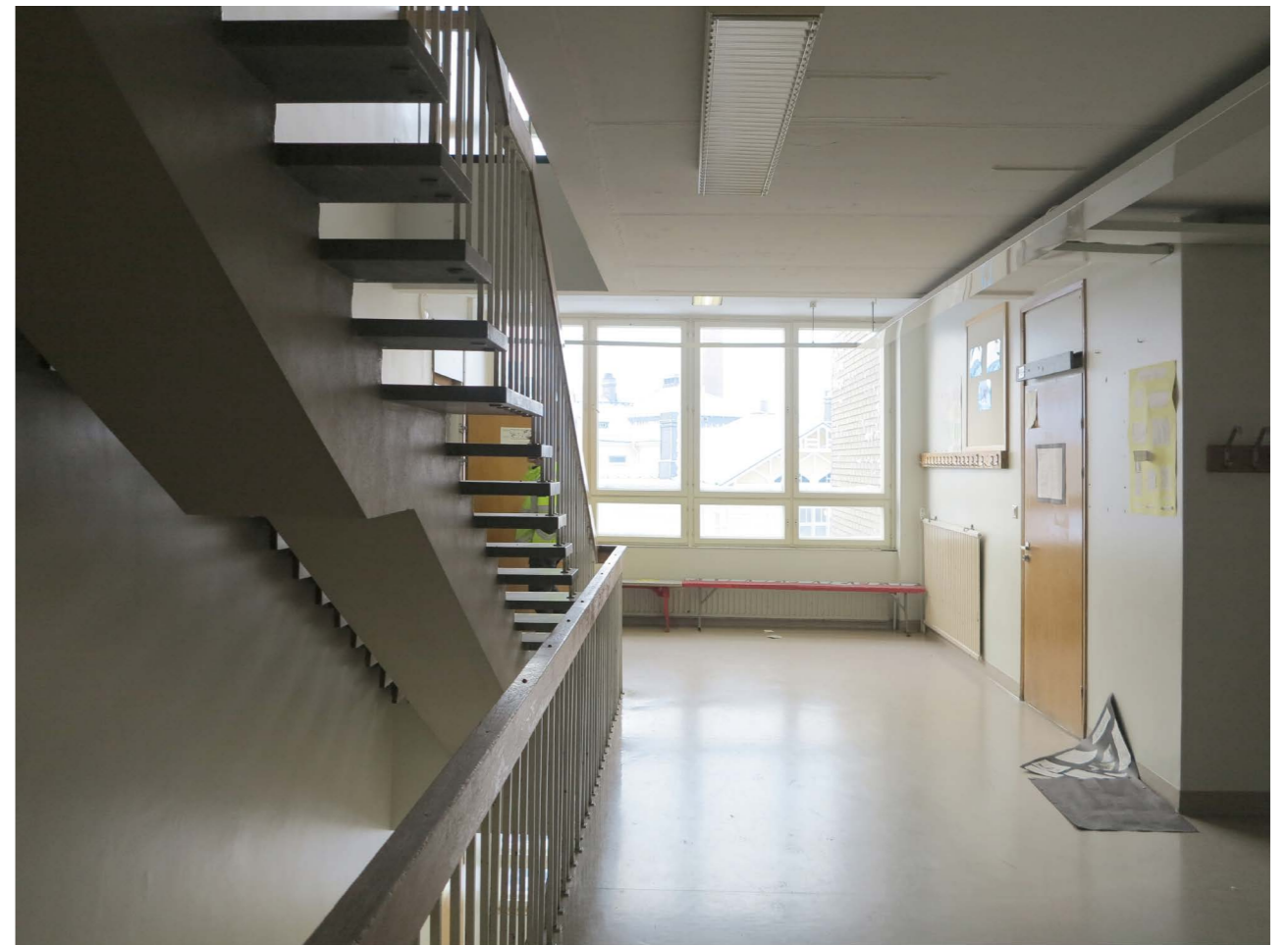

Käytävässä on säilynyt alkuperäinen suoravartinen betoniporras luonnonkiviaskelmineen. Seinän vierellä on murtuneita porrasaskelmia tukeva puinen tukirakenne. Portaaseen liittyy teräspinnakaide, jonka yläosassa on tukeva tammipuinen käsijohde.

Koulun käytävillä on säilynyt oppilaiden koristelemia penkkejä.

Käytävän vesipiste on sijoitettu myöhemmin rakennetun wc-tilan seinään. Wc-tilojen ovet ovat harmaita laakaovia.

Luokkahuoneet 1-2 krs

Luokkahuoneissa on yleensä alaslasketut valkoiset levykatot pintalistoin sekä ripustetut loisteputkivalaisimet. Lattioissa on muovimatto. Osassa luokkia on säilytetty alkuperäinen liitutaulu. Luokkahuoneisiin on lisätty tilakohtaisia ilmankäsittelykoneita.

Kolmannen kerroksen luokkahuoneessa säilytetty opettajan koroke.

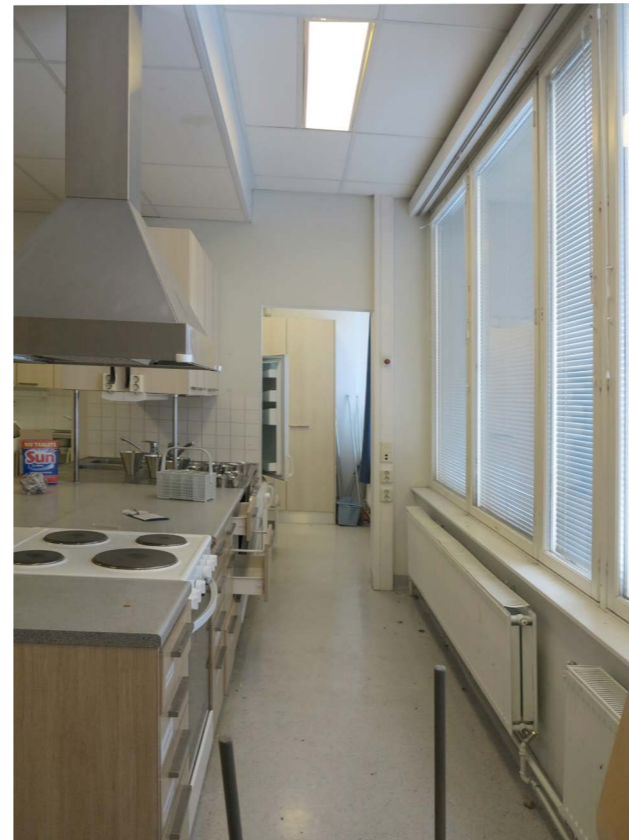
Osassa luokkahuoneita on säilynyt koulurakennukseen erikseen suunnitellut liitutaulut

Osassa luokkahuoneita on säilytetty alkuperäiset Salpa-merkkiset uritetut alakattolevyt. Tiloissa joissa levy on uusittu, on käytetty ripustettua pintalistoin varustettua sileää alakattolevyä. Näissä luokissa on kattopinta hieman matalammalla. Alkuperäiset kattoon kiinnitetyt loisteputkivalaisimet on korvattu ripustetuilla loisteputkivalaisimilla.

Kotitaloustyön luokka 1.krs

Kotitaloustyön luokan tilat on uudistettu 2005-2007 tehtyjen korjaus- ja muutostöiden yhteydessä.

Opettajän huone

Luokahuoneet 3.krs -luonnontieteen opetustilat

Luonnontieteen opetustiloihin tuo avaruutta ja tilantuntua vino yläpohja kolmionmuotoisine palkkeineen. Näiden väliin on asennettu akustoivat levyt.

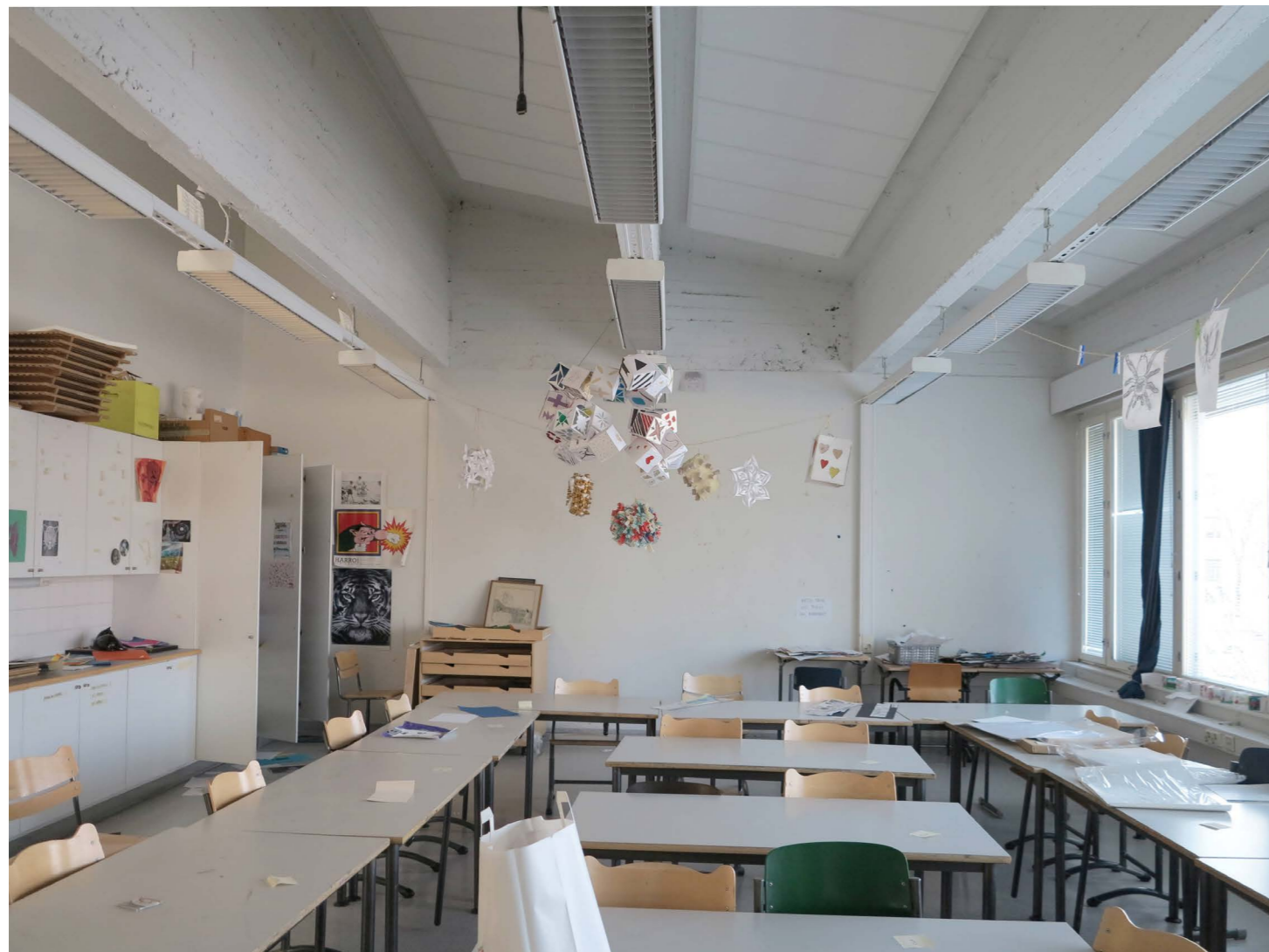
Biologian luokkahuoneeseen on jätetty täytettyjen lintujen kokoelma.

Kemian ja fysiikan luokassa on säilynyt eri-aikaista kiinteää kalustusta.

Luokahuoneet 3.krs -kuvataide

Kolmannen kerroksen eteläpäädyssä sijaitseva kuvaamataidon tila poikkeaa muista luokkatiloista avoimeksi jätetyn korkean huonetilan ja siihen liittyvien yläikkunoiden johdosta. Katon korkea palkisto kuitenkin rajoittaa ylävalon saantia huonetilassa.

Luokkahuoneiden yksityiskohtia

Ulkoseinustalle on lisätty sähköistä, Ohuet levypatterit ovat alkuperäisiä.

Koulun valmistuessa mainittiin erikseen modernina uututena luokkiin asennetut kovaääniset. Yksi tällainen on säilytetty opettajan huoneessa.

Verholistat ovat alkuperäisen kaltaisia.

Osassa luokkahuoneita sekä opettajien huoneessa on säilynyt alkuperäinen uritettu Salpalevykatto. Alkujaan ruskea levy on pääosassa tiloja myöhemmin maalattu valkoiseksi. Opettajan huoneessa on säilytetty myös maalaamatonta levyä kuten myös alkuperäisiä loisteputkivalaisimia.

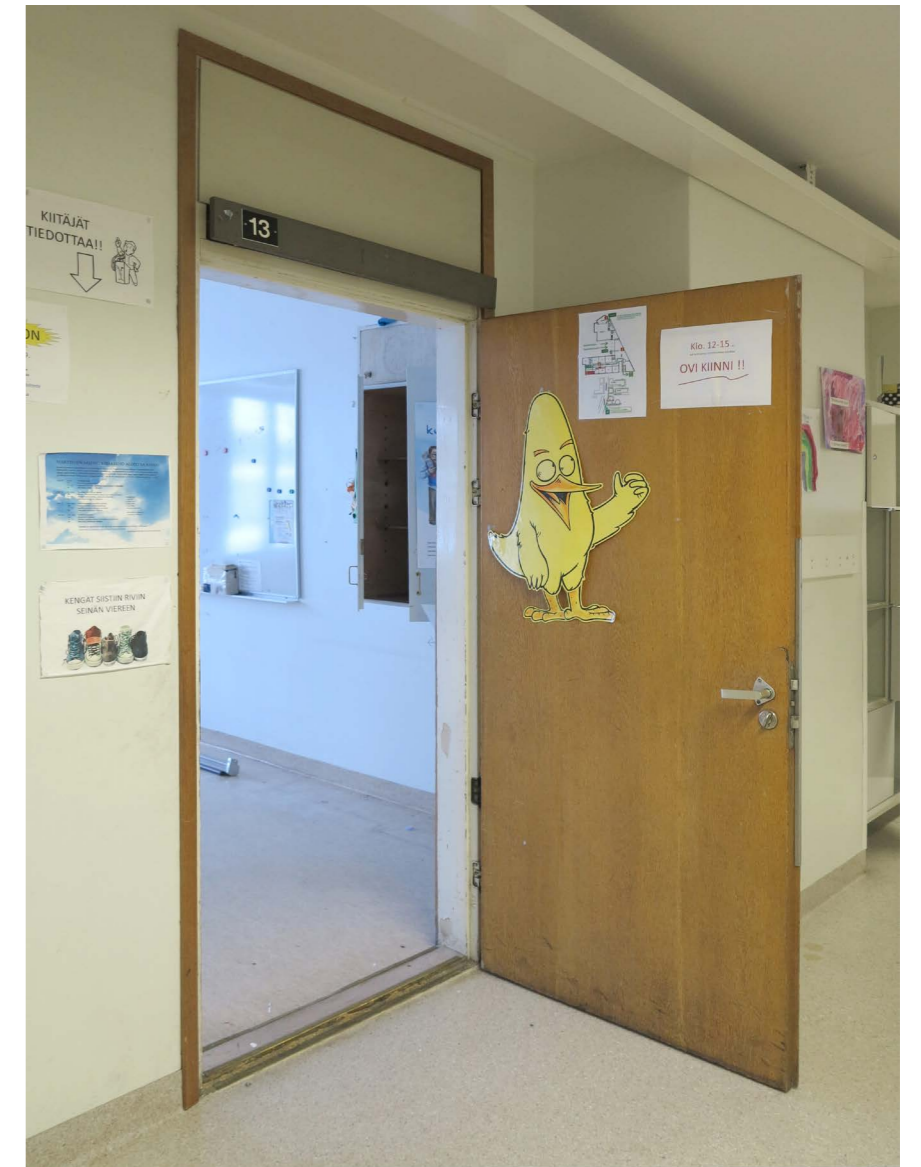
Luokkahuoneiden ovien yläreunassa on alkuperäiseen ilmanvaihtojärjestelmään liittyvä ratkaisu.

Yksityiskohta luokkahuoneen kynnyksestä.

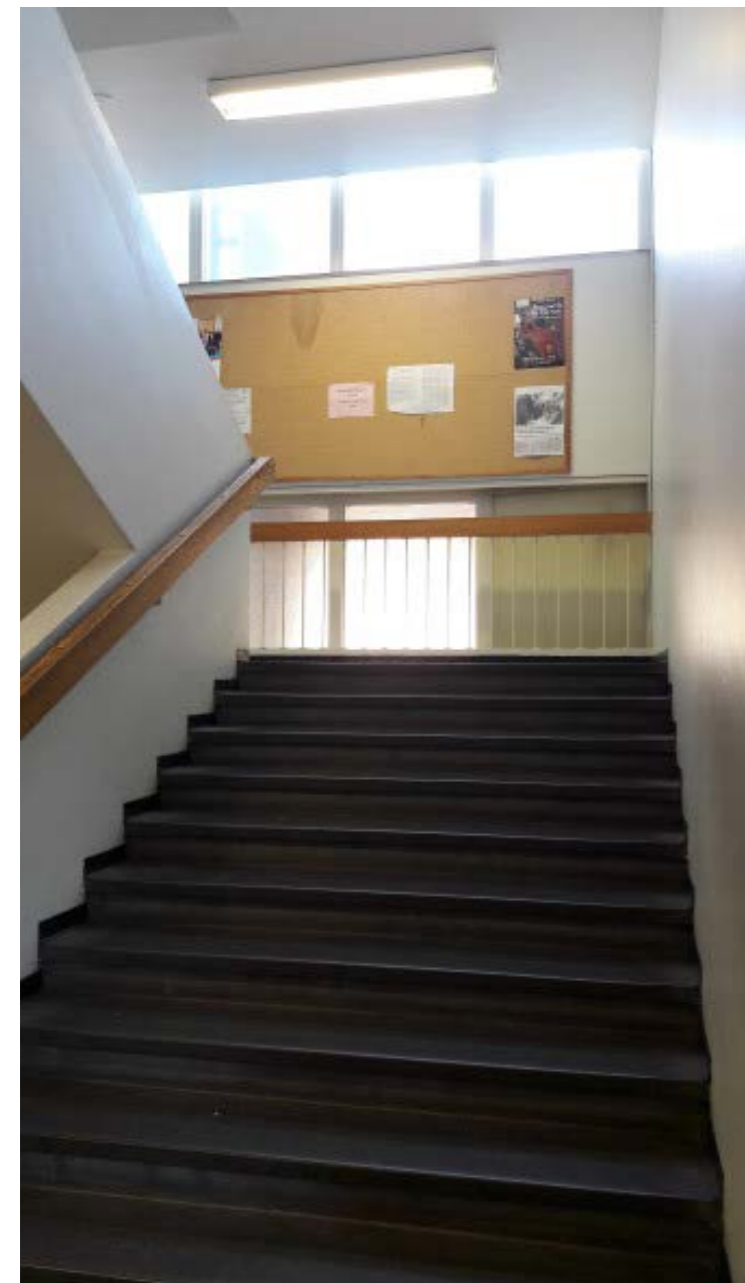
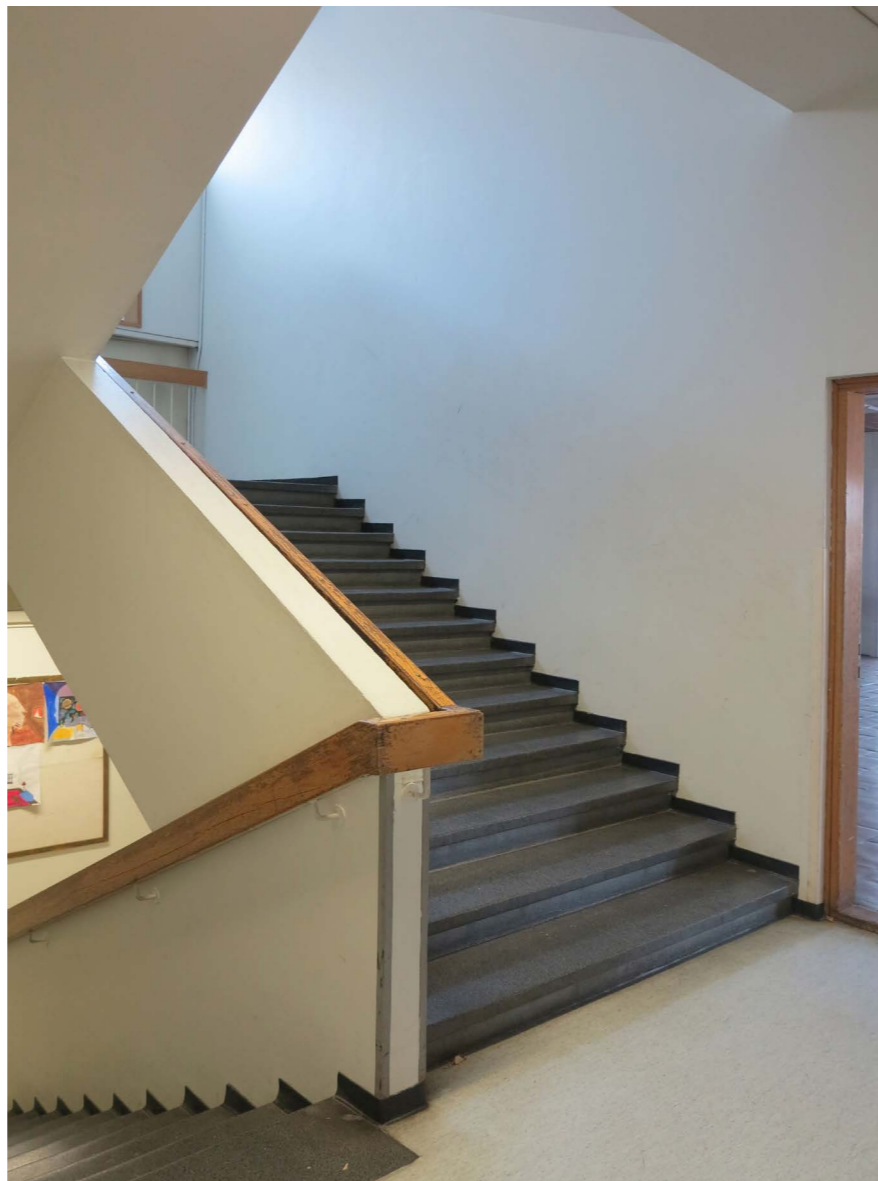

Alkuperäiset viilupintaiset luokanovet ovat säilyneet. Ovissa näkyy kulumisen jälkiä.

Portaikko

Luokkahuonesiiven portaikko ja portaikosta käytävään avautuvat tammi-lasiovet sivuikkunoinen ovat säilyneet alkuperäisinä. Portaiden askelmat ovat mosaiikkibetonia ja portaan keskellä on betonikaide johon liittyy tukeva tamminen käsijohde. Porrastasanteilla ikkunan edessä on teräspinnakaide.

Tekniikka, ilmanvaihto

Rakennuksessa on pääosin koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihtojärjestelmä. Tuloilmakoneita on 5 kpl kolmessa eri ilmanvaihtokonehuoneessa. Tuloilmakoneissa ei ole lämmön talteenottojärjestelmää. Vesikatolla on poistopuhaltimia, kanavapuhaltimia ja huippuimureita. Näiden lisäksi luokahuoneissa ja opettajien huoneessa on myöhemmin asennettuja lämmön talteenotolla varustettuja luokkatilakohtaisia ilmapuhaltimia.

Pääosassa rakennusta on edelleen käytössä alkuperäiset luokkatiloja ja liikuntasalia palvelevat tuloilmakoneet vuodelta 1960. Luokkasiivessä tuloilma puhalletaan 2. ja 3. kerroksen käytäville, josta se siirtyy luokan oven yläpuolella olevan siirtoilma-aukon kautta luokkatilaan. Luokkatilojen ilmanjakotapaa on muutettu viimeisten 20 vuoden aikana, kun luokkiin on lisätty tilakohtaisia ilmapuhaltimia.

Teknisen työn tuloilmakone, TK-1, joka sijaitsee keittiön ja metallityöluokan välissä olevassa ilmanvaihtokonehuoneessa, on vuodelta 1985.

Liikuntatilojen pukuhuoneiden ja pesutilojen tuloilmakone, TK-4 sekä keittiön ja ruokalan tuloilmakone, TK-5, ovat vuodelta 2003.

Vesikatolla on eri ikäisiä huippuimureita, kanavapuhaltimia ja poistoilmapuhaltimia. Poistoilmapuhaltimet ovat alkuperäiset vuodelta 1960.¹

1 Inspecta Oy 2020

Luokkiin on lisätty tilakohtaisia ilmapuhaltimia.

Kuvia lämmönjakuhuoneesta

5. Arvot ja ominaispiirteet

5.1 Aiemmin tunnistetut arvot ja suojelupäätökset

Yleiskaava

Voimassa olevassa 2001 vahvistetussa yleiskaavassa alue on julkisten palveluiden ja hallinnon aluetta (PY).

Valmisteilla olevassa uudessa yleiskaavassa, kaavaehdotus 20.12.2021 on koulurakennus merkitty arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi, jota koskee seuraava kaavamääräys; Arkkitehtonisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai kaupunki- tai kyläkuvallisesti arvokas rakennetun ympäristön kohde, jonka ominaispiirteet tulee säilyttää. Arvokkaita rakennuksia ei saa purkaa. Luvanvaraisista toimenpiteistä tulee kuulla museoviranomaista. Numero merkinnän yhteydessä viittaa liitteenä olevaan kohdeluetteloon.

Koulun tontti on osa keskustatoimintojen aluetta. Kaavamääräyksen mukaan alue varataan Turun kaupunkialuetta palveleville keskustatoiminoille. Alueen pääasiallisia toimintoja ovat keskustamainen asuminen, julkiset ja yksityiset palvelut, hallinto ja keskustaan soveltuvat ympäristö-häiriötä aiheuttamattomat työpaikkatoiminnot. Maanvaraista pihaa tulee säilyttää tonteilla, joilla sellaista vielä on. Vähintään 20% näiden tonttien pinta-alasta on suositeltava jättää rakentamattomaksi pihaluueksi.

Rakennus sijoittuu yleiskaavan liitekartalla 7 merkityn Kakolan länsisellin historiallisen maamerkin keskeisen näkymäsuunnan kohdalle.

Asemakaava

Koulutontti on 8.12.1959 vahvistetussa asemakaavassa osoitettu yleisten rakennusten tonttialaksi (Y/Rj44) , jonka pinta-ala on 7202 m² ja rakennusoikeus 7202 k-m². Kaava laadittiin mahdollistamaan koulun sijoittaminen tontille ja on siten rakennussuojelun näkökulmasta vanhentunut.

Varsinais- Suomen Maakuntamuseon inventointi

Varsinais-Suomen maakuntamuseon inventoinnissa 2019 rakennus on arvoluokassa paikallinen, todettu rakennushistoriallisesti ja ympäristöhistoriallisesti sekä rakennustaiteellisesti ja sivistyshistoriallisesti arvokkaaksi.

Perustelut; *Modernistinen yhteiskouluksi ja lukioksi pystytetty koulurakennus, Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojoki 1960-61.*

Erityispiirteet; *Hienosti maastoon nivelletty koulutalo. Ulko-ovet ja aulatilat ikkunat ovat alkuperäiset (tammaa), samoin Kupittaaan nelikulmaisista laatoista tehty lattia. Aulan puukatto jatkuu ikkunan ulkopuolella pihakatoksessa.*

Turun museokeskuksen arvot ja suojelusuositus

Turun museokeskus on arvottanut Juhana Herttuan koulutalon modernistisen arkkitehtuurin ja Turun sivistyshistorian avainkohteena paikallisesti arvokkaaksi (SR3). Se muodostaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan, eri aikakauden koulusuunnitteluperiaatteita kuvastavan hienon kokonaisuuden Malminkadun vastakkaisella puolella sijaitsevan Topeliuksen koulun (alk. kansakoulu, kaupunginarkkitehti J. Eskil Hindersson 1905/1910/1914) ja samalla kalliolla kohoavan, valtion rakennuttaman merenkulkuoppilaitoksen (Arkkitehtitoimisto Elma ja Erik Lindroos 1967) kanssa.

Turun museokeskuksen Juhana Herttuan koulutalon suojelulle asettamat tavoitteet koskevat *rakennuksen julkisivujen, vesikaton ja julkisluonteisten sisätilojen ominaisluonteen säilymisen. Mikäli niihin perustelluista syistä joudutaan tekemään muutoksia tai pintoja uusimaan, tulee korjauksessa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja. Yksityiskohtia, joiden säilymiseen tulee erityisesti kiinnittää huomiota, ovat:*

- *Julkisivu- ja katemateriaalit*

- *1. kerroksen eteisten ja aulatilojen tiililaattalattiat ja lautaiset alakatot valaisimineen, tammiset ulko- ja väliovet sekä tammi- ja lasitiili-ikkunat sekä seinäpintojen käsittely.*

- *Juhlasalin perusmuoto kattoineen ja näyttämöineen ja luonteenomaisine materiaaleineen väliovet mukaan lukien.*

- *Luokkahuonesiiven portaikot niihin liittyvine alkuperäisine väliovineen, mosaiikkibetoniaskelmineen, käsijohteineen ja pinnakaiteineen.*

- *Myös luokkahuonesiiven perusjäsentelyn ja ominaisluonteen säilyminen on suotavaa.*

Rakennuksen tekninen kunto

Koulurakennukseen on pidemmän aikaa ollut suunnitteilla laajempi peruskorjaus. Saneerauksesta laadittiin hankesuunnitelma vuonna 2018. Korjauksia on ilmeisesti kuitenkin viivytännyt epä tietoisuus rakennuksen tulevasta käytöstä. Keväällä 2020 tehdyn sisäilma- ja kosteusteknisen kuntotutkimuksen perusteella rakennus suljettiin kokonaan. Rakennuksessa todettiin mikrobivaurioita ja ilmanvaihdon todettiin olevan tiensä päässä.

5.2 Vaalittavat ominaispiirteet

Koulurakennus ja julkisivut

Tilaratkaisultaan koulu edustaa 1950- luvulle tyypillistä koulutyyppeä, jossa luokkahuoneet on sijoitettu keskikäytävällä varustettuun monikerrokseen luokkahuonesiipeen, johon aulatilat erottamana liittyy matalampi liikunta- ja juhlasalin osa. Koulurakennus on hienovaraisesti sovitettu kallioharjanteella sijaitsevalle tontille säilyttäen pihan keskellä kohoava lakialue rakentamattomana. Rakennukselle tuo erityistä linjakkuutta tontin rajoista pohjautuvat kaksi eri koordinaatistoa ja näihin liittyvät rakennusmassoja jaottelevat porrastukset.

Koulurakennuksessa yhdistyvät 1950- luvun modernismin ja 1960- luvun rationalismin aiheet arkkitehtuuriltaan eheäksi kokonaisuudeksi. Olemukseltaan veistokselliset ja vahvaa materiaalituntua omaavat keltatiiliset julkisivut liittyvät 1950- luvun modernismiin, kun taas nauhaikkunoin ja mineritlevyin jäsennellyissä luokkahuonesiiven julkisivuissa näkyvät 1960- luvun rationalismin piirteet. Rakennuksen eri osia yhteen nivova alkuperäisenä säilynyt kellertävä tiiliverhous on rakennukselle tunnusomainen.

Erityisiä arkkitehtonisia aiheita ovat kiilamaisena korostuva pohjoisnurkka portaineen, terasseineen, lipputankoineen ja katoksineen, voimistelusalin sahakatto yläikkunoineen sekä näyttämön kaartuva takaseinä. Ominaispiirteiden kannalta keskeisiä yksityiskohtia ovat lisäksi veistoksellista muotoa korostavat räystäät sisäänrakennettuine vedenpoistojärjestelmineen, katetut terassit, alkuperäiset tammi-ikkunat ja -ovet sovituksineen, luokkahuonesiiven julkisivun jäsentely korkeine nauhaikkunoineen ja valkoisine levyverhouksineen sekä näihin pihajulkisivulla liittyvät markiisit.

Rakennus on ulkoiselta ilmeeltään ja rakennusosiltaan säilynyt lähes alkuperäisenä. Luokkahuoneiden nauhaikkunoiden uusimisen yhteydessä on suurimmat ikkunat jaettu välipuittein. Ilmettä on lisäksi jonkin verran muuttanut julkisivujen alkujaan valkoisten mineritlevyjen likaantuminen.

Sisätilat

Tilaratkaisultaan koulu edustaa 1950- luvulle tyypillistä koulutyyppeä, jossa luokkahuoneet on sijoitettu keskikäytävällä varustettuun monikerrokseen luokkahuonesiipeen johon aulatilat erottamana liittyy matalampi liikunta- ja juhlasalin osa. Pääaula on arkkitehtuuriltaan merkittävän sisätila, jossa eri suunnilta tulvivalla luonnonvalolla on keskeinen rooli. Aula muodostaa harkituin ja tilarajoja häivyttävän yksityiskohdin tilallista jatkumoa sekä pääsisäänkäynnin että pihan terasseille. Pohjaratkaisultaan erityisessä kolmionmuotoisessa aulassa on säilynyt alkuperäinen Kupittaaan saven tiililaattalattia ja katossa kuultokäsitelty puupaneeli jossa myös alkuperäisiä valaisimia. Toinen erityinen tila on kahteen osaan jakautuva

voimistelu- ja juhlasali jonka kaarevaseinäinen näyttämö ja kattomuoto muodostavat erityisiä aiheita myös ulkoarkkitehtuurissa.

Luokkahuonesiipi edustaa 1950- luvulle tyypillistä keskikäytäväratkaisua. Keskikäytävää on kaventanut ja muuttanut sen varsille myöhemmin lisätyt wc-tilat. Merkittäviä lähes alkuperäisenä säilyneitä tiloja ovat porrashuone ja ala-aula tiililaattalattioineen. Kolmannen kerroksen luokkiin tuo erityistä tilantuntua vino yläpohja näkyvine kattopalkistoineen. Ruokasaliin tuo uudenlaista luonnetta laajennuksen myötä alkujaan käymälätiloihin liittynyt suuri lasitiiliseinä.

Piha-alue

Koulupiha on laajalti luonnontilaisena säilytettyä porrastuvien betonimuurein rajattua kallioaluetta. Hansakadun puolella ja sisäpihalla on rakennetut laatoitetut pihaterassit joihin liittyy betonimuureja, portaita ja istutuksia. Aiempaan muilta osin toteutumattomaan asemakaavaan liittyvä luonnonkivimuurein tuettu Leon katu tontin luoteisreunalla on säilytetty huoltotienä ja rasitetienä Merenkulkuoppilaitoksen tontille.

Säilyneisyys ja muutokset

Rakennus on hyvin säilyttänyt alkuperäiset piirteensä. Tämä koskee erityisesti julkisivujen keskeisiä ominaispiirteitä, merkittäviä sisätiloja sekä piha-aluetta. Myös rakennuksen asema kaupunkikuvassa on säilynyt ennallaan.

Alkuperäiset julkisivumateriaalit ja rakennusosat ovat pääosin säilyneet. Arkkitehtuurin kannalta merkittävät julkisivun osat kuten pääaulan tammipuitteiset ikkunat, tammi- lasirakenteiset ulko-ovet, julkisivun keltävä sahara-tiili ja levyverhoukset sekä räystään yksityiskohdat ovat kaikki säilyneet alkuperäisinä. Rakennuksen ilmeeseen merkittävimmin vaikuttava muutos on luokkahuonesiiven julkisivujen alkujaan valkoisten mineritlevyjen likaantuminen ja pinnan kuluneisuus. Ikkunoiden uusimisen yhteydessä lisätyt välipuitteet sekä poistetut julkisivua rytmittäneet mustat mineritlevyjen kaistat, sekä luokkahuoneisiin lisätyt ilmastointisäleiköt, ovat jossain määrin muuttaneet julkisivun aiemmin selkeän rationaalista jäsenystä. Hansakadun puoleisessa julkisivussa on lisäksi vähäisiä sivuovien muutoksia.

Rakennus on merkittävien sisätilojen osalta poikkeuksellisen hyvin säilynyt. Suuri pääaula on säilynyt ilmeeltään ja materiaaleiltaan sekä tilana alkuperäisenä. Lattialaatoitus ja katon panelointi sekä väliovet ovat alkuperäisiä. Myös koko aulan pituudella jatkuvat katon pyöreät pintavalaisimet ovat alkuperäisiä. Voimistelu- ja juhlasali näyttämöineen ja erityisine ikkunaratkaisuineen on myös varsin hyvin säilynyt. 2000-luvun alussa turkoosinsävyisenä joustolattiana uusittu lattia on kuitenkin

jossain määrin muuttanut tilan luonnetta enemmän urheiluun kuin juhla-käyttöön painottuen.

Luokkahuoneet ovat tiloina pääosin säilyneet alkuperäisinä. Lattian ja katon pintarakenteet on korjausten yhteydessä pääosin uusittu ja opettajan korokkeet on paria poikkeusta lukuun ottamatta purettu. Alkuperäiset väliovet yläpuolisine ilmansiirtoaukkoineen ovat säilyneet. Osassa luokkia on myös säilytetty alkuperäinen liitutaulu ja uritettu kattolevy. Osassa opettajanhuonetta on säilytetty alkuperäisiä loisteputkivalaisimia sekä alkuperäinen maalaamaton kattolevy. Muutoksena näkyvät luokkahuoneisiin ikkunaseinälle sijoitetut ilmanvaihtolaitteet.

Tilallisena muutoksena näkyvät luokkahuonesiiven käytäviin myöhemmin rakennetut wc-tilat, keittiön muutokset ja ruokasalin laajennus. Teknisen työn tilat sekä opetuskeittiön tilat on myöhemmin uusittu kuten myös puku- ja pesutilojen pintarakenteet. Kuntosali on myöhemmin rakennettu entiseen polttoainevarastoon.

2000- luvun alussa tehdyn linjasaneerauksen yhteydessä on wc-, puku ja pesutilat kunnostettu ja luokkahuonesiiven käytäville on rakennettu wc-tilat. Luokkahuonesiiveen vuonna 2014 rakennettu hissi näkyy etenkin ala-aulassa lisäyksen, ylemmissä kerroksissa seinärakenteeseen sovitettu hissi ei juuri erotu. Laajempi tekninen peruskorjaus on kuitenkin jäänyt toteutumatta ja rakennuksessa on edelleen mm. alkuperäinen ilmanvaihtojärjestelmä.

Kaupunkikuva

Rakennus sijoittuu kaupunkikuvassa näkyvästi kallioharjanteelle ja on osa Topeliuksen koulun ja Merenkulkuoppilaitoksen muodostamaa eri aikakausien koulurakennusten ryhmää. Näkyvä asema maisemassa korostaa osaltaan rakennuksen julkista maamerkinomaista luonnetta. Kaupunkikuvan kannalta merkittävimpiä ovat Hansakadun ja Tallinmäenpuiston suuntaiset julkisivut, pääsisäänkäynnin nurkka portaineen ja terasseineen sekä malminkadun suuntainen korkea porrastuva pääty. Liikuntasalin sahakatto ja näyttämön kaartuva takaseinä ovat arkkitehtuurin erityisiä vaalittavia piirteitä, joiden merkitys kaupunkikuvassa kuitenkin jää vähäisemmäksi. Koulun lounaispuolelle vuonna 1967 valmistunut Merenkulkuoppilaitoksen rakennus peittää yläpihalta alkujaan meren suuntaan avautuneita avaria näkymiä.

Leon katuun liittynyt yli 100 vuotta vanha korkea luonnonkivimuuri tontin luoteisreunalla korostuu kaupunkikuvassa erityisesti Tallinmäenpuiston suuntaan.

Koulurakennuksen tulevaisuus

Kaupunginhallitus on 18.1.2021 § 3 hyväksynyt Linnakaupungin monitoimitalon tarveselvityksen mukaan alueen koulutoiminnot tullaan keskittämään Linnakaupungin monitoimitalon yhteyteen, eikä kaupungilla siten enää ole käyttöä Juhana Herttuan koulurakennukselle.

Vuonna 2022 käynnistetyn asemakaavanmuutoksen yhteydessä tutkitaan Juhana Herttuan koulun ja Merenkulkuoppilaitoksen tonteille vaihtoehtoisia maankäyttöratkaisuja, joissa yhtenä suunnitellaan täydennysrakentamista purkamalla nykyiset rakennukset. Toisessa vaihtoehdossa alueella sijaitsevat rakennukset säilytetään kokonaan tai osittain osana uudisrakentamista. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa tutkitaan rakennukselle uusia sen arvokkaat ominaispiirteet huomioon ottavia käyttötarkoituksia.

Koulurakennus on tilaratkaisuiltaan rationaalinen ja voidaan sisään-tuloaulan ansiosta jaotella myös toiminnallisesti eriytyviin käyttöihin. Parhaiten rakennus jatkossakin soveltuu alkuperäisen kaltaiseen julkisluonteiseen käyttöön, jossa erityisesti aulan ja liikuntasalin tilat voidaan hyödyntää paljolti nykyisessä muodossaan. Ratkaisuiltaan rationaalisen ja tavanomaisemmassa luokkahuonesiivessä on mahdollista vapaammin tutkia myös etenkin sisätiloja muuttavia ratkaisuja.

Tontti sijoittuu yleiskaavaehdotuksessa määritellyn Kakolan länsisellin historiallisen maamerkin näkymälinjalle, mikä asettaa reunaehdoja täydennysrakentamisen luonteelle ja korkeudelle.

Lähteet

KA Kansallisarkisto

KYTO Turun kaupungin kaupunkiympäristötoimiala

TKA Turun kaupunginarkisto

RakVa Turun kaupungin rakennusvalvonta

TILA Turun kaupunkiympäristötoimialan tilapalveluiden arkisto

TMK Turun museokeskus

TY Turun yliopiston kirjasto

ÅA Åbo Akademin kirjasto

Asemakaavanmuutokset. KYTO.

Ilmakuvat KYTO.

Turun kaupungin kunnalliskertomukset vuosilta 1899-1970. (Berättelse angående Åbo Stads Kommunalförvaltning / Kertomus Turun Kaupungin Kunnallishallinnosta).

Kartat ja tietokannat:

Charta öfver Åbo stad 1828. Kuva KYTO. Alkuperäinen ÅA.

Charta öfver Åbo Stad 1808. KA.

Charta öfver Stapel Staden Åbo.1754–56, TMK. Alkuperäinen Ruotsin valtionarkisto.

Geometrisk Charta Öfver Sjö- och Stapel-Staden Åbo, Jac. Stålström

Karta öfver Åbo Stad enligt gamla Plan och nya Regleringen År 1828.

Karta öfver Åbo stad 1835. Kuva KYTO. Alkuperäinen KA.

Karta öfver Åbo Stad 1894. KYTO.

Karta öfver Åbo stad (1897).

Karta öfver Åbo stad 1884. KYTO.

Kartta 1741–43. Digitoitu kopio TMK. Alkuperäinen Pietarin insinööriakatemia.

Plankarta Öfver Åbo Stad 1891. Kuva KYTO. Alkuperäinen TY.

Project till en ny Plan charta och reglering af Åbo Stad (1828).

Turun kaupungin asemakartta – Plankarta över Åbo stad. Åbo Turku 1922. Bertel Jung.

Turun kaupungin asemakartta 1937. KYTO.

Turku. Matkailukartta. Turun kaupungin mittausosasto 1963. KYTO.

Turun yleiskaavaehdotus. Turun yleiskaava ja kaupungin kehittämissuunnitelma. Laatinut Olavi Laisaari. Turun kaupunki 1952.

Turun yleiskaava 1976. Arkkitehtitoimisto Olli Kivinen. Turun kaupunki 1976.

Muinaisjäännösrekisteri.

<https://www.kyppi.fi/>

Museon informaatioportaali (MIP). Turun museokeskus.

<https://mip.turku.fi/>

Puurekisteri. Turun kaupunki. Kiinteistöliikelaitos.

Kaavat, selvitykset, suunnitelmat

Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy 2018. Suomen Pankin toimitalo, Mikkeli. Rakennushistoriaselvitys

LPR-arkkitehdit Oy 2019. Heikkilän kasarmi, rakennushistoriaselvitys.

Turun keskustan kaupunkikuva 125

Turku rakennusvalvontaviraston arkiston piirustuksia.

Länsi- Suomen Kansallisarkisto, Turku. Aarne Ehojoen arkisto.

Kirjallisuus, artikkelit

Andersson Harri (a): Ruutukaavan ”murtaminen” – vuoden 1906 asemakaavakilpailu. Näkymätön kaupunki (10–40). Wäinö Aaltosen museo 2002.

Dahlström, Svante, Turun palo 1827. Tutkimuksia Turun kaupungin rakennushistoriasta vuoteen 1943. Turku 1930.

Huijala Susanna, Kiiski- Finel, Päivi, Andersson, Harri. Näkymätön kaupunki, toteutumattomia suunnitelmia 1900- luvun Turusta. WAM 2002

Jutikkala, Eino, Turun kaupungin historia 1856-1917. Toinen nide. Turku 1857.

Kummala, Petteri. 1960- luku, koulurakentamisen murroskausi. Museovirasto

Kupila Sanna, Saarinen Samuli, Kylliö Juha, Paasikivi Iina. Turun koulut 2016. Turun kaupungin museokeskus, rakennusvalvonta ja kaupunkisuunnittelu

Kurri, Karin. Turun keskustan inventointien täydentäminen ja tarkastaminen 2018. Varsinais-Suomen maakuntamuseo. Kohde 853-009-0011-0002/ Juhana Herttuan koulu ja 853-009-0011-0001/ Merenkulkuoppilaitos

Kuujo Erkki. Turun kaupungin historia 1366-1521

Kähkönen, petri, Viranko, Viivi, Tiedon, taidon puu kalliolta haarautuu. Juhana

Herttuan yhteiskoulu, lukio ja koulu 1959-2009. 2009.

Lahtinen Rauno, Salminen Anu. Kakola, vankilan tarina.

Nikula, Oscar ja Sigrid. Turun kaupungin historia 1521-1600

Nikula, Oscar: Turun kaupungin historia 1809–1856. Turku 1972.

Ruuth.J.W. Åbo stads historia under medeltiden och 1500-talet.

Turun klassillinen lukio. Vuosikertomus 2014-2015

Teknisiä tutkimuksia ja selvityksiä 2000-luvulla

A- Kiinteistöcontrol Oy, Kerrosten käytävien sisäkattolevysaumojen tiivistystyö raportti, 11/2018

Kiinteistöasiantuntijat Oy, Tutkimussuunnitelma, 16.7.2019 Kiwa Inspecta, Tutkimussuunnitelma, 13.2.2020

Kiwa Inspecta, Kuitututkimus raportti, 21.8.2018

Kiwa Inspecta, Kuitututkimus raportti, 17.4.2018

Kiwa Inspecta. Juhana Herttuan koulutalo. Sisäilma- ja kosteustekninen kunto-tutkimus 2020.

M-Ventti Oy, IV-mittauspöytäkirja, 17.9.2019

Pölynkoostumusnäytteet raportti,14.1.2019

Raksystems Oy, Kuntoarvioraportti, 14.6.2018

Turun kaupunki, Sivistystoimiala, Juhana Herttuan koulukiinteistö tilatarveselvitys 7.8.2017

Varsinais-Suomen Asbestitutkimus Oy, Asbestikartoitusraportti, 14.12.2019

Arkistolähteitä

Konsernihallinnon arkisto

- **pääpiirustuksia** dwg- muodossa- rakennuslupakansio v 2013 (hissi)

1. Hyväksytyt pääpiirustukset -84.-86,-96
  - pääpiirustukset
  - Keittiön muutos 2003, huonekortit, laiteluettelo, oviseloste
2. Lvi- piir -60
  - lämpöjohtopiir. -95
3. Lvi-piir. -84-85
  - rak.automaatiopiir. 02
  - sähköpiir. -84, -00, -95-02
  - hyv. vesi- ja viem.piir -05
  - vesi ja viem.piir -07
4. Sähköpiir. -03-04
  - antennikaavio -06
  - rak.automaatiopiir. -03
5. Työpiir. 84-85, -87-88, -90-93, -96,- 98-99, -02, -07, -11, -13
6. Sähköpiir -60 (transsit)
  - sähköpiir. -85 (transsit)
  - atk-kaapelointi -96
7. LVI-piir. -05 (kotitalouden ja fysiikan ja kemian luokat)
  - sähköpiir -05 (kotitalouden ja fysiikan ja kemian luokat)
- lvi-työselitys -03 (keittiö ja ruokala)
- sähköpiir -06-07, sähköloppupiir v. 2014(hissi), 2016
8. Hissin huoltokirja v.2014
9. Rakennepiir. v 1960
10. 3.kerroksen käytävä / huoltokansio 2016
11. Sähköpiir (kansio)
12. Ilmastointijärjestelmän urakkatilauk 2003 (keittiö)
13. Sähköjärjestelmän urakkatilauk 2003 (keittiö)
14. Sähköpiir 2003, 2018, sähkötyöselitys 2003

Kaupunginarkisto

- ennen vuotta 1990 valmistuneet rakennusluvut
- ennen vuotta 2011 loppukatselmoidut erityissuunnitelmat

Kansallisarkisto

Professori arkkitehti Juhani Ehojen piirustusarkisto

Koko aineiston laajuus ; laatikolta on (32+16=) 48 kpl ja kansioita 90 kpl. Aakkosellisessa piirustusluettelossa on suunnittelukohteita 570 kpl. Arvio kohteen keskimääräiseksi piirustusten kappalemääräksi 50-70 kpl, joten yksittäisten piirustusten kokonaismäärän arvio 28 500- 40 000.

Turun Toinen Yhteiskoulu, aineisto piirustuslaatikon numero L14

Rakennusvalvonnan arkisto

- digitoidut pääpiirustukset 1960, 1984, 1988, 1996, 2003, 2005 ja 2013